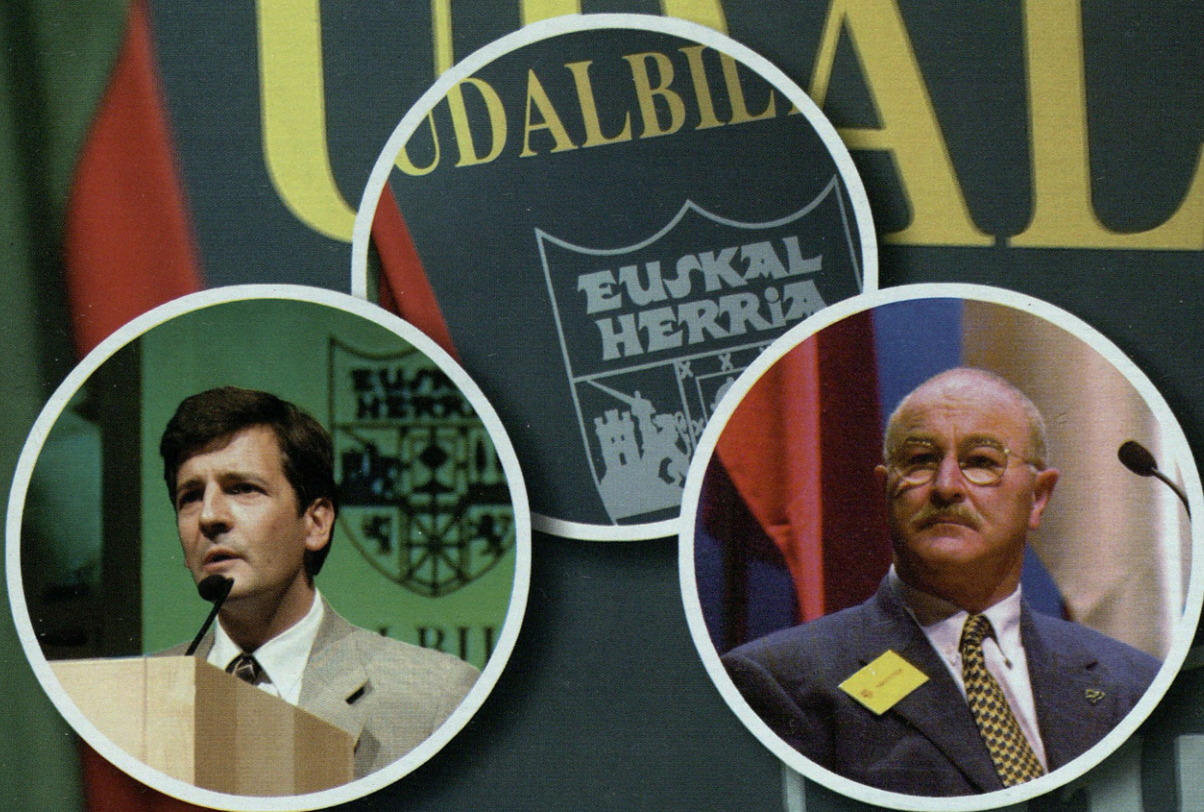

an istripuak: 1.200 hildako Hego Euskal Herrian hamar urtetan

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Udalbiltzaren Aurrekontuak eta Planak

BIKOTE BEREIZIA

Inaxito Albisu, Alkoholiko Anonimoen Elkartearen sortzailea:
"Ez da betiko askatasunik lortzen, segundoka baizik"

AEKren ESKUTIK

kontzertuak **aeKantuz**

maiatzak 10, ostirala

22.00etan

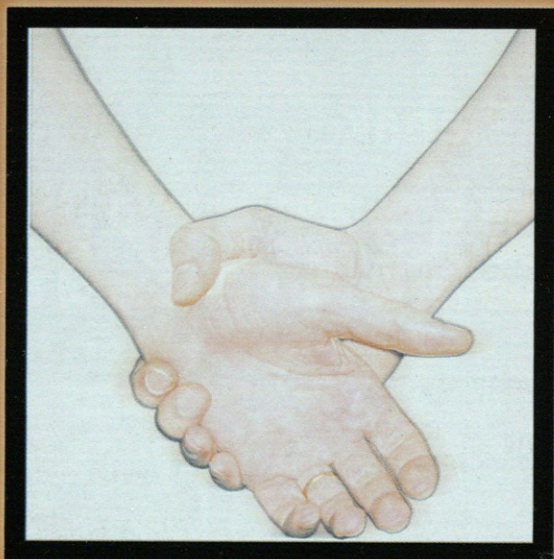
Mutiloabeitiko Pilotalekuan

[Mutilva]

9 euro [aldez aurretik] bertan 11 euro

datozenak [bertso - ekimena]

maiatzak 18, larunbata

22.30etan

[Araitz]

3 euro

[AEK-ko euskaltegietan eta bertan]

ARGIA

laguntzaile:

Scanning

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

INIGO AZKONA

■ **Hizkuntza askotarikoa delako** 20

BOB EDNE

■ **Frantziako gobernura makurtzen ez den hatsa** 22

ALBERTO ELOSEGI

■ **Organo erromantiko ugari eta onak** 37

■ **Festa tabernatik plazara** 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Udalbiltza bat bitan: dibortzioa, aurrekontuak eta planak. Pello Zubiria / Xabier Letona	9

EKONOMIA

Lan istripuak: 1.200 hildako hamar urtetan. Daniel Udalaiz	16
--	----

EUSKARA

Hizkuntza askotarikoa delako. Axun Aierbe	20
---	----

GIZARTEA

Frantziako gobernura makurtzen ez den hatsa. Mikel Asurmendi	22
Elkarrietzeta: Inaxito Albisu. Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	27

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Organo erromantiko ugari eta onak. Iñaki Guridi	37
Festa tabernatik plazara. Jon Maya	40
Orain dela 30 urte. Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Bixente Serrano Izko	8
Kultura: Jorge Jauregi	36
Azkena: Tere Irastortza	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Pello Zubiria.
Zuzendari ordea: Xabier Letona.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria104 euro

Ipar Euskal Herrian126 euro

Espainia104 euro

Beste atzerriak133 euro

Airez208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Behrendt, Herbehereetako "De Telegraaf" egunkarian

Evans, Zeelanda Berriko "New Zealand Herald" egunkarian

-Zuk biolentziari uko egin arte, hara joango ez naizela esan dizut!

Hiruko Txikian

ESKOLAN

Bageunde bezala bizi gara. Zientzietako azterketek arrakasta, irakasleen portafolioak ate, haiek miatzean jartzen genuen gure talentuaren motorra martxan. Galdeketen ariketen emaitzak ebatsiz joaten ginen lasai esaminetara, haietarako bideak aise aurkituko genituelakoan. Folioa oto, errotondatako panoei erreparatzen genien helburu bila. Bertako karrefurretan itzuli-mitzulika denbora eman ondoan emaitzetatik urrun, ez genuen arrastorik aurkituko eta presaren presaz intuizioen bidetik joko genuen errotonda abandonatzea xede. Folioaren zuria zenbakiz eta hizkiz

zikintzen hasiak, labirinto fantastikoe-tan emango genituen indarrak, aldeztu aurretik jakin emaitzetara errenditzeko moduan. Irakasleen aitzinean gurea aitortu ezinean eta tranpa ezkutatze aldera, konspiratzeari ekingo genion gure emaitzen zuzena oinarri, tinko errebindikatu. Gutxitan funtzionatzen zigun, eta gehienetan erridikuloaren zurrunbilatik ez ginen aterako. Eta ikasten hastea beste erremediorik ez genuen izan. Nerabegaroko gauzak. Tarzon bezalakoez gauditu ez dituztenak. Honek, bideez gain emaitzak ere asmatzen ditu. Karrefurrak barne

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

GREBA
MEHATXUA

Espainiako Gobernuak langabetuentzako gizarte prestazioen erreforma proiektua bertan behera uzten ez badu, ekainean greba orokorra deitzeko mehatxua egin dute CCOO eta UGT espainiar sindikatuak. Sindikatu abertzaleak ere Aznarren Gobernuaren aurka greba orokor bat egiteko prest agertu dira, beti ere greba orokor hori sindikatu abertzaleen gehiengo batetik eta Euskal Herritik abiatuta egiten bada. Ez da izango greba orokorrerako keinua egin eta Gobernuaren trikimaina ugariren ondoren hasierako planteamenduak eta langileen itxaropenak ezerezean gertatzen diren lehen aldia. Beraz, keinu hau zertan geratzen den ikusi beharko da. Zera da egia: langabetuei egiten zaien bazterketa dela-eta arrazoi ugari daudela greba orokorrerako. Hala ere, Gobernuak ezezki sindikatuak ere langabetuei egiten zaien bazterketaren erantzule dira, langabetuen sektoreaz ez direlako batere arduratzen eta eurek lehenesten duten sektorea langileena delako. Langabetuen zati handi batek ez du inolako laguntzarik jasotzen. Beste zati handi batek 52 urte izanez gero eta 15 urtez kotizatu badute, hilean 331 euroko soldata jasotzeko eskubidea dute, lanbide arteko gutxieneko soldata baino askoz ere gutxiago. Nola bizi daiteke inolako laguntzarik gabe? Zer egin dezake hilean 331 euroekin familia bat aurrera atera behar duen aita batek? ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ETA MADRILGO BIHOTZEAN

ERDIGUNE desberdinak izan ditzake Madrilek, bertan garatzen diren gertakizunen arabera, eta ez da zalantzarik hilaren leian Bernabeu futbol zelaian zegoela Madrilgo bihotza.

■ Atentatuaren irudia.

, baina behin eta berriro erakusten du gaurkoz operazio ikusgarriak egiteko duen gaitasuna, baita poliziz gainezka egon daitezkeen guneetan ere.

ETak une eta gune hori hautatu zuen bonba-autoa zartzeko, aspaldian egin duen iragarki operazio esanguratsuenetakoa. ETak gero eta gaitzago izan dezake jardueraren armatuarekin jarraitzearena -Bordele inguruan izandako beste bost atxiloketa horren adierazgarri-

EKAITZ GIROA

EUSKAL Herrian gatazka giroa gogorra bada ere, askoren ustez egoera biziki kazkartuko da datozen hilabeteetan, areago Batasuna legez kanpo jarri ondoren. 1998ko udaren aurreko giroarekin ere egin daiteke zenbait parekatze, gogortasunari dagokionez bederen, egoera politikoan aldaketa esanguratsuak izan baitira. Edozein eratan, barealdia ere ekaitzaren ondoren dator. 1998an hala izan zen. Ekaitz giro honen hastapenetan, zalantza ugari pilatzen da. Bat honakoa, Batasunaren ilegalizazioaren aurrean EAJk datozen hilebeteetan hartuko duen aurkako jarrera norainokoa ote den. Orain artekoa ikusirik, zalantza honek denbora beharko du, baina edozein kasutan zuhertasunaren bidetik bide doa erabakia, eta emandako urratsak aurretik hamar bider egindako hausnarke-

ten gainean emango bide dira. Printzipio kontuez gain, jeltzaleentzat ere gauza asko dago jokoan, eta guztia da ondo neurtu beharrekoa.

KALITATE LEGEAREN AURKA

PP-K hezkuntzaren Kalitate Legearen aurka Bilbon egindako manifestazioak, euskal gizartean lege horrek duen sostengu hutsa erakutsi du. PP bakarrik dago erabat. Alabaina, legea atera egingo du, eta ikusi beharko da, batetik, zein eragin duen euskal hezkuntzaren sare desberdinetan eta, bestetik, bertako erakundeetatik legeari aurre egiteko dagoen ahalmena. Bilboko manifestazioak, bestalde, euskal gizarteak bizi duen gatazka giroak eremu guztiak ez dituela guztiz kutsatu ere erakusten du. Bestela, ez litzateke posible politikan aurkariak

B A H E A

- Floren Aoiz, HBko Mahai Nazionaleko kidea izandakoak Batasunaren aurkako operazioez: "Ideia guztiak demokratikoki defenditzeko baldintzarik ez dagoela frogatzen da".
- Javier Balza, Jaurilaritzako Barne sailburua: "Su-etenetik baino Hiperkorretik gertuago dago ETA".
- Carlos Garaikoetxeak 'Deia'n: "Batasunako zenbait sektore EAren printzipioetara hurbiltzen ari dira".

ETROA

GIROTZE LANA

Batasunako hamaika kideren atxilotetarekin, alderdia legez kanpo jartzeko girotze lanari bultzada handia eman dio Baltasar Garzon epaileak. 18/98 sumario ospetsuari helduz, ilegalizazio giro honetatik kanpo ere berdintsu jo zezakeen aipatu epaileak Batasunaren aurka, edo ezker abertzaleko beste erakunde batzuen aurka, komenientzien arabera. ETaren finantzen aspaldiko hariari heldu dio oraingoan Garzonek. PP eta PSE-EEk ezik, gainerako euskal indar politikoek eta erakunde nagusienek -Jaurilaritza barne- ilegalizazio giro horretan kokatu dute operazioa. Garzonek, bestetik, Herriko Tabernen kontu korronteen blokeatzeari ere ekin dio jada.

direnak euskal hezkuntz sistemen alde manifestazioan elkarrekin abiatzea.

■ Hezkuntzaren erreforma nahi du PPK.

GREBA OROKORRERAKO GIROAZ

ERAGILE sozial eta politiko gehientsuenen ustez, PP-K sei urteko agintaldian egindako

demasiak ondo baino hobeto justifikatzen dute greba orokorra Espainian. Arazoa, ordea, indar harremanen erlazioan dago. Espainiako gizartean ez da giro berezirik somatzen eta kontua da ea ekainera bitartean giro hori sortzeko denbora nahikorik izango litzatekeen. Euskal gizartean, beste askotan legez, grebaren alde egiteko giroa oso bestelakoa litzateke.

TURISMOAREN HAZKUNDEA EAE-N

AZKEN sei hilabeteetan turismoak EAEn erakutsi duen joerarekin, beheranzkoa geratu eta goranzkoari ekin dio, Jaurilaritzaren azken datuen arabera. Beheranzkoen azterketetan biolentzia giroa funtsezkotzat jo izan da instituzioetatik. Oraingo goranzkoak, halaber, biolentzia giro berdintsuan ari dira gertatzen.

IZPIAK

Zuzen Ekintza Taldeko lau kidek eta Mikel Arrieta presoaren gurasoek urte banako zigor eskaera jaso dute Martxoaren 15ean, Bartzelonako Diagonalean istripu bat antzezteagatik Sarritan legez, biktima da zigortua berriz ere.

Juan Cruz Alli CDNko buruzagiak bere itunkidea den UPN kritikatu du Nafarroako Unibertsitate Publikoan euskararen erabilera arautuko lukeen legea egin nahi duelako, jakinik Legebiltzarrean ez dela aterako. Alliren ustez, UPN udal hauteskundeetara begira ari da eta hauteslegoaren aurrean euskara eta terrorismoaren arteko lotura egin nahian ari da.

Jose Luis Rodriguez Zapatero PSOEko buruzagia PPrengandik sei puntura legoke 'El Mundo'k argitara eman duen inkestaren arabera. Hau litzateke PSOEko buruzagiak PPrekiko inoiz lortu duen emaitza onena.

■ J. L. R. Zapatero.

• Xabier Gurrutxagak "El Correo"ko zutabe batean idatzia 'Elkartasun ezinezkoa' titulupean: "Batasunako buruzagiek jakin badakite ETaren zilegitasun politikoarekiko ezagutza politikoa mantentzen duten bitartean, beraiekiko elkartasun eraginkorra oso zaila dela, ezinezkoa ez esateagatik. Batasunak, edo bere ordezkioak, lokarri eta zerbitzaritza gabe bizitzeko hautua egiten duen egun horretan, orduan ohartuko da zenbat ahots zegoen mozalez estalia eta zein energi kopurua zegoen gaizki bideratua. Egundorretan Batasuna beste alderdiak bezalakoa izango da".

Euskara, ekologiak, erreserbak...

Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluak eraiki nahi duen Euskalgintzaren Plan Estrategikoaren inguruko inkesta aitzakiatzat hartuz, bai eta egun hauetan Nafarroako Unibertsitate Publikoko istiluen harira ere, gogoeta sortatxo bat, baldarra beti noski, bururatu zait.

ZEHARKAKO IKASGAIK: LOGSE ditxosozko-arekin, aho betean ibili gara hezkuntza akademikotik haratago doan sistema osoago baten alde, ikasgai guztietan zehar hainbat aspektu landu behar genuelakoan: bertzeak bertze, tolerantzia, kultur aniztasuna, elkarrekiko entzumen eta begirunea, bakea... Eta, hara!, egun hauetako hedabideek aukera paregabea eskaintzen dute ikasleek ikus dezaten nola ulertu behar dituzten balore horiek, hezkuntzaren tenplu sagaratua den NUPEko Pérez Prados jauna eredu. Pentsamena garatzeko helburua dugu, hala-ber, LOGSEren bertze erronka bat; ba, Iruñeko apezpikuari aitortu behar diot "gutxiegi" nota jarri diodala ikasle bati baino gehiagori hainbat galderen erantzunetan, arrazoitzeko orduan frogaturiko maila eskasarengatik, gure Sebastián jaunaren parekoa. Katekesira joan beharko dut Aita gurea eta Agur Maria ikastera, penitentzia eginen badut. Baina laster bukatuko zaizkigu buruhauste hauek guztiak Hezkuntzaren Kalitaterako Lege berriarekin, bi zeharkako ikasgai baizik ez baitira geldituko: aginte-argudioa, pentsatzen ikasteko, batetik; eta garai zaharretako urbanitatea, bertzetik, eskuak garbitzen jakiteko, odolez edo kaka zaharraz zikindu ondoren.

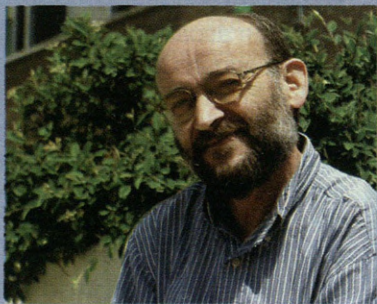
HANKA SARTZEAK: ez dakit zenbat urte pasatu diren garaiko HBko estrategia jenial batzuei bururatu zitzaientetik ez zutela eman behar -Nafarroako Parlamentuan- Euskararen Legea aldatzeko botoa, zonalde ez-euskalduna legetik desagertzeko aukera ezin hobea galdu zelarik gaur -eta noiz?- arte. Euskaltzale bat baino gehiago ahaztu nahi izanen da harako hartaz, eta leporatuko dit, agian, trapu zaharrak atera nahi ditudala, alferrikan

edo auskalo zein interesen izenean. Pentsa beza nork nahi duena, baina euskalgintzaren plan estrategiko bat egin nahi bada, ezinbertzekoak dirudite egindakoaren memoriak eta ikerketek. Ez da izan, tamalez, hanka sartze sakon bakarra. Iruñeko giro erdaldun sendo honetan, aspaldian egin zuten apustu euskaltzale sutsu eta zintzo askok irakaskuntza publikoko D ereduia ikastetxe elebkarrekoetan ixteko. Murgilketa-sistema, euskararen erabilera sendotzeko nahia..., zernahiko argudioek liluratuko lituzke euskaltzale horiek, baina UPNk gazteen euskara, Iruñean, ghettoetara erraz eramanez zuelakoan nago, mur-

gilketa hori hobetu gabe eta erabilera sendotu ezinean gabiltzala. Arlo guztietan eskoletako lan hutsaren ahalmenarekiko hain zuhur eta erlatibista garenok, irakaskuntzarekin itsu-itsuan sinetsiko bagenu bezala jokatzen dugu euskalgintzari dagokionez. Xamarrek Txepetxen ideiekin egin duena egin beharko litzateke Xabier Erizeren tesiarekin ere, dibulgazio bertsio bat alegia, ea ikasten dugun zein luze euts diezaiokeen gizarte batek bere ohizko hizkuntzaren erabilerari, eskolatik horren kontrako zenbat-nahi lana egin arren.

HIZKUNTZA EKOLOGIA: erakargarria, "moderno" eta liluragarria, benetan, Xamarren planteamendua, euskararekiko motibapena pizteko. Eskerronak eman behar dizkiogu Xamarri horretan hain euskara atsegin eta irakurgarriaz aritu eta hain diseinu ederrean plazaratzeagatik.

Ongi etorri, argudio berri horiek guztiak euskalgintzara!, batik bat, betiko lelo zaharrak -abertzaletasunarenak, adibidez,- gaingitzea laguntza ematen badiguzue. Argudio guztiek, halere, badute ifrentzurik. Badakigu, kasurako, zer joera dugun "zibilizatuok" ekologiaren maite-mintzen garenean: natur erreserba itxi eta babestuak antolatze joera, alegia, eguneroko bizitzatik kanpoko eta urruneko tokietan. Joera honetatik libre ditugu oraindik UPNko agintariak, euren zibilizazio mailak ez dielako eskaintzen "ekologia" sarrera duen hiztegiarik. Baina, horrela baldin bada, zein erreserbatik atera dituzte Pérez Prados eta Sebastián bezalako espeziemenak? ●

Bixente Serrano Izko
Irakaslea

"Iruñeko apezpikuari aitortu behar diot 'gutxiegi' nota jarri diodala ikasle bati baino gehiagori hainbat galderen erantzunetan, arrazoitzeko orduan frogaturiko maila eskasarengatik, gure Sebastián jaunaren parekoa"

UDALBILTZA BAT BITAN: DIBORTZIOA, AURREKONTUAK ETA PLANAK

"Udalbiltza bakarra da", horretan ados daude izen beraren gerizpean lanean ari diren hautetsi guztiak. Asmoz bat dira, beraz, eta ez da gutxi. Baina izen bakarrarekin bi erakunde direla ondo dakite. Udalbiltza... baina zein erakundetaz ari gara Udalbiltza esanda? Zazpiak Bat famatuarekin egindako ikurrei begiratzen badiezu, batzuen eta besteen idatziak apenas bereziko dituzun azaletik. Interneten bilatzen badituzu, bata www.udalbiltza.net helbi-dean aurkituko duzu eta bestea www.udalbiltzainfo.com gunean, baina ataritik pasa arte ez duzu jakingo segur noren etxean sartu zaren. Prentsan Udalbiltzak antolatutako zerbaiti buruzko albistea irakurri ondoren, justu nortaz ari zen jakin gabe gera zaitezke. Eta bi erakunde direnez, kostako zaizu bakoitzari nola deitu ere kontsentsuatzeari, biak baitira Udalbiltza.

Asmoa bat izanik, zertan ari dira batzuk eta besteak? Nola ikusten dituzte Udalbiltza bakoitzekoek "bestekoak"? Zer espero dute egitea aurrera begira? Zein giro dago denen artean? Herriarraren galderak hauek direlakoan jo dugu,

■ EAJ eta Eak kudeatutako Udalbiltzak apirilean egin zuen Biltzar Nagusia.

■ Ezker abertzalearen Udalbiltzaren Biltzar Nagusia, Kursaaletan egindakoa.

batzuegana eta besteengana, eta hemen aurkezten dugu aurkitu duguna.

Hirugarren urtea beteko du Udalbiltzak irailaren 18an. Erabaki eta gertakizunak pilatu egin zaizkie, beraz, hautetsi abertzaleei hiru urte laburrotan. Lizarragaraziko itunaren eta askok betirakoa izango zela uste zuten ETaren treguaren babesean garatu zen udal hautetsien

elkarte indartsu bat antolatzeko ideia. Asmo hau 1999ko irailean mamitu zen, ETaren su-etenaren urteurrenean, egunez egun. Baina ordurako, zerbait okertua zen -edo gauza asko, norbaitek idatzi beharko du noizbait menia frustratu horren historia- eta bi hilabeteren buruan ETak bertan behera utzi zuen aurreko erabakia.

■ Zuberoaren alde diru bilketarako -milioi bat euro- kanpaina handia bideratzen ari da ezker abertzaleak kudeatzen duen Udalbiltza.

Laster etorriko ziren lehen atentatuak, eta egoera politiko osoa blokatuko zuen korapiloak harrapatu zuen Udalbiltza ere. 2000ko martxoaren 28an bere Batzorde Iraunkorrek Adierazpen bat eztabaidatu eta onartu zuen, EAJ eta EAko kideen botoekin eta EHkoen abstentzioarekin. Bere hirugarren puntuan zera dio agiri honek: "ETAk oztupo egiten diola euskal nazio eraikuntzari. Bere atentatuak ez dute giza eskubiderik eta hiritarren borondaterik errespetatzen. Euskal gizarteari bere etorkizuna bakean erabakitzen uztea exigitzen diogu. Hori litzateke eta bere erabakirik onena eta ausartena. Utz diezaiola euskal gizarteari hitz egiten eta gera dadila. Ezkonezinak baitira indarkeria eta naziogintza, demokrazia eta inposaketa".

Ondorengo urratsak, nahiko era zibilizatuan -askotan gauzak nola joaten diren ezagututa, hala iruditu zaigu- mami-tzen joan zen dibortzio baten tankerakoak dira. 2000ko maiatzeko aurreikusia zegoen Batzar Nagusia bertan behera utzi zuen EAJ eta EAk kontrolatzen zuten Batzorde Iraunkorrek, eta irailean Batzar Nagusia deitu zuten EHkoek Iruñean.

Hurrengo mugimendua EAJ eta EAk eman zuten azaroan: Batzorde Iraunko-

rraren barruan Zuzendaritza Batzordea antolatu zuten EHko kideak kanpo utzita eta gauza bera gertatu zen Udalbide elkarte instrumentalean ere. Eta 2001eko otsailaren 24an EHko hautetsiek Donostiako Kursalen Udalbiltzaren Batzarra antolatu eta 2001eko Kudeaketa Plana jarri zuten martxan.

BI GORPUTZ, BI BALANTZE. Bi Udalbiltzak era paralelo batean joan dira gorputzen 2001 urte osoan zehar. Paraleloan bai, baina ez berdin: Loren Arkotxa Ondarroako alkatea lehendakari duenak askoz gorputz handiagoa egin du hilabete hauetan Jon Jauregi Beasaingoarenak

□ **2000ko maiatzeko aurreikusia zegoen Batzar Nagusia bertan behera utzi zuen EAJ eta EAk kontrolatzen zuten Batzorde Iraunkorrek**

baino. Hala ere 2002. urteko aurrekontuak mamitzen badira, urtea neurri paratuagoetan buka dezakete.

Arkotxaren Udalbiltzak 2001ean egin duena definitzerakoan, "Udalbiltza izozte egoeratik ateratzea lortu dugu" entzun diegu protagonistei behin eta berriro. Kursalen Batzorde Eragile bat antolatu

zuten, 11 lan talde antolatu eta erakunde berri baten egitura oso bat eraiki, administrari, kontu-hartzailetza, hainbat teknikari eta prentsa bulego eta guzti. Era batera edo bestera, une honetan Udalbiltza honetan 18 bat lagun ariko dira ordaindusko lanean. Eta Barne Araudia ere iaz jarri da martxan.

Iruñea, Baiona eta Bilbon ireki dira egoitzak, baina horiez gain Usurbil, Oiartzun eta Astigarragako udalek utzitako lokaletan ari dira. "Udal Hitza" bi hilabetez kanpaz dute eta erakundearen eta bere jardueren inguruko informazioak www.udalbiltza.net gunean daude edonork eskuratzeko moduan, Interneten. Jarduera eta planen kudeaketarako Partzuergoa antolatu dute, estraina Usurbil, Astigarraga eta Zaldibiko udalen artean eta 20 udal inguruk geroago.

"Eraikuntza nazionala azkartzeko egitasmoak" izenburupean biltzen du Arkotxaren Udalbiltzak 2001ean mugiarazitakoaren zati handi bat, eta zerrenda egite hutsak ematen du aditzera "azkar" mugitu nahi izan duela. Euskara, irakas-kuntza, haur eskola, kulturako hainbat jarduera, kirola, Euskal Herriko Estatistika zerbitzua, Euskal Kontseilu Ekonomiko eta Soziala, Euskal Herri osorako sare meteorologikoa... interbentzio alor-rrak ugariak izan dira. Baina seguruenik bi jarduera "izarrak" naziotasun agiria eta Zuberoa Garatzen kanpaina izan dira, 2002ko aktibitatean ere garrantzia handia izaten jarraituko dutenak.

Iazko urtearen balantze xumeagoa egin du Jauregiaren Udalbiltzak, EAJ eta EAko hautetsiak biltzen dituenak. Donostian bulego bat martxan jartzeaz gain, Iruñean egoitza nagusi izango dena erosi dute. Pertsona bat ari da lanean Udalbiltza honentzako. Donostian apirilaren 13an egin zuten Batzarrean, zuzendaritzako kideek nabarmendu zituzten iazko urtea aurrera ateratzeko izandako zailtasunak, baina ez du erakunde honetako inork haserretu

behar krisiaren ondoren eta "besteek" hartutako martxaren ondoan nahikoa blokatu-rik ikusi direla esaten badugu. Interneten duten www.udalbiltza.info gunea nahiko adierazgarria da.

Hala ere, Udalbiltza honek ere izan du hainbat kultur jarduera babesteko aukera eta indarra: Iparraldeko Ikas-Bi,

Uda-Leku, Euskal Haziak, Garazikus, eta Euskal Irratiak, Nafarroako Euskara Kultur Elkargoa, Sortzen eta Euskalerria irratia, Euskal Soziolinguistika Elkartea, UEU... 2004. urterako Antso IIIaren koroatzearen milurtekoa dela eta Hondarribian antolatzen ari diren ekitaldien babesle ere azaldu da.

2,38 MILIOI BATETIK... 2002rako Arkotxaren Udalbiltzak 2,386 milioi euro gastatzea dauka aurreikusita, antzinako 400 milioi pezeta edo 15,6 milioi libera. Zifra ederra, kontuan edukiz iaz, 324.000 euroko (54 milioi pezeta) sarre-
rak izan zituela.

Euskal Garapen Fondoak eramango du aurrekontuetako zatirik handiena: 871.000 euro. Fondo honen ekintza deigarriena Xiberoa Garatzen operazioa da. Garapen Fondo hau Partzuergotik sortu den adar autonomo bat da, eta martxan jartzeko beste 110.000 euro daude aurreikusita.

Udalbiltzak berak aurtun gastatuko dituen artean, Nazioarte atalak eramango du zatirik handiena, 328.000 euro; atal honetan sartzen da Udalbiltza honek udazkenerako antolatu nahi duen Konferentzia, aurtengo puntu nagusietako bat. Naziotasuna atalak ("nortasun agiriarena" deituko dio herritarrak) 262.000 euro beharko ditu. Aurrekontuko beste atalak Idazkaritza orokorra, Gizarte ekonomia, Komunikabideak, Irakaskuntza, Euskara, Kultura-Kirola, Eskubide demokratikoak eta Lurralde Antolaketa dira.

Udazkenerako antolatzen ari diren Estaturik gabeko herrien Konferentzia izango da Udalbiltza honen ardatzetako bat, Xiberoa Garatzen kanpainarekin batera. Horren ingurura biltzen dira Euskal Herriko Eskubideen Karta osatzeko lanak eta Bake Proposamena burutzekoak. Azken hau da gutxien entzuten dena, baina ez mugimendu gutxien darabilena.

Miarrizten iazko abenduan egindako bilkuraren inguruan adierazi zuen Udalbiltza honek alderdiekin eta gizarte eragile nagusiekin bake proposamen bat egiteko asmoa zuela. Diskrezioa agindu zuten orduan, albiste gutxi sortu da geroztik, eta orain ere diskretoena atal honetan jokatzen dute. Kazetariak ez ditu honetaz galderak falta, zeren eta Elkarri, Batasuna, Abertzaleen Batasunaren inguruan bildutako taldeak, bakoitza bake propo-

samen baten bila ari direla, zentzu berezi bat izan behar baitu Udalbiltza ere zeregin honetan sartzeak. Baina honetaz ez dago deklarazio publikorik. Dauden ikuspegi ezberdinen arteko sintesi lan bat egin eta bakerako eszenatoki berri bat lortzen saiatuko direla, agente oso ezberdin askorekin ari direla lanean, eta agian udarako zerbait garbixeago egongo dela. Diskrezioak izango al du emaitza on baten saria!

...1,28 MILIOI BESTETIK. EAJ eta EAKo hautetsiak biltzen dituen Udalbiltzak, Jon Jauregi buru duenak, 2002. urtean 1,281 euro dauka aurreikusita gastatzea. 212 milioi pezeta zahar edo 8,6 milioi libera inguru. Horietatik 202.000 euro Barne antolamenduaren atalak darama, eta horren barruan sartu dira laster kontratatuko dituzten bi teknikari berrien soldatak, web gunearen mantenua, informazio buletina eta beste.

Euskal Herria Sendotzen atalak 751.000 euro gastatuko ditu, Euskara, Irakaskuntza, Kultura eta Kirola eta Turismoaren inguruko jardueri laguntzeko, batik bat Ipar Euskal Herri eta

□ Loren Arkotxa
Ondarroako alkatea
lehendakari duenak
askoz gorputz handiagoa
egin du hilabete hauetan
Jon Jauregi
Beasaingoarenak baino

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

■ Goiko argazkian, ezker abertzalearen Udalbiltzako egoitzetako bat Astigarragan; eskuinean Xabier Alegria. Behean EAJ-Earen Udalbiltzaren egoitza Donostiako Portuetxe Bidea kalean; argazkian Luke Uribetxebarria ageri da lanean, EAJko parlamentaria ere badena.

Nafarroakoei. Atal honetan kontatu da herrietan banatzen ari diren "Euskal Herria ezagutzen" izeneko liburuxkaren gastuak ere; gure herriari buruzko informazio oinarritzkoena biltzen du 16 orrialdetan, euskaraz eta gaztelaniaz.

300.000 euro Hurbiltzen izeneko talerako gorde da. Udalen arteko harremanak sendotu eta horiek elkarlan praktikoetan mamituko dituzten proiektuak babestuko dira diru horrekin, eta programa berezi honetarako lan talde bat izendatu du Udalbiltzak. Bukatzeko, beste Udalbiltza-koen alderantziz, honek Nazioarte atalerako utzi du kopururik ttikiena, 24.000 euro.

HAUSTURAN DAGO KONPONBIDEA ERE. Luzaz iraun ote dezake jarduera paralelo honek? Ezetz pentsa daiteke. 2002an alde bakoitzak bere posizioak finkatu gura ditu: egiturak sendotu,

oihartzuna handitu eta emaitzen zerrenda gizendu. Logikoa, 2003an udal hauteskundeak datoz, eta irail honetatik aurrera hori baino ezer garrantzizkoagorik ez da izanen udal hautetsientzako.

Baina Udalbiltzaren filosofia duen erakunde batek etorkizunik baldin badu, bat eta sendoa izatetik izanen du. Hala ere, bat izateko bidean bada gainditu beharreko oztopo bat baino gehiago, eta denak ere garrantzia handikoak.

ETAren ekintza armatuen jarraipena da lehen oztopoa. Alde bateko eta besteko protagonistek garrantzia ezberdina emango diote, baina ETAren su-etena haren eszenatokira ez itzultzekotan, ezinezkoa izango da EAJ eta EAren eta ezker abertzaleko hautetsien arteko elkarlan finkoa. Eta ETari eskatzen zaion menia hori derrigorrezkoa da Udalbiltza bakar eta sendo bat aurrera ateratzeko dauden beste zailtasunak gainditzeko.

"Beste zailtasun" hauek ez baitira su-etenen kontua baino garrantzia txikiagokoak. Hogei urtetan elkarren etsai izan diren kultura politikoak elkartu ziren Udalbiltza proiektuaren inguruan, eta ETAren su-etena lehertu ez balitz ere neke handiak izango ziren elkarrekin bidean konpontzeko. Protagonista nagusi guztiek aitortzen dute Udalbiltza asmoa ez zela hautetsietatik sortu, alderdi abertzaleetako buruek 1998-1999ko "sukalde lanetan" prantatu zutela. Asmoa egia bihurtzeko bidean jarrita, barne estatutuak osatzeko ere denborarik ez zuten izan Udaltzako buruek beren alderdien arteko elkarlana eten zenerako.

Egora argitzeko irudi baten bila genbiltzan, eta -gauza bitxia- konparazio beraren inguruan mintzatu zaizkigu bi Udaltzako buruak. Joxe Mari Agirre jeltxakidearentzako, "alderdiak izan ziren Udaltzaren aita eta ama, eta ekarri zuten haurra oso txikia zela, indartzeko denborarik gabe, dibortziatu egin ziren". Oskar Goñi batasunkideak berriz bestela matizatu digu

irudia: "Ia elkar ezagutzen ez genuela eta elkarrekin oso gutxi hitz eginda, sekulako eztei batean ezkondu ginen. Eta hola-ko ezkontza batek ezin zuen luzaz iraun". Etorkizuna logika beretik ikusi du Goñik: "Egun batean berriro eztei handi bat egin behar bada, ongi da, baina ez dugu antzerkietan erori behar. Hobe dugu izatezko bikote moduan elkarrekin bizitzen ikasi".

Konparazioak balio du... baldin eta aurrera begira elkarrekin bizitzeko intresak oso garbiak baldin badira. Ez ditu-

egin behar da gaur egun dagoenarekin (Foru Diputazioekin eta Eusko Jaurlaritzarekin, hogeitazero etenarekin, alderdiekin...), eta tirabira horrek txinpartak aterako ditu luzaz.

EAJ eta EAKoek, besteek Udaltzaren instrumentalizatu egiten dutela susmatzen dute, eta ezker abertzalea eten gabe lehen-go eskema zaharretara mugitzen dela hor ere. Batasunakoek aldiz besteak deklarazio bat egin eta lasai lotan geratzeko gai direla uste dute, EAEn autonomiari esker eskuratua duten boterea kudeatzea dutela asmo nagusia, eta Udaltzaren hauteskundeak begira erabili nahi dutela. Gehi, EITBtik boikota ezarri dieten.

Lan handiak hartu dituzte gehienbat politikan

amateurrek diren udal hautetsiek bide hain aldapsua egiteko. Lortuko ote dute familia osoa etxe bakarrean biltzea? Harremanak ez omen daude etenda eta giro hobeagoaren zain, denak omen daude konponbidea ez zailtzearen alde. Urte bete barru dira udal hauteskundeak. Ordurako argiago egongo da giltza bakar batez ireki daitekeen Udaltzaren etxea, ala izen bereko bi etxola eraiki dituzten

◆ PELLO ZUBIRIA

■ Iruñean eman ziren Udaltzaren lehenengo urratsak Udalerrien Biltzarrekin, 1999an.

Seguruenik, ezker abertzalearen bi jarduera "izarrak" naziotasun agiria eta Zuberoa Garatzen kanpaina izan dira

gu hemen kontuan hartu ere nahi izan "Udaltzaren gu gara" esanez bata besteari legitimitatea ukatzen dioten argudioak eta beste; edozein banaketatan erabiltzen diren hitzak baitira, eta hortik nekez etorri ohi da konponbiderik.

Printzipioetan hurbilketa handia dago: biak mintzo dira Euskal Herriaren naziotasun zeinuak sendotu eta marko politiko berri baterako trantsizioa egiteaz. Ez da gutxi. Baina orain hori josi

J O N J A U R E G I

EAJk eta EAk osatzen duten Udalbiltzako Zuzendaritza Batzordeko lehendakaria, EAJko kidea eta Beasaingo alkatea; 37 urte ditu eta jadanik zazpi urte daramatza alkate gisa. Apirilaren 13an egin zuten bigarren Biltzar Nagusia Kursaaletan. Bertan jorratutakoez eta Udalbiltzaren egoeraz aritu gara nagusiki.

“GEHIENGOARENA ONARTU BEHARREAN, BATASUNAKOEK IHES EGIN ZUTEN UDALBILTZATIK”

■ “Herri honek esana du konponbide bakarra elkarizketa dela, eta eraso guztiak elkarizketaren aurkakoak direla”.

Ez da txantxetako Udalbiltzaren inguruan dagoen nahaspila. Sortu bai, alderdi abertzale guztien artean sortu zuten, baina sueten garaiaren amaierarekin bat, Udalbiltzaren bikoizketa etorri zen. Udalbiltzaren Zuzendaritza Batzordeak bata erabaki duela irakur dezakegu, eta Udalbiltzaren Batzorde Eragileak bestea. Udalbiltza batek Kursaaletan Biltzar Nagusia egiten du otsailean eta besteak apirilean beste Biltzar Nagusi bat Kursaaletan bertan. Gertutik jarraitu ezean erabat nahasgarria, eta pixka bat hurbilduta, abertzaleen ohiko banaketa. Modu sin-

pleenean esanda: EAJ-EA batetik eta Batasuna bestetik. Oraingoan EAJ eta EAk kudeatutako Batasunako lehendakaria elkarizketatu dugu, Jon Jauregi.

■ **Gaur egungo marko juridiko-politikotik beste batera iragatea proposatu zenuten apirilaren 13an egindako Biltzar Nagusian. Zer proposatzen duzue horretarako?**

Guk esan genuen Udalbiltzak helburu horrekin bat egiten zuela. Ez zen esan guk geure gain hartzen genuela ardura hori, baizik eta gizarteak helburu horrekin bat egiten duela iruditzen zitzaigula eta guk ere horrekin bat egiten genuela.

Bilboko Euskaldunako lehenbiziko Biltzarrean esaten zen gizarteak bere dinamika zeramala eta, aldi berean, bazirela egitura formal eta politiko batzuk, baina hauek ez ziotela erantzuten gizarteak gaur egun daraman dinamikari eta nahia-ri. Beraz, gure ekarpena nazio bezala indartzea da, nazio bezala indartuz gero, gero eta kontraesan gehiago geldituko da agerian eta ikusiko da marko honek ez duela balio. Horregatik da oso garrantzitsua Euskal Herriko herritar, eragile eta elkarteak elkar lanean jartzea.

■ **Hori guztia trantsizio prozesu batean kokatzen duzue. Trantsizio**

■ “PP hauteskunde klabeen ari da jokatzeko guztiarekin eta PSOEek ez du haren albotik ihes egiteko indarrik”.

horri jarri al dakiok eperik?

ETAren egungo jarduerak ez dio mesederik egiten bide horri, baina Kur-saalen helburu hori estrategikoa zela ere aipatu genuen. Trantsizio hori egiteko distentsio politikoa nahitaezkoa da -besteak beste ETAren su-etena-, Euskaldun-
an esaten zen bezala; baina han ere esaten zen trantsizio hori benetan gure eskuetan dagoela. Une honetan muturreko posizioak indartu dira eta horrek prozesu hori atzeratzen du.

■ Zein baldintza gehiago beharko luke trantsizio fase horrek?

Ez dugu ahaztu behar hori prozesu bat dela. Gehiengo abertzaleak sor dezakeen dinamika prozesu hori sendotuko luke; printzipio demokratikoetatik abiatuz, argi dago herri honek berak nahi duena egingo duela.

■ Trantsizio fase horretan al gaude ala oraindik ez?

Gizartearen gehiengoak nahi du herri honek bere hitza izan dezala, baina gaur egun ez dago baldintzarik hori gauzatu ahal izateko. Muturreko posizio politikoek oztopatu egiten dute herri honek hitza izatea, eta herri bezala aurrera jarraitu nahi badugu hori gainditu beharra dago.

■ Udalbiltza alderdi politiko abertzaleen kontsentsu batetik sortu zen. Gaur egun ere, ez al dago oraindik alderdi politikoen oso menpe?

Hori tranpa bat da. EAJ eta EAKo hautetsiok baditugu gure egitura politikoa, eta korpus horrek badu diagnostiko komun bat. Irrealia litzateke pentsatzea udal hautetsiok gure ideario politikotik kanpo gabiltzala.

■ Begi-bistakoa da hautetsi gehienak alderdietakoak direla, baina batzuetan jaso daitekeen inpresioa da Udalbiltza

ren egiten da. Alderdiak gai dira beren korpusaren errealitatea zein den sumatzeko eta horren arabera hartzen dituzte beren erabakiak. EAJn eta EAn behintzat horrela da.

■ Apirileko Biltzar Nagusiaren deialdia zela eta, azkenean ez zen argi geratu Batzarreko eta ABko hautetsiei eta independenteei deialdia egin ote zitzaien.

Ez zitzaien deialdia egin, baina Biltzarren aurretik hori argi geratu zen.

■ Biltzarrean bazterketarik ez zela eman behar aipatu zenuen. Ez al da baztertzaila hautetsi batzuk ez deitzea?

Politika prozesu bat da. Denok dakigu Udalbiltza sortu zenetik gaurdaino

zenbat gauza gertatu diren. Batasunak bere batzarra sortu zuenetik, nagusiki EAJ eta EAKo hautetsiek parte hartu dute Udalbiltzaren jardueran eta guk haiei eman diegu kudeaketaren berri. Dena den, politika prozesu bat denez, biltzarrean proposatu zen AB, Aralar, Batzarre eta Zutikeko hautetsiei elkarlanerako proposamena egitea. Hori zergatik? Azken hilabeteetan ikusi dugulako talde horien printzipioak eta guk bultzatzen ditugunak bat datoze. Egoera aldatu ahala guk ere egokitu beharra dugu.

□ “AB, Aralar, Zutik eta Batzarreko hautetsiei beste jarrera bat ikusten diegu eta horregatik elkar lanerako proposamena”

sarritan alderdiek jarritako dinami- ken arabera mugitzen dela, eta zuen kasuan EAJ eta EAK eraginda.

Herri honetan, bakoitzak gauzak ikusten dituen arabera, partehartze politikoa bi modutan ulertzen da. Batzuek pentsatzen dute, bost, hamar, hogeitak pertsonen estrategia bat bultzatzen dutela eta gainerakoak haren atzetik goazela. Gero, ordea, errealitatea hor dago. Ni EAJko kidea naiz eta ekimen politiko berri bat abian jarri behar denean, parte-hartze prozesu batean hitz egin eta adostu ondo-

■ Eta Batasunakoei zergatik ez?

Hasieratik mantendu dugulako erai-kuntza nazionala eta biolentzia ezkontezinak direla eta Udalbiltzak une guztietan salatu behar duelako biolentzia, bere helburuetarako oztopo handia izateaz gain, sufritzen ari diren herritar guztiei -biolentzia, tortura...- gure elkartasuna helarazi behar diegulako. Batasunakoei ez dute horrekin bat egiten.

■ Baina Biltzarrerako deialdiak indibidualak dira, EAJtik askotan esaten da Batasunako zinegotzi askok pribatuan biolentziari buruzko beste jarraira bat duela.

Zalantzarik ez, baina gu ez gara martetarrak. Udaletxeetan mozioak aurkeztu direnean ikusten dugu zinegotzi horiek zer jarrera duten, eta ez dugu jarrera aldaketarik nabarmentzen. Ezker abertzaleko beste horietan, ordean, bai sumatzen ditugu aldaketak. Ezin da ahaztu Batasunak, Zuzendaritza Batzordean onartutako adierazpen instituzionala ez onartzeaz gain, bere 600 hautetsirekin beste batzar bat sortu zuela. Demokrazian gehiengoak erabakitzen duena onartu beharrean, ihes egin zuten.

■ Gizartean mundu guztiak bi Udalbiltza ikusten ditu, baina zuentzat besteak ez dira Udalbiltza.

Udalbiltza printzipio batzuen arabera sortu zen, egitura eta zuzendaritza batzorde bat onartu zen 1.800 hautetsik hautatua. Horietatik 600ek beste batzar bat osatzen dute eta Udalbiltza beraiek direla diote. Ni ez naiz sartuko orain gatazkan beste biltzar batekin, guk argi dugu zer nahi dugun, zein den egoera eta gu gure bidea jorratzera goaz.

■ Beraiek ez dizuete zuei Udalbiltza izaera kentzen, baina bi daudela agerian uzten dute.

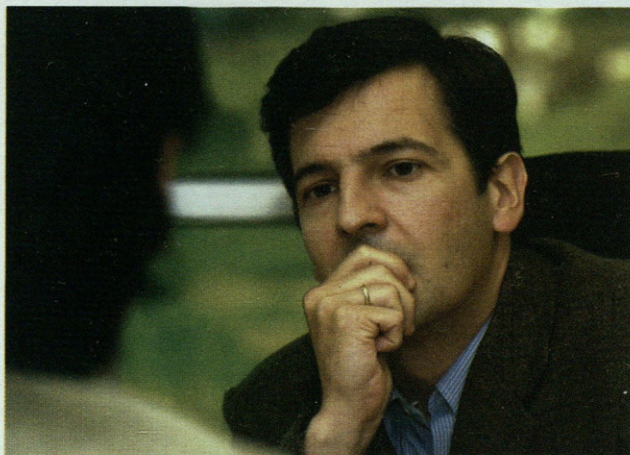
Guk ezin dugu onartu gutxiengo batek esatea beraiek direla erakunde horren ordezkari. Demokrazia hori da, printzipio batzuen interpretazio desberdina dagoenean gehiengoak erabakitzen du. Eta printzipio horiek onartzen ez badituzte guk ulertzen dugu bide horretatik kanpo geratzen direla.

■ Biak hitz egiten ari zarete "eskubide guztiak guztiontzat" gisako termi-

□ **"Gure ekarpena nazio bezala indartzea da, nazio bezala indartuz gero, gero eta kontraesan gehiago geldituko da agerian eta ikusiko da marko honek ez duela balio"**

noekin, baina gero ezin horren inguruan elkar lanik egin.

Hor kontraesan bat dago. Herri bezala gure eskubideak ez dira onartzen eta zantzu egiten dira, horregatik sortu zen Udalbiltza eta diagnostiko horretan bat gatoz guztiok. Batasunako hautetsiek eskubide guztien aldeko aitorpen bat martxan jarri nahi dute, baina Euskaldu-na Jauregian hori herritar guztien atxikimendu librearen gainean egin behar zela esaten zen, eta modu demokratiko batean. Hor sortzen dira desberdintasunak. Herritarrak beren pentsamendu

ALBERTO ELOSEGI

■ "Egoera politiko latza datorrela uste dut".

eskubidean zigortuak edo mugatuak baldin badira, horiei ere babesa eman behar diegula uste dugu. Horren aurrean, Batasunako hautetsiek ez dute jarrera argirik izan. Aniztasun politikoaren alde daudela diote, baina pentsamendu politiko desberdina duten beste hautetsi batzuek sufritzen duten jazarpenaren aurrean ez dute aurkako jarrera nahikoa azaltzen.

■ Eremu horretarako agiri bat prestatzen ari da Eudel, zirrikitu berririk

zabaldu al dezake horrek keinu gisa besterik ez bada?

Bizi dugun egoerak ez du esperantzarako toki gehiegirik uzten. Sufritzen duten hautetsiei babesa ematea beharrezkoa da, beraien ahotsa entzuten jarrai dadin. Egungo egoeran, biolentzia arbuia eta aniztasuna bermatu behar da, eta hori islatu nahi du agiriak. Horren aurrean, PP hauteskunde klabea ari da jokatzeko honekin guztiarekin, PSOEek ez du haren albotik ihes egiteko indarrik eta Batasunak ez ditu zinegotzien hilketak arbuia. Hori da egoera, eta azkenean herritarrek esan beharko dute aukera horietatik zeini heltzen dioten.

■ ETaren hilketen aurrean jarrera argia hartu duzue: mehatxatutakoei babesa eta elkartasuna eman. Hemen-dik gutxira, Batasunak ordezkatzeko dituen herritarrek legezko ordezkari-tzarik gabe geratuko dira seguruenik, Batasuna legez kanpo jarriko dutelako. Horren aurrean nola jokatu du Udalbiltzak?

Hori uena datorrenean ikusi beharko da, baina guk argi dugu aniztasuna bere osotasunean babestu behar dela. PP egiten ari den Alderdien Legeak ikuspegi juridikotik ez du heldulekurik eta ekimen politiko hutsa besterik ez da. Herri honek esana du konponbide bakarra elkarriketa dela, eta bai alde baten bai bestearen erasoak elkarriketa horren aurkakoak direla. Egoera politiko latza datorrela uste dut, eta gure zeregina da hoztasunean eta gure printzipioei eutsiz, halako jarrairak salatu eta agerian uztea. Azkenean, hauteskunde bidez, herriak esango du bere posizioa zein den.

■ Kursaaletan 1.200 bat hautes-tsiri egin zenioten deialdia, 500 eta gutxi agertu ziren. Hautetsi batzuek kontzientzi falta dute gaiarekiko edo, besterik gabe, normala da?

Herri askotatik alkatea etorri zen zinegotzi guztiak ordezkatzeko. Argi dut 1.200 hautetsi horiek bat egiten dutela esandakoekin. Arazoa argazkiarena baldin bada konponduko dugu, hori da errazena, badakigu zenbat garen eta zer pentsatzen dugun ●

◆ XABIER LETONA

Hego Euskal Herrian gertatzen ari den lan istripuen ugaritzeak eragile sindikalak eta sozialak kezkatu eta mugiarazi ditu. 1.200 langiletik gora hil dira azken hamar urteetan. Hori ikusita, instantzia guztiek prebentzio neurri gogorragoak hartzea ezinbestekoa da.

1.200 HILDAKO HAMAR URTETAN

■ Lan istripuen ugaritzea dela-eta, geroz eta gehiago dira neurriak aldarrikatzeko kalera ateratzen diren langileak.

Azken hamar urteotan, 1.200 langile baino gehiago hil dira Euskal Herrian. Urte honetako lehen bost hilabeteetan 53 langile hil dira lan istripuen ondorioz, horietako bi Iparraldean. Joan den urtean, 2001ean, 121 langilek galdu zuten bizia lantokian edo laneko joan-etorrietan. Urte batzuetan gehiago, beste batzuetan gutxiago, baina batez beste 120 pertsonak galtzen dute bizia urtero Euskal Herrian, laneko istripuetan. Nik, lerro hauek idatzi ditudan honek, zehatz-mehatz aztertu dut

Hego Euskal Herrian azken 25 urte hauetan lan istripuetan hildakoen zerrenda beltz egunerokoa eta urterokoa, eta ondo asko frogatu dut lan istri-

□ **2001ean 121 euskal langilek galdu zuten bizia eta 2002ko lehen bost hilabeteetan 53 langile hil dira lan istripuen ondorioz**

puak berak bezain erreala dela hamar urteko batez besteko hori. Azkeneko 25 urteak hartuz gero, berriz, are handiago da erdiko kopuru hori.

Laneko istripuek, dena dela, ez dute heriotza bakarrik ekartzen; kontuan hartu behar dira, halaber, lan istripu larriak eta ez hain larriak. Istripu larri askok ondorio irrebertsibleak izaten dituzte langileentzat. Hala ere, hiltzen direnean -langile ugari denbora baten buruan hiltzen da-, heriotzak ez dituzte kontatzen laneko istripuen ondoriozko moduan. 2001. urtean, adibidez, 72.314 lan istripu gertatu ziren baja eskakizun izan zutenak; 2000. urtean baino %2,43 gehiago. Istripu horietatik

■ Inork gutxi betetzen du prebentzioko legea

Iazko datuen arabera, inork gutxi betetzen du Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea. Ondorio horixe aterata du EAEko UGT sindikatuak, OSALAN erakundearen, Eusko Jaurlaritzaren Lan Saileko erakunde ofizialaren, 2001eko jarduna aztertu eta gero.

UGT sindikatuaren azterketak dioenez, OSALANeko teknikariek 1.246 enpresa ikuskatu zituzten 2001. urtean, guztiak ere lan istripuetan sektoreko batez bestekoa baino %25 gorago zebiltzanak. Ikuskatutako enpresetako 162k ez zeukaten prebentzioko antolaketa, 431k ez zeukaten larrialdiko planik, 378k prestatu gabe zeukaten langileak, 111k ez zeukaten segurtasuneko eta osasuneko batzorderik eta 197k ebaluatu gabe zeukaten arriskuak. Datu horiek ikusita, bidezkoa da UGT sindikatuak ere bloke honen izenburuan jarri duguna ondorioztatu izana, hau da, inork gutxi betetzen duela Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea. Hego Euskal Herriko sindikatu guztiek eskatu dute Laneko Ikuskaritzek enpresak hobeto kontrolatzea, baita ikuskatzaile gehiago eta enpresetako kontrola zorrozteko baliabideak jartzea ere.

OSALAN erakundeak, bestalde, 2001. urteko ikuskaldien gaineko datu batzuk eman ditu, eta, diotenez, garbi erakusten dute ikuskatzeko lanen

goratze etengabea. Horrela, Laneko Agintaritzak, Laneko Zuzendaritzaren bidez, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako 872 enpresari jarri zien isuna 2001. urtean, laneko heriotzak eta istripu larriak izan zituztelako; 4,5

□ Enpresa txikiei eta ertainei jarri zaie zigor gehien, horiexek baitira, OSALANen iritzi, Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea errazen saihesten dutenak

milioi euro, guztira. Erregistroari dagokionez, 1.122 zigor proposamen jaso ziren. Alabaina, kasu horietako 250 zeuden artean itxi gabe, joan den otsailean. Hasiera batean, dena dela, enpresa bakoitzak 5.169,3 euroko isuna ordaindu beharko omen du batez beste.

Ugaldu egin dira zigorrak eta ikuskaldiak, baina, dena dela, istripuak izan dituzten enpresen bostena bakarrik hartzen dute orain-

dik. 2000. urtean, 4 milioi eurora iritsi zen isunen guztizkoa; 1999an, ez zen milioi bat eurora heldu. Enpresa txikiei eta ertainei jarri zaie zigor gehien, horiexek baitira, OSALANen iritzi, Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea errazen saihesten dutenak.

Gaur egun arte, administrazioa bera eta kooperatibak zeuden Laneko Ikuskaritzaren helmenetik kanpo. Bada, OSALANek dioenez, araudi bat onartuko da kooperatibetan eta EAEko administrazio lokal, foral eta autonomikoetan ere lan istripuen prebentzioaren gaineko legeak betetzen ote diren ikuskatu ahal izateko. OSALANek 1994az geroztik dauka horretarako eskumena, baina oraindik ez du ezer garatu. Nolanahi ere, araudiak Eusko Legebiltzarrera iritsi behar du, lege bihurtzeko. Horretarako tramite guztiak egin behar direnez gero, denbora igaroko da indarrean jarri artean ●

788 izan ziren larriak, aurreko urtean baino %5,34 gehiago.

2001EKO DATUAK. Bizkaiko lurraldean gertatu zen laneko heriotza gehien: 2000n baino %4 gehiago. Gainerako hiru lurraldeetan, aldiz, nahiko nabarmen gutxitu ziren ezbeharrak. Bizkaian, 2000n baino %20 langile gehiago hil zen 2001ean. Araban, %63,16 jaitsi zen heriotzen kopurua; Gipuzkoan, %38,71; Nafarroan, berriz, %50. Ondoko taulan jaso ditugu Hego Euskal Herrian 2001ean gertatutako lan istripuen gaineko datu ofizialak. Espainiako estatuan, 1.021 lagun hil ziren laneko istripuetan, 2001. urtean, Hegoaldeko lau lurraldeetako ezbeharrak barne.

Laneko istripuen kausa ohikoenak ez

dira izaten kasualitatea, patua, zoritxarra eta antzekoak, baizik eta langileak edo enpresak prebentzioko neurriak aplikatu ez izana eta modu prekarioan, presaka edo nekatuta aritzea. Kasurik gehienetan, gizakia, dirua, lantokia edo enpresa izaten dira errudun, eta erraza izaten da erantzuleak izenabizenez izendatzea eta konkretatzea.

Ez dugu esan nahi langilea inoiz ez denik erantzule; beti enpresa, ikuskaritza edo beste

ALBERTO ELOSEGI

nor bait denik erantzule. Zenbaitetan, langileak berak, enpresako komiteak eta sindikatuak ere errudunak izaten dira. Dena dela, haxe da egia: enpresaburuen %50ek hausten dute prebentzio-ko legedia, nahiz eta dagoeneko sei urte izan indarrean. Sindikatuak diotenez, oraingo ez dute ikusi oharta-

□ Hego Euskal Herriko sindikatuak fiskaltza propioa eskatzen ari dira, aurrerantzean lan istripuak ofizioz iker daitezen

razpenik, zigorrik edo enpresa-ixterik, prebentzioaren gaineko arauak ez bete-tzeagatik. Kontuak horrela, gehiengo sindikalak lan komuna egiteko eskatu die lan departamentuei, Gizarte Segurantzari, OSALANi, Laneko Ikuskaritzari eta Nafarroako Lan Osasuneko Institutuari, laneko istripuak ahalik eta gehien murrizteko.

EPAILEAK ETA FISKALAK INPLIKATZEA. Orain arte, beste alde batera begiratu izan dute epaileek eta fiskalek, eta ia batere ez dira inplikatu laneko heriotzen edo laneko istripuen ardura-dunak atzematen. Laneko heriotzen bat gertatu den bakoitzean ikerketak hasi arren, oso epai judizial gutxi eman da azkenean. Horregatik, poztekoa da Hego Euskal Herriko gehiengo sindikalak, hots, ELA, LAB, ESK eta EILAS sindi-

dira laneko heriotza bat gertatzen den bakoitzean.

Lau sindikatuak laneko segurtasunaren eta osasunaren fiskaltza sortzea nahi dute, ofizioz jardun dezan, bai istripu larriak edo laneko heriotzak gertatzen direnean, bai gaiari buruzko legedia urratzen denean. Lau sindikatuak kanpaina indartsua egiteko asmoa dute, Laneko Ikuskaritzaren inplikazioa lortzeko, pasibotasuna "konplizitatea" delakoan daude-eta. Nola laneko Ikuskaritzak baitauka betearazteko eskumena, arauak kontrolatzeko eskatzen diote. Bestalde, betiere sindikatuaren ustez, enpresaburuei eskatu behar zaie istripuko frogengarria; langileek ez dute zertan aritu beren osasuna eta gorputza arriskatzeko moduko lanpostuan jardun dutela egiaztatzen.

Testuinguru horretan, jadanik bilduak dira Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lana eta Gizarte Segurantzako sailburua eta Jesús Cardenal, Espainiako fiskal nagusia, sindikatuaren eskakizunet mintzatzeko. Lehen bilera horretan, fis-

■ Dagoeneko bildu dira Gasteizko eta Madrilgo arduradunak sindikatuaren eskakizunet hitz egiteko.

istripuen gorabeherari aurre egiteko.

LANEKO SEGURTASUN EZA BAZTERTZEA. Laneko istripuen kontra borrokatzean, oso kontuan hartzekoak dira, halaber, lan baldintza prekarioak. Aipatu sindikatuak lan kontratu prekarioak baztertzeko eskatu diete gobernuari, lan istripu gutxiago gerta dadin. Beren iritziz, administrazio publikoak berak izan behar du adibide, eta, horrenbestez, uko egin behar dio azpikontratazioen bideari. Alde horretatik, lan istripuen mutualitateen jarduna mugatzeko ere eskatu dute sindikatuak.

Negoiazio kolektiboan ere eutsiko diote batasun sindikalari, laneko osasuna eta segurtasuna lehentasunezko gaiak izan daitezkeen eta enpresaburuek prebentzio-ko neurriak bete ditzaten. Horregatik, prebentzio-ko ordezkariak ordezkari sindikalek adina eskubide eta lanordua izan dezatela eskatzen ari dira.

◆ DANIEL UDALAITZ

LAN ISTRIPUAK 2001EAN HEGOALDEAN

	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	NAFARROA	GUZTIRA
ARINAK	10.605	29.038	16.281	15.481	71.405
LARRIAK	100	272	198	218	788
HILGARRIAK	11	52	35	23	121
GUZTIRA	10.716	29.362	16.514	15.722	72.314

Iturria: OSALAN eta Nafarroako Lan Osasuneko Institutua.

katuen baturak, hartu duen erabakia: fiskaltza propioa eskatuko dute, laneko istripuak ofizioz ikertzeko. Adierazi dutenez, lan-hitzarmenetan ere batera jokatu dute, eta laneko osasuna lehentasunezko eskakizuna izango da. Azkenik, orain arte bezala, mobilizatu egingo

kaltza berezi hori sortzearen kontra azaldu zen Espainiako fiskal nagusia. Nolanahi ere, esparru bakoitzeko fiskalak eta epaileak inplikatzeko urratsak egiten hastea erabaki zuten bi buruek, hainbeste langileren heriotza eta hainbeste egoera larri sortzen duten lan

Bake Konferentzia
berdintasunerako akordio aldeanitz baten alde

m manifestazioa

Por un acuerdo plural al servicio de la paz
Bakea-Elkarrizketa-Berdintasuna

Bilbon, maiatzaren 18an, larunbata, 17.30etan La Casillan

elkarri

www.elkarri.org

Pasa den udazkenetik martxan da Euskararen Erabilera Berezituei buruzko Mintegia EHUn. Mintegiaren helburua behar bati erantzutea da: besteak beste, gramatiketan argitu gabe dauden puntuen eta kontraesanak agertzen dituzten deskribapenen gainean gogoeta egitea.

HIZKUNTZA ASKOTARIKOA DELAKO

Joan den udazkenean Euskal Herriko Unibertsitateko Zientzia Fakultateko bi irakasle -Euskal Filologia Saileko Juan Carlos Odriozola eta Igone Zabala- izan ziren euskararen erabilera berezituei buruzko mintegi egonkor bat abian jarzeko dei egin zutenak.

Mintegia eratzeo arrazoiak argi ikus daitezke deialdia egin zuten bi irakasleon hitzetan: "Asko gara egun Euskal Herrian euskararen erabilera berezituak aztertzen ari garenok: batzuk irakaskuntzan (Euskara Tekniko izeneko irakasgaietan edo bestelakoetan), beste batzuk hiztegiak egiten, hedabideen eguneroko eginkizunetan edota testuak zuzentzen. Ez dira gutxi gure eguneroko eginkizunetan aurkitzen ditugun arazoak, batzuek euskara orokorrarekin eta beste batzuek zehazkiago erabilera berezitu batekin edo batzuekin zerikusia dutenak. Zenbaitetan erantzukizun handiaren zama nabaritzen dugu halako arazoren bati aurre egin behar diogunean: euskararen gramatiketan deskribatu gabe dagoen puntu baten inguruan, kontraesanak dituzten deskribapenak daudenean, estiloarekin zerikusia duten liburuek edota joerek kontraesanak dituzten ohiturak edo proposatzen dizkigutenean, norbaitek maiz erabili dugun hizkuntz baliabideren bat txarto erabilia dagoela aldarrikatzen duenean eta abar". Arrazoi eta arazo horiekin bat egin duen edota bat etor litekeen profesional oro da eta izan daiteke mintegikidea.

Mintegikideen artean hainbat uniber-

tsitatetako irakasle ugari bada ere, badira unibertsitatetik kanpoko arlo askotako profesionalak ere, hots, hedabideetan, administrazioan, irakaskuntzan eta bestetan dihardutenak. Izan ere, mintegia zabalik dago eguneroko jardunean hizkuntza baliabide edota xede izanik, hizkuntzaren normalizazioak kezkatuta daukan edonorentzat.

Lehenengo deialdi hari erantzun zio-

■ Igone Zabala mintegi kidea.

tenen artean eztabaidatu zen mintegiak zein izen hartuko zuen, nolako bilerak egingo zituen, zein gai azter zitezkeen eta abar. Zerrenda elektronikoa sortzea ere erabaki zen eta bide hori erabili da geroztik deialdiak egiteko. Zerrenda elektronikoa, orobat, partaideen artean informazioa eta iritziak trukatzeko baliabide ere bada. Mintegiko partaide izateko zerrendan sartu behar da eta horretarako listproc@lg.ehu.es helbidera "subscribe" (zuriune bat) "aadebm" (zuriune bat) eta horren ostean norberaren izen-deiturak jarrita, mezua bidali behar da.

BILERA ETA GOGOETA UGARI. Hainbat bilera egin dira orduz geroztik Leioako Zientzia Fakultatean eta zenbait gai jorratu dira eta jorratzen ari dira -gaiak azaldu, eztabaidatu eta erabilera-esparru ezberdinetan egin daitekeen apli-

■ Mintegiaren bilera bat Leioan.

Euskararen Erabilera Berezituei buruzko Mintegia (EBM), izenak berak dioen bezala, hizkuntzaren erabilera berezitu edo espezialitate-alor ezberdinetan egiten den hizkuntzaren erabilera jarduteko eta hizkuntzalaritza aplikatuarekin zerikusia duten gaiez gogoeta egiteko xedea duen mintegia da.

Euskara sailaren babeslea:

Bizkaiko Foru Aldundiak ere

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

bai euskarari

kaziorako ondorioak atera-, hala nola, erdal erreferentziazko adjektiboen euskal ordainez jardun zuen Igone Zabala abenduan eta hitz-hurrenkeraz aritu zen Bittor Hidalgo otsailean. Hitz-hurrenkerari buruz mintzatuko dira bai Zabala bai Hidalgo datozen mintzaldietan ere. Hizlari horiek jorratuko dituzte hitz-hurrenkeraren inguruko gaiak, oraingoz, apiril eta maiatzarako deitu diren bileretan. Era berean, asmoa dago hainbat estilo-liburutan hitz-hurrenkeraren eta puntuazioaren arteko harremanaz esan direnak aztertzeko, ikuspegi kritiko eta zientifiko batetik ondorio batzuk lortzearen, hitz-hurrenkeraz eta puntuazioaz erabiltzaileei irakatsi behar zaienaz.

Halaber, laburdurak hizkuntza-gertera modura aztertu eta haien osaera eta erabilera aztertu nahi litzuke Odriozolak uda inguruan.

EUSKALTZAINDIK ESANDAKOAK AZTERGAI. Beste gai batzuk ere proposatu dira, oraindik mintzaldiak finkatu ez diren arren: Euskaltzaindiak emaniko zenbait arauen interpretazioa dela-eta sortzen diren arazoak, hala nola, mugagabearen erabileraren inguruan edota zenbait hitz-elkarketaren inguruan sortzen direnak.

Ildo horretatik, Odriozolak asmoa du hitz elkartuen ikuspegi orokorra eskainiko duten zenbait hitzaldi emateko eta, bereziki, hitz elkartuen osaera eta idaztarauetan Euskaltzaindiak erabat deskribaturik ez dituen esparruak jorratzeko.

Bestalde, lehenengo deialdi hartan irakur zitekeen gisara, "*didaktikarekin eta hizkuntzalaritza aplikatuaren alderdi teorikoak jorratzearekin zerikusia duten kontuak*" ere aztergai ditu mintegiak.

Mintegiak egiten dituen bileretan, deialdia egin zutenek hasiera-hasieratik proposatu eta ondoren erabaki bezala, hiru arlo jorratu dira eta jorratu nahi dira aurrerantzean ere: batetik, euskararen erabilera berezitua (edota zeharka erabilerak orokorra) ukitzen duen edozein gai, interes orokorrekoa dena; bestetik, Euskara Tekniko izeneko irakasgaiekin zerikusia duten didaktika-kontuak (batez ere irakasgai hauek ematen dituzten irakasleen intereseak iratekeenak); eta, azkenik, hizkuntzaren erabilera berezituaren edota terminologiaren inguruko alderdi teorikoak jorratzen lagunduko luketen kontuak.

◆ AXUN AIERBE

Arturoren kaiera

EUSKALKIAK ETA ADMINISTRAZIOA

Horixe da Mendebalde kultur elkartearen V. Jardunaldi-tan jorratuko den gaia. Maiatzaren 10 eta 11n izango dira jardunaldiak Bilbon, Bizkaiko Batzar Nagusien aretoan. Besteak beste, Jose Mari Satrustegi, Jexux Eizagirre, Gotzon Lobera, Juan Jose Larrea eta Imanol Bilbao arituko dira hizlari gisa.

TXILLARDEGIREN LIBURU BERRIA

Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardegiren" "Hacia una socio-lingüística matemática" liburua kaleratu berri du SEI elkarteak. Bertan, Txillardegik 80ko hamarkadaz geroztik landu duen teoria, soziolinguistika matematikoa, azaltzen du gaztelaraz. Teoria bera euskaraz azaldu zuen aurretik "Bat" aldizkarian eta UEUren argitalpenetan. Besteak beste, euskararen ezagutza, hitzunen leialtasuna eta konponbideak jorratu ditu egileak liburuan oinarri matematikoak baliatuta eta euskararen egoera erreferentzi gisa hartuta.

GIZA KATEA BEHOBIARAINO

"Euskararen ofizialtasuna erein, herritar gutxien hizkuntz eskubideak bermatu" lelopean, giza katea antolatu dute AEK, EHE, Euskal Konfederazioa, Oinarriak eta Abokatu Euskaldunen Sindikatuak maiatzaren 11rako. Euskalgintzak jasandako erasoei erantzun asmoz, Irun, Hendaia eta Enderlatsatik giza kateak abiatuko dira eta Behobiako Industrialdean elkartuko dira eta bertan "euskararen haritza" landatuko dute zazpi probintzietako lurraekin. Ondoren, Sustrai Colina, Sebastian Lizaso eta Estitxu Arozena arituko dira bertsotan eta Anje Duhaldek abestuko du.

ARCADZI PRESS

HERRI HIZKERA EZAGUTU ETA ZABALTZEKO

Hainbat bilketa lan egin izan da Ondarroako herri hizkeraz. Dena den, Ondarroako Udalak horiek batzeko eta herriko hizkuntzaren erabilera bultzatzeko beharra somatuta, beka deialdia egin du. Proiektuak ekainaren 21a baino lehen aurkeztu behar dira eta 12 hilabeteko epean egin beharko da lana.

Urrea

■ Urteotan eskoletan, euskaltegietan, herri ekimen eta erakunde bidez euskararen alde egindako lana ez da makala. Horren adibide ditugu Elgoibarren egindako kale neurketaren datuak, iaz euskararen erabilera %37,4koa zen eta aurtun %45,5ekoa. Poztekoa da 1998tik 2001era behera egin zuela ikusita.

Ikatz

■ Nafarroako Gobernuak euskarazko eskaintza hautazko irakasgai libreetara mugatu nahi du, ikasleen %82ak ikasketak gaztelaniaz egin nahi dituela argudiatuta. NUPen euskararen erabilera arautzeko lege proposamena parlamentura eramango dute orain eta bertan eztabaidatuko da.

Maiatzaren 12an ospatuko da Iparraldeko ikastolen aldeko Herri Urrats festa; igandean. Honezkero, leloek eta kantuek ozenki deitzen dute Lapurdiko Senpere herriko aintzirara joateko, aurten "Hizkuntza herriaren hatsa" lemapean.

FRANTZIAKO GOBERNURA MAKURTZEN EZ DEN HATSA

■ 2001eko Herri Urrats festaren ekitaldiak 50.000 lagun bildu zituen iaz, Senpereko aintziraren inguruan.

Senpereko aintzira Herri Urrats festaren lekuko izanen da beste behin ere; aurtengoa XIX. ekitaldia izaki. Ipar Euskal Herriko Seaska ikastolen konfederazioak, euskararen aldeko urrats berriak eman aldera, ohiko ingurumaria eta egitarau oparoa apailatu ditu dagoeneko. "Hizkuntza herriaren hatsa" lemai jarraikiz, lelo lagungarria eta aproposa urrats berriak emateko nonbait, ehunka euskaltzale abian dira engoitik: "Kulturak gaitu euskaldun egiten, eta kultura ulertzeko, zabaltzeko, ondokoei emateko, hizkuntza behar da. Kultura bakoitzak doakion hizkuntza badu, gure kasuan euskara bihotza, hatsa eta bizia da", azaldu digu Jesus Arzallus bertsolaria eta leloaren asmatzaileak.

KIROLARIEN HATSA. Euskara biziko bada, euskal hiztun kirolzaleen hatsa beharko du. Aurtengo Herri Urratsen antolatzaileek Iparraldeko 18 kirolari bildu dituzte -Maritxu Housset, Cécile Housset, Beñat Intxauspe, Philippe eta Francis Karrikart, Sébastien Gonzalez, Patrick

Kirolari hauek -pilotariak, errugbilaria eta itsasturiak, besteak beste- hitzaren eta musikaren sortzaile onak izan dituzte lagun. Mattin Irigoien idazleak kirolariei egoki doazkien eleak asmatu ditu. "Hizkuntza hau ipurdiz gora" dio kantuaeren izenburuak. Zergatik ote?

□ **"Euskara hizkuntza bat da eta bere eginbehar printzipala komunikazioa ahalbidetzea da" MATTIN IRIGOIEN**

"Euskara hizkuntza bat da eta bere eginbehar printzipala komunikazioa ahalbidetzea da. Horretarako bizi behar du, bizi behar baina, burdina lantzen den gisara: berotu,

Ozafrain, Bixente Fagoaga, Daniel Larretxea, Iban Abadie, Mika Etxeberri, Pepito Elhorga, Amaïur Alfaro, Didier Mundetegi, Nicolas Bachoffer, Serge Betsen, Jean Michel Gonzalez, Imanol Harinordoki-kanturako hatsa eman dezaten.

bihurdikatu, mehatu, jo, moldatu... Zangoz edo ipurdiz goratu behar dugu, eta horrela, menturaz, gure bizian txertatuko da". Horra, Irigoienaren arrazoia.

Izenburuak dioenez, egileak kantuaeren zenbait hitz -ipurdiz goiti paratu alde-

ra-gibleko aitza idatzi ditu. Hizkuntza molde honi "Verlan" deritza. Oskorri taldeak, beraz, ele hauek aieratzeko doinu berezi bat asmatu behar izan du. Zaila ote da "Verlan" hizkuntzan musika jartzea eta kantatzea?: "Ez gaude ohituta honelako jokoetan sartzen, atzekoz aurrera kantatzea guretzako nahiko bitxia izan da. Baina, bereziki zaila kantarietako izan da, guk musika baizik ez dugu egin", zehaztu digu Oskorriko Natxo de Felipe kantariak.

Kirolarien partehartzea ez da horretan gelditu, ordea. Kantari gisa aritzeaz gainera, kirolariak Xabi Iriarte eta Pascal Indo bideogileen esanetara jarri behar izan dute, Herri Urratsen deitzen duen bideokliparen irudietako aktore lana ere burutzeko.

Hitzen idatz molde berezia izan bada, halaxe izan da ere hitzen doinua. Oskorri taldeak Biarnoko musika tradizionala hautatu du aurtengo Herri Urrats festarako: "Musikak ez du nazionalitate-rik. Musika hau -gure auzoko gaskoien musika- aproposa izan zitekeela pentsatu genuen, gaskoiek eta euskaldunek kulturalki harreman handiak baititugu", erran digu Natxo de Felipek.

SEASKA LAU HAIZETARA. Euskara ez da berez hizkuntza ahula. Hitz egokiak eta moldagarriak baditu ukan kanturako. Euskara lau haizetara jarriko dituen hiztunak behar ditu, ordea. Seaskako ordezkariak "Seaska lau haizetara" lema ere plazaratu dute aurtengo ekitaldiaren kariatara, baita beren asmoak irudikatu eta hedatzeko logo berri bat sortu ere: "Hizkuntzaren hatsak oldar berri bat ematen dio geldia dagoen lauburuari, honek mugiarazten du ilora, udaberriko

lorea sorrarazteko", aditzera eman du Patrice Rouleau bere egileak.

Haize errota honek udaberriko loreak aieratzen dituen gisara, ikasle berriak loratu nahi ditu Herri Urratsen kariatara: "Ez dugu orainokoa botere publikoen-gandik espero dugun sostengu ekonomikoa ukan, haatik, Hazparne eta Doniba-

“Lau hizkuntza irakasten duen hezkuntz sistema honen betebeharra, botere publikoen esku ere izan behar delakoan gaude”
SEASKA

ne Garaziko ikastolentzako egoitza berrien proiektua hasia dugu moldatzen jadanik, etorkizunean sinesten dugun lekukotasun gisara. Alabaina, lau hizkuntza irakasten duen hezkuntz sistema honen betebeharra botere publikoen esku ere izan behar delakoan gaude. Anartean, jakin dezaten ez dugula geldirik egonen. Seaskak, haur eta ikasle berriei harrera on eta baldintza modernoak bermatzeko ardura beregain hartzen segituko baitu”, adierazi du Seaskak.

Honezkero, hogeita hamahiru urteko bizialdia duen elkarte honek 23 ikastola eta 2.000 ikasle biltzen ditu bere hezkuntza sisteman. 1969an, zortzi ikasle bakarreko gela batekin hasi zen Seaskak, gaur egun, 19 ikastola biltzen ditu Ama Eskola eta Lehen Mailako irakaskuntzarako. Bigarren Mailako hiru kolegio eta Lizeo bat, bestalde. Ama Eskolatik hasita, hizkuntz murgiltze ereduari ari dira ikasleak, eta gero mailatan Hegoaldeko D ereduaren antzeko hezkuntz programa lantzen dute. 1994az geroztik, ikastola hauek guztietan ari diren irakasleek Frantziako Hezkunde Ministerioarekin kontratua dute.

Izan ere, 1994an gauzatu zen, Seaskaren eta Frantziako Hezkunde Nazionalaren arteko negoziazioen ondorioz, protokolozko akordioa deitua. Akordioak irakasle guztien konkurtsoa aurrera ateratzeko balio izan du. Tokian tokiko ikastolek eskola pribatu izaeraren jabetza eskuratu dute. Ikastola guztiek irakasleen kontratu publikoa erdietsi dute, kontratua gelara gauzatzen delarik, gelako ikasle kopuru zehatz eta irakasle bakoitzeko. Eskubide hori indarrean dago betirako.

Kontratu hau aldatzeko era bakarra, gela horiek guztiak eskola publikoaren

ARGIA Ikastolen aldeko festak bultzatuz

ARGIAk eta Euskal Herriko Ikastolen Elkartek 2002ko ikastolen aldeko egunak bultzatzeko hitzarmena sinatu berri dute. Argazkian, Joxe Mari Irazusta, Komunikazio Biziagoaren Lehendakaria eta Antonio Campos Ikastolen Elkartearen Lehendakaria sinaduraren unean.

■ Seaskak bi egoitza berri eraikiko ditu Hazparden eta Donibane Garazin

Seaskako Kontseilu Nagusiak "Egoitzak" batzordea, elkarte autonomoa izan dadila erabaki du berriki. Orain arte, lekuan lekuko ikastolak ziren eraikinen jabeak, ordea, hemendik aitzina eraikiko diren egoitzak, Egoitzak batzordearenak izanen dira. Gisa honetara, eraikin berriak Seaskaren jabetasun publikoa izatera pasako dira.

Frantziako Estatuaren aldetiko onarpen osoa erdiesten ez duen bitartean, hots, bere irakaskuntzaren eredia jaso lezakeen estatutu propio baten jabe ez den bitartean -edota lekuan lekuko botere publikoek ikastolen eraikuntza bere gain hartzen ez duen bitartean-, Seaskak eraikinen finantzazioa bere gain hartuko du.

Zentzu honetan, Kontseiluak bi ikastola berri eraikitzea erabaki du heldu den urtearen bukaerako: Hazparden eta Donibane Garazin. Hastapen batean, bertako botere publikoekin batera (Donapaleuko ikastolaren eraikuntzaren antzean) eraikitzea asmoa bazuten ere, azkenean, zazpi urteko negoziazioek deusik ekarri ez dutenez, "Egoitzak" batzordeak ikastola berriak bere kasa eraikitzea deliberatu du. Proiektua hasteko, Eusko Jaurlaritzaren 558.941,28

euroko laguntza eskuratu du egitasmoak, aurrekontua 1,67 milioi eurokoa izaki. Aurrekontua osatzeko behar den gaintzeko diruaren parte bat, aurtengo Herri Urrats festan bilduko den parte bat izanen delarik.

Seaskak erronka handiak ditu oraindik ere eraikinen eremuan, Kolegioei nahiz Lizeoari dagokienean, kasu. Kanboko Xalbador kolegioa eraiki ondoren, Ziburuko Larzabal kolegioarentzako eraikin propio bat ukaitea du xede. Kolegio honek iaz osatu zituen bigarren mailako gela guztiak eta 200 ikasleek egoitza alokatu batean dihardute. Donaixtiko Manex Erdozaintzi kolegioak, berriz, heldu den urtean osatuko ditu bere lau gelak, bertako 170 ikasleek ere beren egoitza propioa izatea nahiko lukete etorkizunean. Oraingoz baina, Parisko elkarte baten udako egoitza batean burutzen dituzte beren ikasketak.

Lizeo mailan ere halaxe ari dira. Seaskako lizeoan ari diren ikasleek administrazioaren Baionako Saint Jacques Rousseau ikastetxean burutzen dituzte beren ikasketak. Ikasle kopurua goiti doa, alabaina, Seaskak erdietsi nahi duen estatu publiko propioa izan bitartean, bere ikastolen egoitzak berak eraiki beharko ditu ●

sarean sartzea da. Hots, Seaskak sare publikoaren estatutuak sinatzea besterik ez luke behar, eta ikastolen konfederazio hau desagertuko litzateke eskola publikoa bihurtzeko. Gisa horretara, irakaskuntzaren kudeaketa osoa -eskola, kolegio eta lizeoaren eraikinak eta kudeaketa- estatuaren esku izango litzakeelarik.

2000TIK NEGOZIAZIOAK ETEN-DA DAUDE. 2000. urtean, protokoloaren, Seaskari estatuturiko publiko bat ekarri beharko lioketen negoziazioei ekin zioten bi aldeek, berriz ere: "Bulegoan sartu nintzenean hasiak ziren Hezkunde Ministerioarekin negoziaketak. Lehen bilkura uztailaren 20an izan zen eta azkena abenduaren 27an. Harrezkero, azaldu genizkien desadostasunen ondotik, ez

gaituzte deitu. Nahiz guk -Seaskako bulegoak- Hezkunde Ministerioari idatzi diogun...", azaldu digu Mixel Etxeberri lehendakariak.

Seaskako ikastola bakoitzak bere eskola estatutua dauka, eskola pribatu kristauak duten bezalakoa. Kontratua gauzatzeko eredia eskola hauek duten bera da. Estatutu hori pribatua da eta mugatua, ordea. Orain, berriz, estatutu hori zabalduz, Seaskak bere estatutu propioa erdietsi nahi du. Estatutu pribatu mugatu bat izatetik estatutu publiko bat

soek hezkuntzaren orientabideak ezagutzea eta segitzea nahi dugu, gure ereduaren ikerketaren eta garapenaren segimendua egin dezaten, halaber, ikastetxeen garapena ere beren esku izanez. Horiek onartuz gero, Seaskak onartuko luke sare publikoan sartzea", argitu digu Mixel Etxeberri.

Horretarako baina, Frantziako Estatuak hizkuntza gutxituen arazoa trenkatu behar du lehenbizi, hizkuntz gutxituak ez baitira ofizialak, ez euskara ez besteak ere. Honela segitzen du Seaskako lehen-

■ Hazparneko ikastolak eraikin berri bat izan du heldu den urtetik aitzina.

ALBERTO ELOSEGI

NIK BETI IZAN DUT
ZER ESANIK

J'AI TOUJOURS
BEAUCOUP A
RACONTER

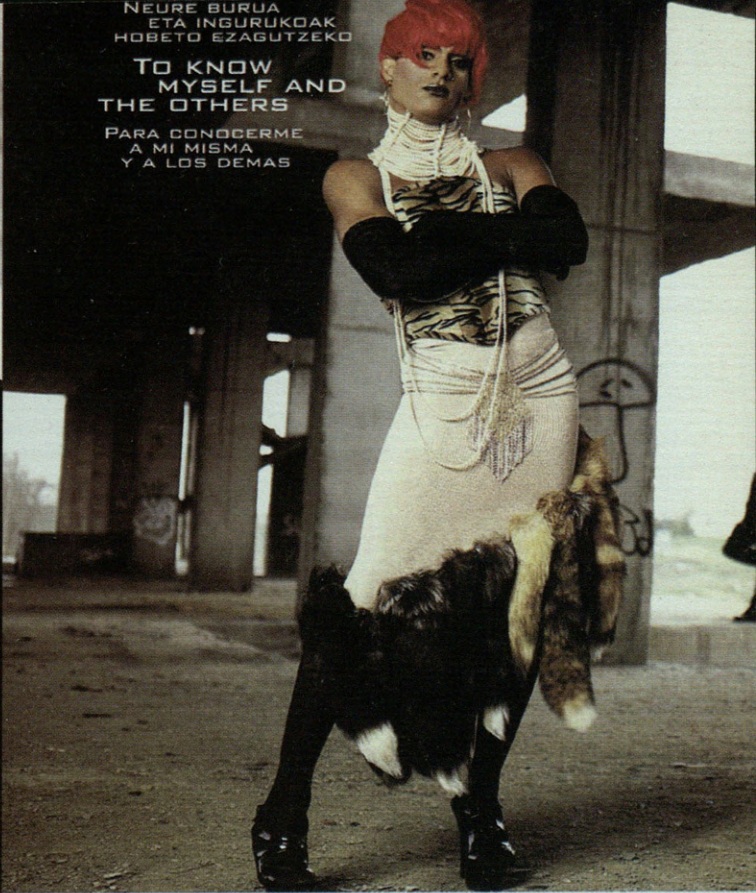
SIEMPRE HE TENIDO
MUCHO QUE
CONTAR

NEURE BURUA
ETA INGURUKOAK
HOBETO EZAGUTZEKO

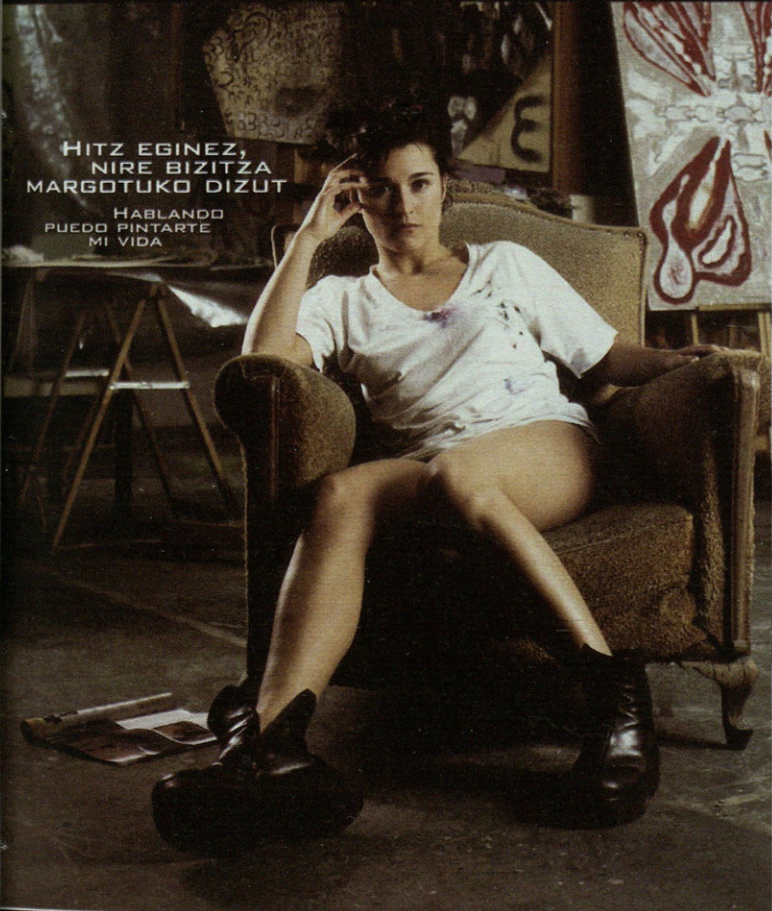
TO KNOW
MYSELF AND
THE OTHERS

PARA CONOCERME
A MI MISMA
Y A LOS DEMAS

HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOTUKO DIZUT

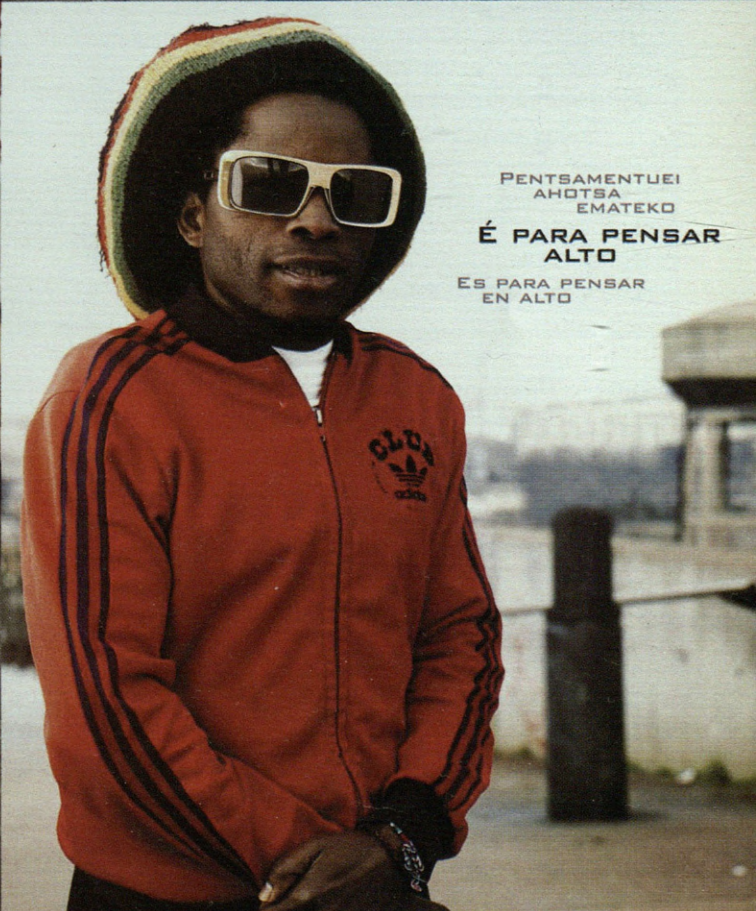
HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA

PENTSAMENTUEI
AHOTSA
EMATEKO

É PARA PENSAR
ALTO

ES PARA PENSAR
EN ALTO

2001 HIZKUNTZEN URTE EUOPARRA. ESANAK ESAN, EUSKARA
2001 AÑO EUROPEO DE LAS LENGUAS. DIGAS LO QUE DIGAS, EUSKARA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HADE

■ Mixel Etxeberri, Seaska elkartearen lehendakaria

“Hezkuntz Ministerioak egungo legea baino ez du nahi gure irakaskuntzarako”

Heldu den uztailan bigarren urtea beteko duzu Seaskako lehendakari karguan. Zertan dira estatutu publikoa lortzea xede duten Seaska eta Hezkuntz Ministerioaren arteko negoziazioak?

Negoziazioak geldituak dira. Izan ere, Hezkuntz Ministerioak Seaskari egiten dioten eskaintza bakarra sare publikoaren hezkuntz sisteman integratzea da. Hau da, ministerioak egungo legea aplikatzea baino ez du nahi. Eskaintza bera egin die ere beste herrialde eta hizkuntz gutxituetako eskolei: Kataluniako Bressola, Okzitaniako Calandreta, Alsaziako ABCM eta Britainiako Diwan-i.

■ Diwanek, ordea, aitzina segitu du negoziazioetan.

Diwanek akordio gisako protokolo bat onartu zuen, betiere, indarrean dagoen legean oinarrituta. Akordio hau testu “zirkular” bat besterik ez da, ministerioaren nahia agertzen duena bereziki. Funtsean, legeak agintzen duenari aitzina egiteko ahalmenik gabea. Guk ez genuen testua onartu, Seaskaren nortasuna, hezkuntz moldea eta filosofia ukatzen zituelako. Protokolo akordio hori sinatu izan bagenu Seaska desagertuko litzateke. Ministerioak Seaska guraso elkarte bat izatea nahi du, ahalmen kontsultatiboak besterik izanen ez dituen elkarte.

■ Diwan akordio horrekin konformatu da, irudiz.

Hezkuntz Ministerioaren goi-kontseiluak ez ditu onartzen arestian aipatutako eskolen izaera eta nortasuna agertzen dituzten estatutuak. Diwan-ek ahalmen kontsultatibo horien bidez aitzina egin nahi izan du estatutu bat erdieste-

ko. Alabaina, akordioa gauzatzen hasi orduko, ministerioak D ereduaren hainbat gaitasun -Diwanen kasuan ari naiz- ezabatu du Errepublikako hizkuntza frantsesa dela argudiatuz. Diwanek onartu du testu hori, haatik, Diwaneko lehen biltzarrean, kideen %80k lehen testua onartu bazuen ere, azkenekoan, kideen %53k baino ez du onartu.

■ Bestalde, zertan dira Seaskaren eta sare publikoan ari den Ikas-Bi elkartearen arteko harremanak?

Azken urteetan, sare publikoko irakasleen gehiengo batek aitortzen duenez, lantzen ari diren euskarazko ereduak ez da aski: beren ereduaren bidez haurrek ez dutela euskarazko hezkuntza bereganatzen onartzen dute. Onarpen hori, berez, aurrerapauso bat da euskarak bizi duen kinka larritik ateratzen laguntzeko.

■ D ereduak hobesten hasiak al dira, nolabait?

D ereduari buruzko eztabaida plazaratu dute, bederen. Sektore batek murgiltze ereduak ere landu nahi luke. Eskola elebakarra onartzen ez duten bitartean -frantsesa, alegia-, bere tipian, euskarak leku gehiago hartzen du.

■ Laneko harremanak ba al dituzue?

Arlo batzuetan bai, baina ez denetan. Garapen Kontseiluan elkarrekin ari gara euskararen aldeko sentsibilizazio kanpainenetan. Inspektzio Akademiatik pasa behar diren hainbat ekimen lantzen dugu elkarrekin, eta bai-korra da. Alabaina, Ikas-Bik beste erakundeetan bete beharko lukeen lana bazter utzia du: Ikas, Euskal Konfederazioan edo Hizkuntz Kontseiluan, kasu. Eta hori tamalgarria da ●

dakariak: “Haiek gure eskolak sare pribatuan integratu nahi dituzte. Ados. Aski dute gure ereduak sare publikoan integratzea eta eskaintzea. Hori da gakoak hizkuntza gutxituak bizi duten kinka larritik ateratzeko. Eguneroko bizitzan hizkuntza biziak eta eraginkorrak garatu nahi badute, badakite zer egin behar duten, horra hor laxatu beharreko korapiloa”.

HEMERETZIGARRENEZ, SENPEREN BETIERE.

Urteak joan urteak jin, Seaskak bere estatutu publikoa erdietsi bitartean, Seaskako ikastolek hemeretzigarrenekoz ospatuko dute Herri Urrats festa. Aurtan ere, aintzirara hurbilduko direnek ohiko egitarau oparoa aurkituko dute Euskal Herriko zazpi eskualde historikoen izena daramaten guneetan. Hala, ber, EKEk antolatutako “Kantuketan” erakusketa ikusgai izanen da maiatzaren 1etik 17ra bitartean. Heldu den urtean, 2003an, Herri Urratsen hogeigarren eki-

■ Mixel Etxeberri ziburutarra, gaur egungo Seaskako lehendakaria.

taldia burutuko da, eta lema asmatzeko lehiaketa antolatua izan da. Bestalde, Ipar Euskal Herriko ikastolen urteko festa nagusia gero eta txukunago antolatu alde-ra, antolatzaileek ekimen berriak ezartzen dituzte urtetik urtera. Aurtengo ekimen berriaren bitartez, Bizi Garbia izenburua darama, bisitariak utziko dituzten hondakinak bilduko dira. Seaska eta Senpere eskualdeko bederatzi herrien sindikatua- ren arteko elkarlanean, beirak, paperak eta plastikoak bereizteko ontziak ezarriko dira festa garatzen den gune nagusietan: “Ikastolen konfederazioa osatzen duten guraso guztien izenean, bai festa aitzinetik bai ondotik lanean aritzen diren guzti-guztiak eskertu nahi ditut. Herri Urrats festaren antolaketa ez litzateke posible izanen Seaskaren eskutik, baldin eta euskaigintzan ari den kolektibo osoa- ren sostengua ukanen ez bagenu”, erran digu azkenik Mixel Etxeberri ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Inaxito Albisu

“Ez da betiko askatasunik lortzen, segundoka baizik”

P E R F I L A

Gaztetan festatik itzuli eta aitaren okindegian egin behar izaten zuen lana, loarekin zorretan. Gerora gainditu zuen alkoholarekiko menpekotasuna, bere etxean mozkorrekin biltzeari esker. Horrela sortu zen, Errenterian, Alkoholiko Anonimoen Elkarte (Espainiako Estatuan lehena). Euskaratik edateak bete zion barruko hutsunea, eta geroztik, euskara ikasi nahi dutenak beretik edatera gonbidatzen ditu.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

Umetan, gaixoaldi luze batek asko markatu omen zintuen. Alkoholzaletasuna orduan piztu zitzaizun?

Gerra aurretik, etxetik atera gabe egon nintzen, tuberkulosiarekin. Sei urte izango nituen. Nire etxe ondoan Foru

plaza dago, eta hura zen ume festa: umeak korrika, oihuka, jolasten... eta ni ohean. Gainera, medikuak esan zidan: "Zu ezingo zara inoiz horiek bezala ibili". Zer mina egin zidan horrek, zer mina! Bi urte eman nituen etxetik atera gabe. Balkoitik beste umeak ikusten

nituen korrika, eta ni maldizio hura buruan: "Zu ezingo zara inoiz horrela ibili". (Hori esan egin behar da, gero!).

Gaixoaldia pasata, haize pixka bat hartzea komeni zitzaidala-eta, osabarekin paseatzera atera nintzen, Jaizkibel aldera. Mendialdeko bidean sartu, poliki-poliki,

- **Jaio:** Erreterian, 1924. urtean.
- **Alkoholiko Anonimoen sortzaileetako bat eta euskara irakaslea.**
- Gaztetan aitaren okindegian egin zuen lan.
- 1956an Madrilgo Psikiatrikoan sartu zen, alkohola zela-eta, desintoxikatzeke.
- 1958an Madriletik itzuli, eta umetan galdua zuen euskara ikasten hasi zen. Bere etxean alkoholikoen bilerak egiten hasi, eta pixkanaka horrela sortu zen Espainiako Estatu mailako lehen Alkoholiko Anonimoen Elkarte.
- **Euskara Irakasle:** 1960. urtean hasi zen gau eskolak ematen. 1963an bere etxean bertan hasi zen ikasleekin euskara lantzen. 1973an D agiria atera eta etxean klaseak ematen jarraitu zuen. 1984an HABEK Hondarribian zuen barnetegian izan zen irakasle, eta 1985etik jubilatuta arte Pasaiaiko Udal Euskaltegian jardun zuen klaseak ematen. Jubilatuta ostean, 1987an Iztietako Gau Eskoletan irakasle izan zen eta 1992az geroztik, etxean euskara klaseak ematen dihardu. Gaur egun, Erreterriako Lau Haizetara euskara elkartearen "Mintzalaguna" programan parte hartzen du, eta diasporan, Mexiko, Argentina eta Santanderreko 8 laguni euskara irakasten die "Bakarka" metodoarekin.

eta "Londres" baserriarekin egin genuen topo.

Osabak Londres baserrira sartu ninduen, eta hamaiketako egin genuen. Nik tonto eta zozo konplexua neukan, oso lotsatia nintzen. Elizak erantzukizun handia du horretan: dena zen bekata, nobioa izatea bekatu, idiarena jotzea bekatu mortala, neskari musukatzea bekatu grabea... Niri neska guztiak gustatzen zitzaizkidan, baina nesken aurrean atzera egiten nuen, agian urguiluagatik. Beldurra niolako ezezkari. Edaten nuenean, berriz, orduan hurbiltzen nintzen nesken-gana lotsagabe, baina planta horretan ez dago inor erakartzerik, jakina.

Gauza da hamaiketako eginen ari ginela. Atera zituzten arrautza eta patata frijituak. Atera zuten bi litro t'erdiko sagardo pitxarra. Eta osaba despistatu zenean (lagun batekin ari baitzen, elkarriketan), nik pitxar hura hartu, eta dena dena edan nuen, segidan. Sentitu nuena izugarria zen: desagertu egin zitzaizkidan konplexuak, inoiz barruan sumatu gabeko ausardia neukan. Eta esan nuen: "Nire medizina deskubritu dut: sagardoa eta Inaxito, Inaxito eta sagardoa, aze pareja!". Gero ardo eta etorri zen, gero txakolina, gero koñaka, eta gero maldabehera.

■ **San Joan batzuetatik bueltan aldatu omen zitzaizun bizitzaren norabidea...**

1956an izan zen. Hernaniko San Joa-

netan parranda latza eginda nentorren etxera, eta parrandatik etxera etortzea oso gogorra da: begiradak, errietak... gainera koinatuak badituzu, horiek izaten dira

"Madrilgo psikiatrak esan zidan: 'Euskara ikasi behar duzu. Agian, arbasoen hizkuntza ez jakiteak ere sortzen dizu barruko hutsune hori'"

"Lehen aldiz edan nuenean, nire tonto eta zozo konplexuak desagertu egin ziren, ausardia sentitu nuen"

zorrotzenak. Iritsi naiz etxera, dardarka, beldurtuta. Eta atarian arreba zain. Orduan, arrebarengana iritsi bitartean, tranpa bat pentsatu nuen: "Manikomio" hitza oso hitz madarikatua da gurea zen bezalako familia burgesarentzat. Itsura gordetzeagatik, eroetxera senide bat joatea baino nahiago dute edozer. Espero nuen "manikomio" hitzarekin larrituko zirela eta nire mozkorrena ahaztu egingo zutela. Horregatik, arrebaren parera

iritsi nintzenean, esan nion: "Ixabel, manikomioaren beharrea nago". Arrebak, berriz, besarkatu, negarrez hasi, eta esan zidan: "Bazen garaia. Ama, Inaxitok laguntza eskatu du!" egin zion oihi amari. Ama etorri zen, hura ere emozionatua.

Gau hartan bertan, maleta txiki bat hartuta trenetxe Madrilera joan nintzen. Psikiatrikora.

■ **Zer bizipen gordetzen dituzu psikiatriko garaitik?**

Tratamenduan egon nintzen hiru hilabete. Bizitzaz asko ikasi nuen sanatorioan. Han bazen Neguriko gaixo bat, oso

**“Mozkorren senideei
esaten diet: ‘Ez galdu
inoiz esperantzarik,
eta zuk maitasuna
erakutsi beti’”**

aberatsa zena. Heroinomanoa zen eta loa sendatzen ari zen. Behin esan zidan: "Nik Nerbioi ezker aldean bizi behar banu, hil egingo nintzateke. Baina entzuten ditut zure abenturak, eta nik ez dut horrelakorik bizi izan inoiz. Beti besteek egin didate dena". Hamasei urterekin ez omen zekien ordua irakurtzen ere. Pianoa jotzen eta bordatzen zekien, hori zen bere heziketa. Ez zekien munduan goseak akabatzen zen jenderik bazegoenik ere; ez zekien ezer! Berak esaten zidan: "Ez dakizu zer inbidia dizudan! Zuk kalea bizi izan duzu, langile guztiekin mozkortu zara, eta baduzu bizitza bat, nik sekula izan ez dudana". Justu garai hartan ateratzen zen "aberatsek ere negar egiten dute" antzerki obra, eta bai, egia da hori. Mundu honetan denek egiten dute negar.

Eroetxean ezagutu nuen neska bat, beti paperean gauzak idazten aritzen zena. "Predestinazioa" omen zuen: sine-tsita zegoen infernura joango zela seguru, predestinatua zegoela pentsatzen zuen. Jakina, elizatik astakeria hori irentsi egin baduzu, ez da harritzekoa edo zure buruari tiro bat jotzea, edo bestela eromenean babestea. Idazten zituen ohar horiek gutunak ziren, Ama Birjinari zuzentzen zizkionak. Jaungoikoa errukitu zedila eskatzen zion, eta zerura zihoa-zenen liburuan sartu zedila bere izena. Hori izugarria da. Azkenean, bere buruaz beste egin zuen.

■ Eroak ez dira hain eroak beraz...

Eroekin asko ikasten da. Ezin da esan ero guztiak azkarrak direnik. Baina eroen artean, asko dira buruari ematen diotenak, eta hain justu buruari ematen diotelako erotu direnak. Mundua dagoen bezala egonda, elkartasun pixka bat badaukazu Libian gertatzen ari denarekin, Afganistanen gertatzen denarekin, hemen bertan presoekin... besteekiko kezka bat baldin baduzu, ar hori sabelean, beti duzu zalantza hori barruan: "Zer arraio egiten dut nik hemen!". Tonto amorratua dena, ez da enteratzen eta ez du sufritzen: auto bat izan eta neska gazte

batekin paseatzea da bere buruko min bakarra. "Jende arruntak ez ditu horrelako gauzak esaten" zioen nire psikiatrak beti, eta egia da; ni alkoholikoen bilereta-

**“Eroen artean
burutsuak asko dira.
Munduarekiko
elkartasuna duena ero
bihur daiteke. Tonto
amorratuek ez dute
sufritzen”**

tik liluratuta irteten naiz. Jende arruntarekin aspertu egiten naiz. Logikoekin ezin da hitz egin: "Bi eta bi lau dira" diote logikoek, eta ez jauna! Batzuetan 16'5 dira. Pentsamendu bakarraren aurrean, pentsamendu librea behar da; eta gauza guztiak dira interpretagarriak, ez dago ikuspegi bakarretik aztertu daitekeen ezer. Aznar, beti pentsamendu bakarrarekin dabilenez, ez da sekula konturatuko norainoko tontoa den. Uste du beti arrazoa duela, eta jarrera hori oso arrisku-tsua da, eta boteretsua bada, gainera, larriagoa: gogoratu bestela Hitler, Mussolini, Pinochet... eta neroni ere izan nai-

teke besteren gaintik jartzea gustatzen zaiona, ezberdina den guztia epaitzen duena. Alegia, beti besteei begira dagoena. Eta norberak egin behar duena justu kontrakoa da: barrura begiratu.

■ Zergatik utzi zenion edateari?

Madrilgo psikiatrak bultzada handia eman zidan horretan. Zein pertsona handia zen! Logroñoakoa zen. Komunikaziorako gaitasun berezia zeukan, eta eroak maitatu egiten zituen. Psikiatra horrek nirekin egin zuena kontaezina da. Gogoratzen naiz nola psikiatra hark esan zidan: "Ze pena, Albisu. Zu mozkortuta? Zuk dituzun ideiekin, proiektuekin, poztu egiten zara zure lagunaren zorte onarekin, beti ari zara pentsatzen nola demonstre apurtuko dugun behartsuen eta aberatsen artean dagoen ezberdintasuna... ikusten dut oso solidarioa zarela. Zuk baduzu barruan eromen magiko hori, eta alkoholik gabe ere bizi zaitezke oso pozik. Bizitza kalitatea lortu behar duzu, eta hori askatasunaren atzetik joanda egiten da. Ez edatea ez da pasiboa izatea, ez edatea da bizitzen hastea, libre eta erantzukizunekin. Nik ez dut izan nahi munduan gertatzen ari denaren ikusle, nik protagonista izan nahi dut, nire neurrian".

Nik horrexegatik utzi nion edateari, ez nintzelako batere libre.

■ Madriletik itzulita gogorra izango zen bizitza berri bati ekitea...

Halaxe da. Madriletik itzuli aurretik, psikiatrak esan zidan: "Errazena egin dugu: desintoxikatzea. Okina eta parrandazalea izatea oso gogorra da, eta jakin dugu deskantsuari milaka orduko zorra diozula. Beraz, zaindu zure burua. Libre bizi nahi baduzu, libre izaten ikasi behar duzu. Eta zuk egiten dituzun gauzen erantzulea zerorri zara, eta ez Pello Bixente. Orain dator zailena: bizitza aldatzea. Denbora librearekin kontuz, ez zuretzat bakarrik, denentzat da arrisku-tua. Denbora libreak jende asko hondatzen du. Zu hain sentibera izanda, beti eduki behar duzu zerbait egiteko. Erren-

"Mundu honetan ez dugu gertatzen denaren ikusle hutsak izan behar, bakoitzak protagonista izan behar du"

"Besteek dute beti errua, eta ez jauna! Nire sufrimendua nik sortzen dut, nire bizitza kalitatea ere nik sortu behar dut"

teriara itzultzean sartu zaitez proiektuetan, eta egizu gauzarik garrantzitsuenak: ikasi euskara. Horrela, bi gauza lortuko dituzu: minorizatua den hizkuntza bati eutsiko diozu. Eta pertsona bezala askoz garrantzitsuagoa dena: zure barruko hutsunea beteko duzu. Ze agian, zure arbasoen hizkuntza ez jakiteak sortzen dizu neurri batean zure barruko hutsune hori". Horrela hasi nintzen euskara ikasten, eta arrazoi zuen, nortasuna aurkitu nuen, aberastu egin ninduen jatorrizko hizkuntza ikasteak. Eta herriko mugimendu askotan sartu nintzen, baina ez denetan. Gauza gehiegitan ez da sartu behar, deskantsatu ere egin behar da. Baina mundu honetan, ikusle bezala ere ez zara gelditu behar. Bizitza kalitatea da axola duena, eta bizitza kalitatea ez da edukitzea, izatea baizik.

■ Inoiz egon al zara erabat etsita?

Bai, etsita askotan. Denbora librean elizara joaten nintzen. Ez nintzen fededuna, baina nire barruak askatzeko beharra nuen. Han, txoko batean, nire errosarioa zera izaten zen: "Putaseme bat naiz, kabroi bat, inozo bat, ez dut okerra besterik ekartzen... barkatu, mesedez barkatu". Ez nekien nori eskatzen nion barkatzeko. Gero konturatu nintzen neure buruari eskatu behar niola barkamena, eta neure buruarekin egon behar nuela ados, onartu egin behar nuela neure izaera. Behin, hain etsia eta nekatua nengoenez, beste mundura joateko desioa sartu zitzaidan. Elizatik oso gertu zegoen topoa. Banindoa. Eta hor azaldu zen Juanjo, sekula ahaztuko ez dudana gizona. Galdetu zidan: "Nora zoaz, aurpegi triste horrekin?". Eta nik: "Topora". Eta berak: "Iruna edo Donostiara?". Nik, "ez, topora". Heldu zidan besotik, eta ezetz esan zidan, indar handiz. Bera zelula komunista batean sartuta zegoen, eta bera ere sekula ez zen izan mundu honetan ikusle soila, beti oso aktiboa izan zen. Agian horregatik lagundu zidan, lagundu zidan bezala. Esan zidan: "Ez, ez; zu hiltzen bazara, nik

"Bizitza kalitatea ez da edukitzea, izatea baizik"

emandako muturrekoarengatik izango da! Nola utziko duzu hau dena horrela? Zuk sekulako bizitza eta indarra duzu, eta konpartitu egin behar duzu zu bezalakoa direnekin. Jar zaitez harremanetan mozkorrekin: Errenteriako, San Pedroko, San Juango, Tolosako, Hernaniko mozkorrekin. Hori da zure jendea. Horiekin bilduta elkar ulertuko duzue". Bere indarra ikusita, niri hiltzeko gogoia joan egin zitzaidan. Ilunabar hartan, Leo emazteak esan zidanez, etxerako eskilarak binaka igo nituen, bizi bizi; eta lehenengo aldiz ikusi zidan irribarre bat.

■ Horrela sortu zen Alkoholiko Anonimoen Elkarteak?

Bai. Hurrengo egunean bildu ginen Juanjo eta biok nire etxean, eta ezagutzen genituen mozkorren zerrenda egin genuen. Esan nion: "Noiz hasiko gara komunikazioa martxan jartzen?". Eta esan zidan: "Hara, hemen bion artean mozkorren beharrean dagoen bakarra zu zara. Ni paranoikoen beharrean nago, bazter guztietan ikusten ditut-eta Guardia Zibilak!".

Hor sortu zen lema bat, Juanjok berak aterea: "Ea saiatzen garen edaria kontrolatzen, bizitza menperatzeko". Horrela hasi ginen alkoholikoak nire etxean elkartzeko, eta Leo emaztea beti alboan izan nuen.

■ Nola laguntzen diozue elkarri Alkoholiko Anonimoen taldean?

Maitasunarekin. Zaila da, ez baititugu gure akatsak onartzen. Besteren akatsak bai, erraz, baina norberarenak ez. Besteek dute beti errua. Eta ez jauna! Nire sufrimendua nik sortzen dut. Nire bizi kalitatea nik sortu behar dut, eta ez dut betiko promesarik egiten. Momentu hau goxatu behar dut, eta ez pentsatu bihar zer egingo dudana. Unean unekoa bizi behar da.

Alkoholikoekin harremanetan jarrita,

B E R T S O A

Doinua: Mutil koxkor bat

***Bizitzan noizbait nor ez gabiltza
geure nortea galduta,
berdin zaigula egun bakoitza
non hasi eta non buka.
Alferrik zaigu ahalegintzea
geure buruaren aurka,
baina pentsatu zeure buruan
eta errurik badauka
onar ezazu bere ondoan
bizi beharko duzu ta.***

Aitor Mendiluze

batak besteari botatzen dizkio bere eska-siak, bere mugak, bere ahuldadeak, bakardadea, bere mundu afektiboa eta emozionala, eta agian besteak esango du: "Niri ere hori gertatzen zait". Orduan sor-

tzen da komunikazioa. Gure lokalean, inoiz inori kontatu ez dizkiodan gauzak bota ditut nik. Komunikazioa horixe da, momentuko jario hori, sentimendua botatzea. Landua dagoen pentsamendua faltsua da. Momentuan sentitutakoa bota behar da, datorkizun bezala. Eta laguna mozkorrik etortzen bada ez gaizki begiratu, eta erortzen bada altxatu eta esan "joder, atxur galantak harrapatzen dituzu, kabroi horrek!", baina maitasunez.

■ Zaila izango da maitasuna erakustea horrelako egoera batean...

Bai, zaila da benetan. Alkoholiko baten familiak asko sufritzen du, eta zaila da mozkortuta etxera datorrenean zuk pazientzia eta maitasuna erakustea. Hala ere, mozkorren senitartekoei beti esaten diet: "Ez galdu esperantzarik. Eta egiten duena egiten duela ere, zuk maitasuna erakutsi". Jakina, jotzen bazaitu, zerbait egin edo salatu. Eta sexualki alabaren atzetik badabil, tratatu txarrak jasaten dituzten emakumeen kolektibora jo eta zerbait egin, ez geratu zerura begira. Baina zuengan ez

"Nik bizitzan gauza bat egin nahi dut: libre izan, eta ahalik eta zarata gutxien atera"

BIZITZAREN PASARTEA

Bizitzan, hiru pertsonak eman didate bultzada. Bata Madrilgo psikiatra izan da, logroñoarra. Miretsi dudana beste pertsona Juanjo komunista da, bere indarragatik. Mundu honetan, ikusle soila beharrean, protagonista izan behar dela erakutsi zidan, nire bizitza eta esperientzia konpartitu egin behar nuela. Eta Leo, emaztea, zuhaitza izan da beti. Ni oso aldakorra naiz, eta bera ni baino askoz seguruagoa da, indartsuagoa. Berak jasan zuena, ez luke edozein emakumek jasango, mozkorrez bete bainuen etxea. Eta zein goxo hartzen zituen gainera!

dezala sumatu "hau ez da aterako, beti izango da horrelakoa". Hori da egin daitekeen gauza bakarra.

Taldean bilduta geundela, Salamancako andre batek behin esan zigun: "Hara, irabazi egin duzue!". Guk harrituta, "zertan irabazi dugu?". Eta berak, "ni mozkortuta etorri naiz larunbatero hona bost urtean. Eta nik nahi nuen zuek haserretzea, sutan jartzea, nik eduki nezan aitzakia ona esateko: 'Putaseme batzuek zarete! Kalekoak bezalako- xeak zarete zuek ere! Zoazte pikutara!'. Baina ez didazue aukera hori eman. Beraz, hamar bat jartzen dizuet. Gaur edan gabe nator, eta gaur gauza bat esango dut, bost urtean esan ez

dudana: alkoholikoa naiz. Baina ardoa ez da erruduna. Inor ez da erruduna". A zer nolako lezioa eman zigun andre horrek!

■ **Zer jarrera duzu bizitzaren aurrean?**

Gure elkartera Tibetetik hiru printzipio iritsi dira, niretzat balio handia dutenak: izan baretasuna, aldatu ezin ditudan gauzen aurrean. Izan indarra, aldatu ditzakedan gauzak aldatzeko. Eta buru argia izan, mamia eta azala bereizteko. Askotan mareatu egiten gara azalarekin, eta ahaztu egiten gara mamiaz. Nik bizi-

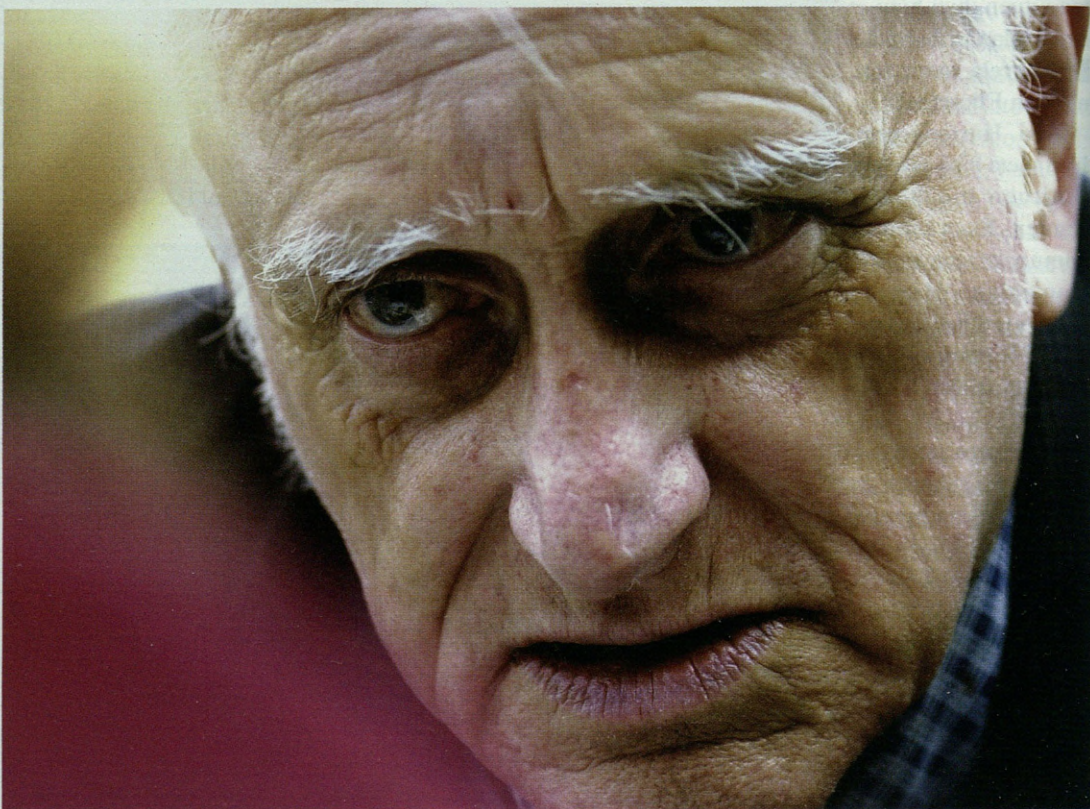
tzan gauza bat egin nahi dut: libre izan, eta ahalik eta zarata gutxien atera. Sarritan gauza bat egin, eta denei jakinarazi nahi izaten baitzaie, danborrada eta guzti.

"Komunikatzea uneko sentipenak botatzea da. Landutako pentsamendua faltsua da"

■ **Zer da libre izatea eta nola izaten da libre?**

Libre izatea da bost axola izatea besteek zer esaten duten nik egindakoagatik, edo nire jarreragatik. Nire baloreekin fin jokatzeko da libre izatea.

Kantauri itsasoa milioika eta milioika ttantaz osatua dago. Eta gure bizitza ere bai. Orain 40 urte-edo, alkoholiko baten etxera joan nintzen. Gizendua zegoen emakume bat aurkitu nuen. Ikusten nuen oso jatorra zela, baina gaixo zegoen, begiak triste, dardarka, lotsatua... eta berehala esan zidan: "Alferrik da, nik ezin diot edateari utzi; ezingo nioke bizitzari aurre egin alkoholik gabe". Ni gidoirik gabe joan nintzen etxe hartara, eta halaxe

atera zitzaidan: "Segundo bat ere ezingo zenuke pasa edan gabe?". Eta berak: "Segundo bat ez da ezer". Eta nik: "Zer? Segundo batean bota zuten bonba atomikoa Hiroshiman, eta segundo bakar hartan hil ziren 250.000 pertsona. Segundo bat izugarria da. Denbora segundoen pilaketa bat baino ez da! Libre izatea, ez da behin hasi eta betiko egiten. Ez da esatea 'hemendik aurrera libre izango naiz'. Ez. Segundoz segundoko borroka da libre izatea". Emakume horrek gaur egun ez du edaten. Beretzat segundoak bizitza dira ●

2002ko maiatza

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Zikloak

Herri bat autore bat: Brasil, Clarice Lispector

Antolatzailea : KMK
Koordinatzailea : Luisa Etxenike

asteazkena
14

Clarice o la escritura incorrecta

Hizlaria : Mario Merlino
Sarrera : Luisa Etxenike

19:30

asteazkena
15

Clarice Lispector y la escritura femenina

Hizlaria : Laura Freixas
Sarrera : Eli Tolaretxipi

19:30

osteguna
16

Brasil, de la realidad a la utopía

Hizlariak : Deyse Helena,
Araujo de Oliveira, Alberto Martínez
Sarrera : Juan Velázquez

19:30

Gizarte Esklusioa eta Kultura aniztasunari buruzko zikloa

Antolatzaileak : KMK, SOS Racismo
Laguntzailea : Mugak: Centro de Estudios sobre racismo y xenofobia

ostirala
10

Exclusión social, diversidad cultural y educación

Hizlaria : Pedro Sáez

19:30

Kultura Soziologiaren Mintegia

Antolatzailea : Bergara-ko UNED
Laguntzailea : KMK

asteazkena
22

Artea eta merkaturak: kulturaren industriak

Hizlaria : Fernando Illana

19:30

Jardunaldiak

Jornadas sobre el patrimonio arquitectónico en Guipúzcoa: El movimiento moderno 1920-1968

Antolatzailea : Gipuzkoako Foru Aldundia
Euskal Herriko Arkitektoen Elkargo Ofiziala
Zuzendaritza : Fernando Golvano, Antxon Martínez de Salazar

19:30

osteguna
23

El espacio del habitar en el movimiento moderno

Hizlaria : Joaquín Ibañez (Director del Instituto Español de Arquitectura y miembro del DOCOMOMO)

ostirala
24

Aizpúrua y los postulados de la arquitectura moderna

Hizlaria : José Angel Sanz Esquide (arquitecto y profesor en la E. T. S. del Vallés, Barcelona)

astelehena
27

Costa vasca: un espacio singular para el arte y el desarrollo del movimiento

Hizlariak : Maurice Culot (miembro del Instituto Francés de Arquitectura, París)

asteazkena
28

Artistas vascos y el movimiento moderno

Hizlaria : Adeline Moya (Doctora en Historia del arte y profesora de la Facultad de Bellas Artes de la UPV-EHU)

Arteleku

Hitzaldiak

Seminario Cultura y Sociedad

Antolatzaileak : Arteleku, Departamento de Filosofía de los Valores y Antropología Social de la UPV
Koordinatzailea : Mikel Iriondo

6
etik

8
ra arte

La cuestión del significado de las artes

Hizlaria : Félix de Aza

11:00

27
etik

29
ra arte

El arte minimal y la definición del arte

Hizlaria : Francisca Pérez

11:00

Deialdiak

Mugatxoan 2002

Dantzan, performancean, arte plastikoetan eta ikusentzuteko ekintzetan interesa duten pertsonen irekia. Ekainaren 10ean Artelekun hasi eta uztailaren 21ean Oportoko Fundação Serralves-en amaitzen da.

Koordinatzailea : Blanca Calvo, Ion Munduate

Artistak eta aurkezpenak :

Lacey, Lauro, Parkins, Cornell: \$Shot
Sandra Cuesta: Dora Dream
Amaia Urrea: El eclipse de a.

Gary Stevens: Five Minutes Objects,
Reflections, The House
Cuqui Jerez: A space odyssey (2001)
Jérôme Bel: Jérôme Bel

Izen emateko epea: maiatzaren 8 arte

Euskara

Gipuzkoako Foru Aldundian itzulpen praktikak egiteko beka deialdia: eskaerak aurkezteko epea ekainaren 1ean bukatuko da.
(Gipuzkoako ALDIZKARI OFIZIALA, 2002ko martxoaren 18koa)

Gipuzkoako Lurralde Historikoan HABEko Euskaltegien Erregistroan erroldatutako euskaltegiei informatika tresneria-tan inbertsioak egiteko diru laguntzak:

eskaerak aurkezteko epea maiatzaren 27an amaituko da.
(Gipuzkoako ALDIZKARI OFIZIALA, 2002ko apirilaren 25koa)

Hire esku!!!

DBHko ikasleen artean euskararen erabilera sustatzeko egonaldiak Orioko Txurruka aterpetxean: izena emateko epea maiatzaren 13an zabalduko da.

Gazteria

Oporraldi jarduerak

14-17 urte bitarteko neska mutilentzat

Oporraldi Jarduerak zozketarako izena emateko epea maiatzaren 8an hasi eta 14ean bukatuko da.

943-482111

www.gipuzkoa.net/oporraldi

Musika

Gaztemaniak 6. Maketen Lehiaketa

Lanak aurkezteko epea luzatuko da maiatzaren 24ra arte.

Zalantza eta argibideetarako :

Gaztegun: CRAJ/Gazte Informazioa. Anoeta 28
900110111

ctijl@gazteria.gipuzkoa.net
www.gaztemaniak.net

5
igandea

Thalia Zedek & band + Tara Jane O, Neil

(Zarauzko Gaztelekua)

20:00

19
igandea

Kreidler

(Donostiako Gazteszena)

20:00

E Z P A

PRINTZA

LUMA ODOLETAN

Pako Aristik honakoa adierazi zuen "Putz" aldizkarian eginiko elkarrizketan:

"(...) Galeuzka gauza sentimental, sinboliko, pedante bat duk. Bilerak aspergarriak dituk hiru-lau egunetan, ez ditek balio nazio hizkuntza bakoitza indartzeko, ez zeukate inongo eraginik gizarte mailan. Bukaeran manifestu bat ateratzen duk, ia gehiengotan panfleto antikastillanu bat izaten dena, hizkuntza handiaren aurkako gauza kutre bat. (...)

Teoria bat zeukat: nire ustez telebistarekin jendearen errentzio eta memorizazio mailak gainezka egin dik, ezin diagu telebistatik jasotakoa gogoratu. Irentsi eta hurrengo egunean ez gaituk gogoratzten entzundakoez, izenez... irudiak bai, telebista gauza pornografikoa baita, baina bestelako mezurik ez. Telebista, jendea ez aspertzeko asmatu zuan, ez zeukak zeri-kusirik ez kulturarekin, ez formazioarekin, ez informazioarekin ere. (...) Hizkuntza-aren inguruko kezka edo obsesioarekin egindako liburuak irakurtzen hasi eta utzi egin ditiat, iruditzen zaidalako bihotzik gabe egindako liburuak direla, inongo baliorik gabekoak. Nik uste luma odoletan bustita idatzi behar dela (...). Bertsolaria jende arraroa duk oso. Ez duk fidatzeko jendea. Denak oso xelebreak dituk. Sentitzen duten oso gauza gutxi esaten ditek bertsolariek (...). Inpostorerik handienak dituk. Maskara askorekin agertzen den jendea duk, eta beren bizitzan ere ez dituk normalak (...)"

ITSAS MUSEOA BILBON 2003RAKO

BILBOKO Itsas Museoa datorren urteko udaberrian irekiko ditu bere ateak. Euskaldunak zubiaren azpialdean ari dira Museoa eraikitzen. Guztira, 7.000 metro koadro izango ditu, bi solairutan banaturik. Eta bertan, erakusketak, tailerrak eta Itsasoari buruzko Dokumentazio Zentroa paratuko dituzte. 15 milioi euroko aurrekontua dute Museoa eraikitze lanek. Honen kanpoaldean guztira berritutako 14 itsasontzi egongo dira ikusgai.

ATEAK IREKITZEAR

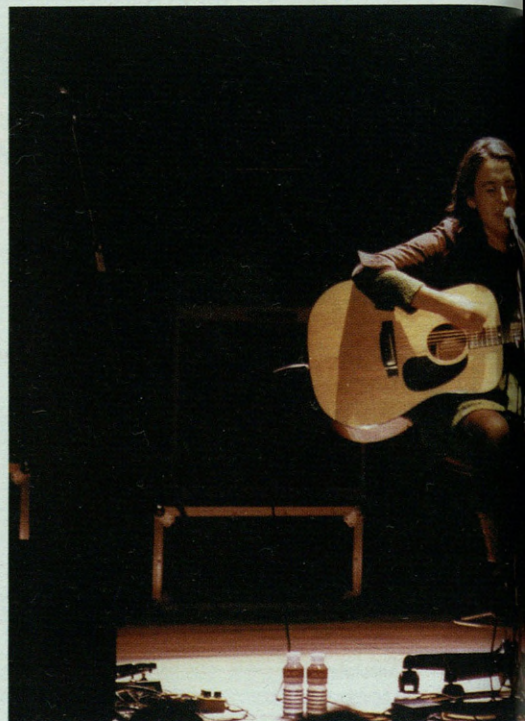
ELEKTRONIKALDIA urrian bada ere, honen aurrerapen gisa Gintonic Promociones musicales enpresak Donostia Elektronikoa lehia-keta antolatu du. Bertan, hogeita hamar urtetik beherako eta diskoetxeekin kontraturik ez duten musika elektronikoaren sortzaileek parte hartu ahal izango dute. Zortzi proposamen hoberenak CD batean bilduko dira. Antolatzaileek musika elektronikoa sustatu nahi dute. Eta horrez gain, Donostia bertako DJak bultzatu nahi dituzte. Horregatik, CDan bilduko diren abestien erdiak donostiarrak sortzaileenak izango dira. Lanak ekainaren 15a baino lehen aurkeztu behar dira.

PRINCIPE DE VIANAREN TXOSTENA

OTSAILEAN erabaki zuen Iruñeko Udalak

■ Gaztelu Plazako lanak.

Gaztelu Plazako aparkalekua eraikitze lanak gelditzea. Orduan, Principe de Viana erakundeari gaia aztertze eskatu zion. Orain gutxi eman zuen argitara Kultur Erakundeak gaiari buruzko txostena. Aparkalekua aldatu egingo beharko da, agertu den Erdi Aroko 12 metroko harresia mantentzeko. Hala ere, dauden Erdi Aroko eta Erromatarren garaiko hondakinak desmuntatu egingo dituzte. Egoera hobereanean daudenak Nafarroako Museoa jarriko dira ikusgai. Besteak Principe de Vianak gordeko ditu. Izan ere, Erakunde honen arabera ez da beharrezkoa hondakin hauek bertan mantentzea "egoera kaxkarrean baitaude".

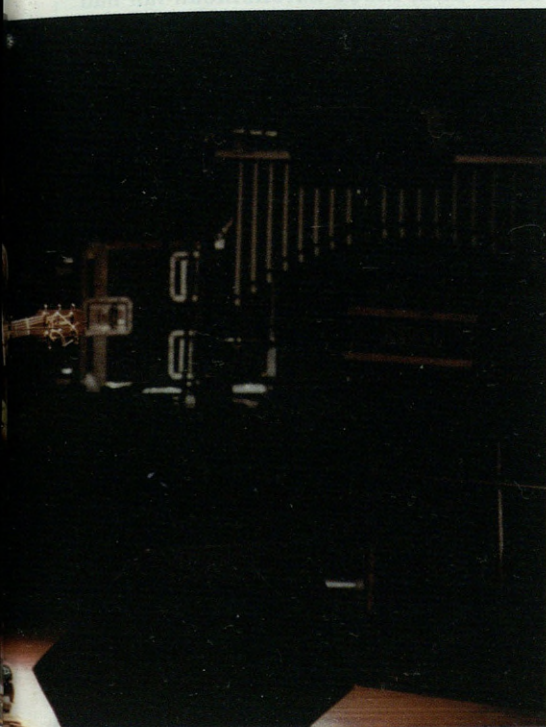
JAIALDI KULTUR ANITZA

LEHEN aldiz izango dira aurten Ziburun egiten ari den "Hiru kulturen" jaialdian Okzitanian eta Britainiako ordezkariak. Katalunia,

H I T Z B I T A N

- Ramon Bareak honakoa zioen "Euskaldunon Egunkaria"n: "Oraindik borondatezko maila batean bizi gara: berton gaudenon gogoarengatik egiten da antzerkia".
- Pello Lizarralde egunkari berean adierazitakoa da hau: "(Euskal narratiba) oso une txarrean dela uste dut. Oso idazle gazte gutxi dago. Logikaz, askoz gehiago beharko lukete. Pako Aristik, Mikel Hernandez Abaituak, Xabier Montoiak eta beste askok nahikoa gazte zirela argitaratu zituzten lehen liburuak, eta, (...) ikusten da gaur ez dagoela erreleboa hartu-

L A K

ALBERTO ELOSEGI

Korsika eta Euskal Herriko artistei gehituko zaizkie bi herri horietatik etorritakoak. Hilaren 8an hasi eta 11n amaituko den honetan, musikariak, idazleak, ipuin kontalariak eta azken egunean herri bakoitzetik etorritako emakume kantariak izango dira, "Emakumeak bidean" emanaldia eskainiz.

POESIARI LEKU EGINEZ

ERRENTERRIAKO Mikelazulo Elkartek poesiari eman dio aurtun protagonismoa. "Beste bat apalerako" liburuan poeta gazteen lanak bildu zituen. Eta ondoren, hilabeteko azken ostegunetan poeta gazte eta berrien poemak irakurri izan dira bertan. Orain, Eresbil Artxibategi Nazionalaren egoitza berriaren inaugurazioarekin bat, poesia astea antolatu du. Hilaren 15ean hasita, lau egunetan zehar lau poesia

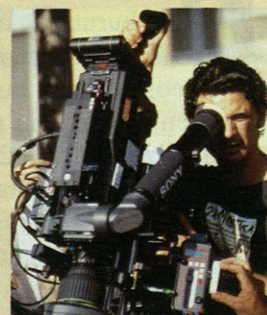
AUTOREEN ESKUBIDEAK

Gauza jakina da Euskal Herriko makina bat autore SGAE Espainiako Autoreen Elkarteko kide direla. Guztira, azken datuen arabera, 2.384 kide ditu Euskal Herrian eta 2001ean autore horien 1.905 obra erregistratu zituen. Euskal Herrian Elkarte horrek duen ordezkariak adierazi berri duenez, 2001ean kontzertuetatik bildutako diru kopurua %37 handitu da. Orokorrean, urte oparoa izan du Autoreen Elkartek musikaren egile eskubideei dagokionez. Zineman ordea, %15 jaitzi da bildutakoa eta %5 antzerki ikuskizunetan. Horrez gain, pirateriaren arazoa da nabarmena musikan: EAEn saltzen diren bost CDtatik bat kopia ilegala da.

emanaldi izango dira: Igor Estankona, Miren Agur Meabe eta Kirmen Uribe izango dira lehen hiru egunetan. Laugarrenean "Gu-lau" poesi ikuskizuna eskainiko dute.

MONIKA DEL VALLE

■ Julio Medem.

IZENAK

Julio Medemek "Euskal arazoa" jorratuko du hurrengo filman. Eta "Lucía y el sexo" bezala, teknika digitala erabiliko du. Bien bitartean, sari berri bat eskuratu du azken lanarengatik. Bartzelonako Ramon Llull Unibertsitateak Komunikatzaile Hoberenaren saria eman dio.

Hegalka izeneko proiektu artistikoa jarri du abian Euskal Kultur Erakundeak. Bost kantari amateurrek eta lau musikariek osatuta dago abeslarien formakuntza sustatu nahi duen proiektu hau. "Hain hurbil hain urrun" izenpean euskal artista eza-gunen lanak abesten dituzte.

Tempomobile dantza konpainiak "Airborn" lana estreinatu du. Mikel Errazkinnek eta Becky Sieglek sortu dute lan hau.

Xabier Etzanizek irabazi du bigarren Gabriel Aresti ipuin lehiaketa, Granadako turkiar bainuetxe batean jazotako amodio istorioarekin.

Jexux Artze txalapartaria hil da. Ez dok Amairu taldearen sortzaileetako bat izan zen 60ko hamarkadan, Xabier Lete, Lurdes Iriondo, bere anaia Joxan Artze eta beste hainbat artistarekin batera. Txalaparta euskal musika ikuskizunetan baneratu zuen

ko duen belaunaldirik. (...) Produksioa badago, baina (...) hautsiko duen bat ez dut ikusten". • •

• Ramon Saizarbitoriaren hitzak dira hauek "Euskonews & Media"n jasoak: "Agian, kultura txiki batean jaio izan ez banintz ez nuke sekula idatziko".

• Jorge Ferreira dantzariak "Deia"n: "Herrietako programadoreek eta sarritan ez dute dantzaz askorik ulertzen eta betikoak ekartzen dituzte: Kieveko balleta eta horrelakoak".

• Juan Guardiola Artiumeko behin-behineko erakusketen arduradunak zera zioen "Gara"n: "Museoa ideien laborategi moduan ikusten dugu. Erakusketak atal bat besterik ez dira".

Koreografiak sortzeko laguntzak

Euskal Koreografo Gazteen Erakusketaren seigarren edizioa da aurtengoa eta aste hauetan hiru euskal hiriburuetan ari da burutzen. Erakusketa hau Eusko Jaurlaritzak sortzaile gazteen dantza garaikideko lan koreografikoak bultzatzeko eginiko ekimenetik sortu zen. Talde zein pertsoneri diru laguntzak ematen zitzaizkien (1.202 eta 4.808 euro bitartekoak), iraupen gutxiko lanak egin zitzaten. Lan hauek "Euskal Gazte Koreografoen Erakusketa" izeneko ekitaldian aurkeztea adostu zen.

Laguntza hauek ondo datoz; izan ere, jende berriak lehenengo lanak egin ditzake eta baita lanok antzokian aurkeztu ere.

Hala eta guztiz ere, taldeak aukeratzeko irizpideak ez dira oso argi finkatu eta Erakusketak beti izan du profil nahiko heterogeneoa, eta kalitateari dagokionez aurkeztutako lanen arteko desberdintasunak nabarmenak izan dira.

AZKEN urteotan ikusluzuna ikusleria arruntarentzat aurkeztu da (antzoki handietan egin da, hala nola, Donostiako Victoria Eugenia eta Gasteizko Principal Antzokian), baina erantzun kritikoa izan du, saio luzeak, ulergaitzak eta azken finean, erakargarritasun gutxikoak izan direlako.

Gainera plataforma honek zein zentzu duen galdetu beharko genuke. Euskal Herriko sormen koreografiakoaz hitz egiten ari garen galdetu beharko genuke, dantza garaikidearen egoera nahiko eskasa den lekuan. Horrela bada, nire ustez, orain dela sei urte ekimena proposatu zenetik gaia ez da ongi bideratu. Erakusketak garrantzi eta oihartzun mediatiko neurrigabea hartu du eta Eusko Jaurlaritzaren eginahalak monopolizatu ditu. Horrela, gai garrantzitsuenak albo batean geratu dira, esate baterako, heziketa. Oso zaila da lan interesgarriak egitea heziketa gunerik ez badago edota dantza garaikideko hizkuntza

anitzei buruzko infomazioirik ez badago. Ikastaroak, lan tailerrak behar dira, modu autonomoan lan hau egiten duten talde eta pertsoneri entzun eta lagundu egin behar zaie. Hiru lurraldeetan diruz lagunduko diren eta modu finkoan garatuko diren ikastaroez ari naiz. Lan tailer hauetatik atera daitezke ekimen txikiak. Eta ez naiz ari antzerki eta dantza ikastetxe handietaz; nahiz eta hauek ere iritsiko diren. Orain, aurtun, datorren urtean, jendeari laguntzeaz ari naiz. Ezagutza, informazioa, ekonomikoki eskuragarriak diren eta dantzatzeko beharrezkoak diren baldintza minimoak betetzen dituzten lantokiak behar dira.

Koreografiak sortzen laguntzea hori da eta azken urteetan Erakusketarekin gertatutakoak zerikusi gutxi du.

BESTE alderdi funtsezkoa dantza garaikidearen programazioa da. Herri honetan dantza garaikidea garatu nahi badugu oso garrantzitsua da kultur ekoizpen hauek eskatuko dituen ikusleria sortzea. Institutuzioak gai hau dela-eta zenbateraino dauden kezkatuta galdetzen diot nire buruari. Programazio finkoaz, ondo planifikatuaz ari naiz hitz egiten, kalitatezko ekoizpenez ari naiz. Honela lortzen da gizartean interesa piztea.

Azken finean Erakusketarekin egin nahi izan dena huts egitea izan da. Kontua ez da zortzi, hamar pieza motz egin daitezen ziurtatzea, gero jendaurrean lan profesionalak balira bezala aurkezteko. Lan

berriak, proposamen eszeniko experimentalak... diruz laguntzea oso ondo dago eta gainera guztiz beharrezkoa da, baina horrek ez du esan nahi ikusluzuna parafernaliaz inguratuta aurkeztu behar denik. Diru hori era eraginkorragoan erabil zitekeen. Eta batez ere, ezin da lorontzi bezala erabili herri honetako dantza garaikiderako laguntza instituzionalak ezkutatzeke.

Hemen erakundeek dantza garaikidea lagundu, sustatu eta zabaltzen dutela esan ahal izateko asko dago egiteko ●

Jorge Jauregi
Dantzaria

"Lan berriak, proposamen eszeniko experimentalak... diruz laguntzea oso ondo dago eta gainera guztiz beharrezkoa da, baina horrek ez du esan nahi ikusluzuna parafernaliaz inguratuta aurkeztu behar denik"

EUSKALDUNON EGUNKARIA

Euskal Herrian inon baino organo erromantiko gehiago dago eta gainera egoera onean. Horren argibideak emateko, Esteban Elizondok, Donostiako musika kontserbatorioko organo irakasleak, organo erromantikoaren inguruan egin berri duen tesia dugu hizpide.

ORGANO ERROMANTIKO UGARI ETA ONAK

ALBERTO ELOSEGI

■ Lekeitioko elizan dago Euskal Herriko organo erromantiko zaharrena, 1856. urtean izan zen eraikia.

Eliza barruan babestuta. Hala izaten dira gehienetan organoak, pareta handien arteko hutsunea soinuz betetzeko gai diren musika tresnak.

Erljioarekin loturik egon arren, kultura aldetik zeresanik badute tresna hauek eta are gehiago Euskal Herrian. Munduko edozein herrialdetan baino organo erromantiko gehiago dago gure artean.

Esteban Elizondo, Donostiako musika kontserbatorioan organo irakasle da. Orain gutxi aurkeztu du organo erromantikoaren inguruan egindako bere tesia: "La organería romántica en el País Vasco y Navarra (1856-1940)".

Garai hau berak proposatu du, epe horren aurretik eta ondoren egindako tresnak erabat desberdinak baitira. 1856.

□ **Gipuzkoan daude organo erromantiko garrantzitsuenak, baina gainerako Hego Euskal Herrian ere badaude onak**

urtearen aurretik egindakoak barrokoak dira. Organo horiek desberdinak izaten ziren herrialde batetik bestera eta horrek,

musika jotzeko garaian ere muga ugari ezartzen omen zituen. Organo ona omen zen, izaera handikoa eta teklatu bakarrek. Muga horiek, ordea, molde berriak bilatzera bultzatu zituen garai hartako organogileak.

Eboluzio horren emaitza izan zen organo erromantikoa. Handiagoak ziren hauek, bi edo hiru teklatudunak, beheko doinua ateratzen zutenak eta ondorioz, teknikoki aukera gehiago eskaintzen zituzten.

Frantzian eta Alemanian hasi ziren horrelako organoak egiten, eta bertatik iritsi ziren Euskal Herrira ere. Egile garrantzitsuenak, Cavaillé-Coll eta Stoltz ziren garai hartan.

ALBERTO ELOSEGI

■ Esteban Elizondo Donostiako Kontserbatorioko organo irakaslea da.

den organo erromantiko hauek, badaukate beste bereizgarri bat, European geratzen direnekin alderatuz. 1940. urtetik aurrera, organo hauek zahartzat jotzen hasi ziren European eta neoklasikoak sortu zituzten. Toki askotan, erromantikoak eraldatu egin zituzten garai berrietara egokitzeko eta jatorrizko euren izaera galdu egin zuten. Hemen ez zen, ordea, horrelakorik gertatu. Hasierako egitura-ekin mantentzen dira eta gainera, egoera onean.

Horregatik, sarritan atzerriko musikagile asko etortzen dira hemengo elizetara, diskoak grabatzera. Organo erromantikoen benetako kutsuarekin irteten omen dira grabazioak.

ORGANO INDUSTRIA EUSKAL HERRIAN. Lehenengo urteetan, atzeritik etorri ziren organogileak, lehenengo tresnak egitera. Gero, ordea, euskaldunak ere hasi ziren industria honetan muturra

■ Esteban Elizondo: Organoari eskainitako bizitza

Donostiako Santa Maria elizan dago organo erromantiko garrantzitsuenetarikoa bat. Esteban Elizondo haren-gandik gertu jaio zen, Donostiako alde zaharrean. Organo baten tekladu gainean hatzak lehen aldiz jarri aurretik, ordea, musika munduan beste urrats batzuk egin zituen. Piano ikasketak amaitzen ari zela animatu zuen Garbizu bere irakasleak, organoa jotzen hasteko. Harrezkero ordu asko sartu ditu eskuak tekla zuri-beltzen gainean eta oinak egurrezko pedaletan jarrita.

Vienan hiru urtez izan zen piano ikasketak egiten eta Donostiako Kontserbatorioko zuzendari ere izana da. Gipuzkoan dagoen organo irakasle bakarra da. Horrek, nolabaiteko ardura sentiarazten dio eta lan ugari ari da egiten, hemengo organoak ezagutzera emanez, konponketa behar dutenak kon-

pontzeko bultzatuz...

Gainera, berak dioenez, tresnaz gain, euskal obra ugari dago organorako idatzita eta horietako asko erabat ezezagunak dira. Aurten esaterako, Jesus Guridi musikagilearen obra oso bat eskainiko omen du Alemanian. Berak dioenez, txundituta geratzen dira atzerrian horrelako lanarekin eta partiturak eskatzen omen dizkiote.

Halabeharrez hasi omen zen tesi hau egiten baina bost urteko ikerketaren ostean, lan mardula aurkeztu du.

Argitaratu aurretik, Alemania, Frantzia, Danimarka eta Belgikatik eskatu dizkiote jada kopia bana. Azkoitiko koruan aurkeztu zuen bere tesia iragan otsailean, Kataluniako unibertsitateko epaimahaia aurrean zuela. Bikaintzat jo zuten lana eta Cum Laude onespena ere eman zioten ●

LEHENENGO TRESNAK. Lekeitioko elizan dago Euskal Herriko organo erromantikorik zaharrena. 1856. urtean eraiki zuten. Tamainu ertainekoa da eta bi teklatu ditu. Harrezkero, pixkanaka hedatuz joan ziren mota honetako tresnak. Esanguratsuenen artean daude Donostiako Santa Maria eta San Bizente elizetakoak, Loiolako basilikan dagoena, Azkoitiko, Tolosakoa eta Bergarakoa...

Gipuzkoan daude organo erromantiko garrantzitsuenak, baina Hego Euskal Herriko beste lurraldeetan ere badaude

onak. Horren lekuko, Portugalete, Lekeitio edota Berako organoak.

Gainera, Hego Euskal Herrian dau-

□ Azpeitia izan zen organogileei dagokien nabarmendu zen herria. Amezua, Elezgaray eta Olaziregik tresna asko eta onak egin zituzten

sartzen. Azpeitia da horretan nabarmendu zen herria. Organo erromantikoak 1856an hasi baziren, hogeita hamar bat urte beranduago hainbat azpeitiarrek ikasia zuten jada ofizioa. Amezua, Elezgaray eta Olaziregi bezalako organogileek tresna asko eta onak egin zituzten. Organería Española S.A. enpresa ere Azpeitian sortu zen. Euskal Herriaz gain, Espainian, Portugalen eta Hego Amerikan ere organo erromantiko ugari eraiki zieten enpresa hauek.

Organo erromantikoaren garaia igaro zenean, lantegi hauek garai berrietara

ALBERTO ELOSEGI

■ Euskal Herriko garrantzitsuenak

- ✓ **Santa Maria elizakoa** (Donostia): 3 teklatuko organoa, Cavaillé Coll frantziarrak egindakoa.
- ✓ **Loiolako basilikakoa**: 3 teklatuko organoa, Cavaillé Coll frantziarrak egindakoa.
- ✓ **Azpeitiako parrokiakoa**: 3 teklatuko organoa, Cavaillé Coll frantziarrak egindakoa.
- ✓ **Tolosako parrokiakoa**: 3 teklatuko organoa, Stoltz frantziarrak egindakoa.
- ✓ **Bergarako parrokiakoa**: 3 teklatuko organoa, Stoltz frantziarrak egindakoa.
- ✓ **San Bizente elizakoa** (Donostia): 3 teklatuko organoa, Cavaillé Coll frantziarrak beste batzurekin egindakoa.
- ✓ **Lekeitioko parrokiakoa**: Tamainuz ertaina eta Euskal Herriko lehen organo erromantikoa ●

egokitu ziren eta organo neoklasikoak egiteari ekin zieten. Gaur egun oraindik, haietako batzuek jarraitzen dute lanean.

HERRIAREN BULTZADA. Askori zaila gerta dakioke Euskal Herria bezalako lurralde txiki batean hainbeste organo

erromantiko nola egon daitekeen ulertzea. Hori azaltzeari eskaintzen dio Esteban Elizondok bere tesiaren zati handi bat. Garai bateko artxiboetan buru-belarri ibili da, kontratuak ikusi, ordaintzen zutenak nortzuk ziren jakin eta lanak nola egin ziren ikertzeko. Garai honetako

■ **Donostiako Santa Maria elizako eta Loiolako organo erromantikoak.**

organoa hainbeste zabaltzearen arrazoia, bere esanetan, pertsona jakin batzuren diru emaitza izan zen. Bergaran esaterako, emakume batek ordaindu omen zuen organoa. Loiolako basilikan jesuita batek bere testamentua utzi omen zuen organoa egiteko eta Tolosan berriz, herriarrek emandako diruarekin eraiki zuten. Kasu batzuetan, Foru Aldundiak eta udalek ere eman omen zuten laguntza ●

◆ **IÑAKI GURIDI**

www.kaixo.com

Erromerien inguruko jaiak festa handia izan dira Euskal Herrian. Urteen joan etorriarekin, bilerok indarra galtzen joan dira. Orain, erromeria giroa berpizteko saiakera berriak ari dira gertatzen. Larunbatean Bergaran, uztailaren 13an Errenterian, Bilbon...

FESTA TABERNATIK PLAZARA

Guztiok entzun dugu etxean eta inguruan erromeriei buruzko hamaika kontu. Oinez ibilitako kilometroak, egindako parrandak, ika-mikak, lehenengo musuak eta gerora behin betiko harremanak bihurtu direnen aitzineko elkarrizketak. Belau-naldi ugari bizi izan dira erromerien erritmora. Eta erritmo horren mugimenduak dantza urratsak izan dira. "Sueltoan" ala "agarrauan", plazako dantzek alaitasuna piztu izan dute euskal herritarren artean.

Orain, ordea, zer gertatzen da erromerietan? Bilerak desagertu egin dira ia, eta dantza egiteko aukerak ere eskasak dira. Urteetan zehar euskal gizartearen gertatu diren aldaketek eragin nabaria izan dute euskaldunon ohiko festa modu honetan. Erromerietatik jarrera ezberdina da orain, eta erromerien funtzioa ere bai.

Iritzi horretakoa dugu Anjel Larrañaga. Azpeitiarrak makina bat plaza egin ditu lehenengo festa giroa bilatu asmoz, eta geroago bertsolari zein pandero jole bezala. Gazte zeneko garaia gogoz oroitzen du: "Auzo ia denetan ermita bat zegoen orduan, eta haren inguruan erromeria egiten genuen igandeetan". Hala ere, oroitzen du errepide oso eskasak zeuden garaia zela hura. Motorrak gazteen eskuetara heltzen hasi zirenean, norbere auzoko bileretatik urrunagokoetara joateko bolada hasi zitzaizela esaten du. "Eta ondoren dantzalekuak eta beste moda batzuk etorri ziren". Bidaiatzeko erraztasunak, astialdirako aukera anitzak...

Horren denaren eraginez, iganderoko erromeriak maiztasuna galtzen joan ziren apurka-apurka. "Pentsa, nire inguruan (Azkoitia-Azpeitia) ia auzo guztietan egiten ziren lehen erromeriak, orain jada ez dira antolatzen; batzuk jaiak direnean egiten dira, baina beste batzuetan hori ere ez" esaten du Larrañagak.

■ Erromeria giroa eguneratu egin behar dela dio Gamindek.

ARISTERRAZUK EUSTEN DIO.

Igandeetako hitzorduari eusten dion plaza gutxienetako bat Aristerrazu da. Bertan, Aiatik bost kilometrotara, urria eta ekaina bitarteko igande guztietan trikitilariak eta erromeria izaten dira, plazan. "9:00etatik 21:00ak arte gutxi gora behera eskoletako trikitilari gazteek jarduten dute, hortik aurrera nagusiagoek", esan digu Juan Mari Azkue Aristerrazuko erromeriako antolatzaileetako batek. Berak gerra ondotik ezagutzen ditu erromeriak bertan, baina aurretik ere egiten zirela badaki. Lehen gehienbat soinu handia entzuten bazen ere, orain soinu txikia da nagusi. Trikitilariarentzat beraientzat ere oso gustuko plaza da hura, "jendea dantzara joaten delako".

Igandeko hitzorduan jende "fijo samarra" biltzen dela dio Azkuek. "Hala ere,

zeinek jotzen duen nabaritzen da, eta batzuetan jende askoz ere gehiago hurbiltzen da". Garai bateko bilerak bizi izan

□ "Kasu askotan esan daiteke erromeria baino dantza egiteko guneak direla gaur egunekoak, jada ez baitira jai horiek mendian egiten"

JON GAMINDE

zituzten haiek omen dira ohikoenak, baina gazte koadrilak ere gerturatzeko dira, batez ere gaueko saiora. "Oso soinuazalea den koadrila bat igandero etortzen da orain,

eta zenbait igandeetan gazte gehiago ere hurbiltzen dira gure plazara".

Gaur egungo erromeriei buruz mintzatuz, Bizkaiko Dantzarien Biltzarreko kide den Jon Gamindek dio, garai batean egiten ziren erromeriekin alderatuta kontzeptua bera aldatu egin dela: "Kasu askotan esan daiteke erromeria baino dantza egiteko guneak direla gaur egunekoak, jada ez baitira jai horiek mendian egiten". Hirietan, herritako jaietan, ospakizun berezietan... Oraindik bada hauspoa mugimenduan jartzeko aukera.

Baina jendeak dantzan egiten al du gaur egun? Hori da afera honetako beste gako bat. Dantza ezinbesteko elementua da erromerietan. Baina bertaratzen direnentzat ere horren ezinbestekoa al da dantzan egitea?

■ Bilbo Dantzan

Bilboko hainbat auzotan erromeriak berreskuratzeko ahalegina duela urte dezentetik hona dator. Aste Nagusian duela hogeita bost urte inguru hasi ziren erromeria antolatzen; Salbatzaile taldea ere lehenengoz orain hamabost urte hasi zen Zazpi Kaleetan erromeria prestatzen; duela bi urtez geroztik Bizkai Folklore taldeak Areaizan hasi ditu gisa honetako bilerak...

Orain, lehengo urteaz geroztik, ekimen hauek guztiak Bilbo Dantzan ekimenaren baitan barneratu ditu Bilboko Udalak. Jon Gaminde Bizkaiko Dantzarien Biltzarreko ordezkariak dioenez, "lehendik abian zeuden ekitaldiak dira,

baina zaku berean sartuta".

Hala, Bilboko hainbat dantza talde eta kultur elkartek bideratuta, Areatzan, Deustun eta Arriagan erromeriak egiten dira lantzean behin. Egitarau oparoa dute prestatuta, eta urteko hilabete guztietan bada enparantzaren batean dantzan jarduteko aukera.

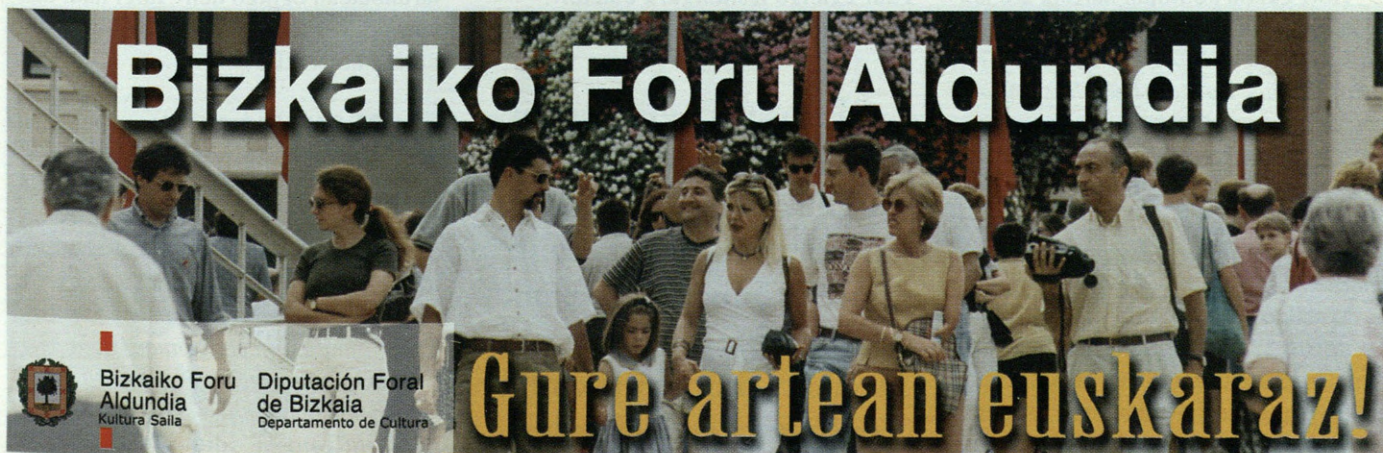
Gaminderen esanetan, "kalean izan nahi dugu, zeren eskaintzen den jai aukera bakarra 'txunpa txunperoa' da, eta guk dantzen bidezko festak bultzatu nahi ditugu".

Erromeriok harrera ona dute, eta batik bat dantza taldeetako kideak hurbiltzen badira ere, apurka-apurka jende

berria hurbiltzen ari dela dio Gamindek: "Giroa behintzat sortzen da, eta beti jende multzo finko samar batekin jokatzeko dugu".

Hauek dira, hain zuzen, datozen erromeriak Bilbon:

- ✓ Ekainak 1, Areatzan
- ✓ Ekainak 22, Deustun
- ✓ Uztailak 6, Arriagan
- ✓ Uztailak 20, Arriagan
- ✓ Abuztuak 3, Arriagan
- ✓ Abuztuak 10, Arriagan
- ✓ Irailak 7, Areatzan
- ✓ Urriak 5, Areatzan
- ✓ Azaroak 2, Areatzan
- ✓ Azaroak 9, Deustun ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Salla

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure artean euskaraz!

145. - SAN SEBASTIAN. - Baile popular vasco

SAINT-JEAN-DE-LUZ

B. Un baile en Martutene

Phototypie Marcel Delboy.
2. - AU PAYS BASQUE
Danse du "Fandango". 1

■ Guztiok entzun ditugu erromeriei buruzko kontuak: ibilitako kilometroak, parrandak, ika-mikak, lehenengo musuak...

Larrañagaren esanetan, zaila da dantzak garai bateko osasuna mantentzea, beharrak ere horrela eskatzen ez duelako: "Garai batean ez zegoen ia ezer gehiago egiteko, emakumeak adibidez, tabernara sartu ere ez ziren egiten, eta gaur egun gazte denak tabernatan egoten dira bestelako musika entzuten". Neska-mutilen arteko harremanak gauzatzeko ere dantza egitea ezinbestekoa zen lehen, "eta orain gutxi axola du dantzan egiteak ligatzeko".

Hori guztia kontutan hartuta ere jendeak oraindik dantzan egiten duela uste du Larrañagak: "Agian kosta egiten zaio hastera, baina behin hasitakoan jendea gustura aritzen da; gainera, jendeak ondo dantzan badakiela ikusten da ohol-tza gainetik". Juan Mari Azkue ere iritzi berekoa da: "Gazteari kosta egiten zaio dantzan hastera, baina hasitakoan badaki ondo egiten".

Musikari, dantzazale eta jaialdieta-ko antolatzaileei galdeginda askok diote trantsizio garai bat gertatzen ari dela. Azkue eta Larrañagaren esanetan erromeriei eusten ari zaie une honetan:

"Ohitura aldaketa bat gertatu da, baina oraindik jendeak dantzan egiten du, eta festa modu horretan egiteko aukera batzuk badaude; etorkizunean, aldiz, ez dakigu zer gertatuko den". Jon Gaminderen ustez, etorkizun bat izateko erromeriek ere egokitze bat izan behar dute, garaia ren arabera: "Ezin dugu beti aspaldiko garaietara begira egon, jakin behar dugu erromeria giro hori gaur egunera moldatzen, eta jendea dantza eginez gozatzeko aukera eman, baina gaur egungo testuinguru batean".

Ohiko festetan eta ospakizun

□ **Erromeri giroan susperraldi bat eragin nahian, herri zein hirigune zenbaitzuetan egun bateko jaialdi bereziak sortu dira. Giro urbanoan herri dantzei leku bat egitea da haien xedea**

batzuen harira antolatzen diren jaietan, erromerian aritzeko aukera bada oraindik ere, zenbait lekutan. Baina horrekin batera urte batzuetatik hona beste fenomeno baten aurrean gaude. Erromeri giroan susperraldi bat eragin nahian, herri zein hirigune zenbaitzuetan egun bateko jaialdi bereziak sortu dira. Giro urbano batean herri dantzei leku bat egitea da haien xedea. Erreteriko Erromeri Eguna, Bilboko "Bilbo Dantzan" ekimena edota Bergaran, datorren larunbatean egingo den "Jalgi hadi dantzara plazara" erromeri nazionala, dira horien adierazle.

ERROMERIA EGUNA. Duela lau urte, Erretereria Ereintza Dantza Taldeak beste ekimen bat jarri zuen abian: Erromeria Eguna. "Urtean zehar ekitaldi ugari antolatzen ditugu, baina jendea ikusle moduan gozatu arazteaz gain, eredu partehartzaileak bultzatu behar genituela uste genuen; hala herri dantzei bultzada bat eman eta haien inguruko festa handi bat antolatzea pentsatu genuen", diote Jantxo Maya

eta Xabier Bengoetxea antolakuntza batzordeko kideek. "Izan ere -jarraitzen dute- herri-dantzak euskal herritar oro- ren hondasuna dira, eta oraindik ere horiekin gozatzeko aukera badagoela uste dugu, horrelako jaialdiekin bultzat- datxo bat eman diezaiekegula".

Dantza talde berak antolatzen duen Gipuzkoako Dantza Solte Txapelketa- ren 50. urtemuga dela eta prestatu zuten lehenengo jaialdia. Orduko hartan, gai- nera, Euskal Herri osoko 35 herritan dantza ikastaroak antolatu zituzten. Orduz geroztik, arrakasta apartaz ospa- tu izan da egun hau urtero, eta aurt- en ere uztailaren 13an izango du hitz- ordia: "Dantzazale guztiontzako festa da". Aurtengo jaialdia orain arteko ildotik antolatuko dute Ereintza Dantza Taldeko kideek, "baina herri-dantzen inguruan jende gehiago mugitzeko hainbat ekimen prestatzeko asmoa dugu". Guzti hori urteroko leloarekin: "Guztiak dantzara plazara!".

JALGI HADI DANTZARA. Erren- teriako jaialdiaren antzeko eredua pro- posatuz dator orain ekimen berri bat. "Jalgi hadi dantzara plazara" izena du, eta Euskal Dantzarien Biltzarrak anto- latutakoa da. Jaialdi hau lehenengo aldiz Bergaran egingo da hilaren 11n, baina bi urtean behin Euskal Herriko beste herri batzuetara iritsiko da: "Lehe- nengo ekitaldia Bergaran egingo da Moises Azpiazu Dantza Txapelketaren 25. urtemuga betetzen delako, eta urteurren hori izugarri aproposa dela- ko zer edo zer handi eta esanguratsua egiteko", dio Joxe Juan Ugalde Gipuz- koako Dantzarien Biltzarreko kideak eta antolakuntzako kideak. Hurrena,

■ Euskal Dantzarien Biltzarrak izaera nazionalako ekimena jarri du abian.

berri, Abadiñon izango da.

Ekitaldi honi izaera nazionala eman diote, eta bertaratzeko gonbita egiten diote dantza zein festarako gogoz diren guztiei. Goizetik hasi eta goizaldera arteko egitaraua izango da bertan. 11:00etako kalejirarekin emango zaio hasiera egunari. 13:00etan dantza ikus- kizuna eskainiko da eta 14:30etan, herri bazkaria egingo da. Ondoren, 18:00eta- tik 21:30ak arte burutuko den errome- rian, Epelde eta Larrañaga, Juan Mari Beltran albokaria, Patxi eta Batbiru tal- dea eta Bergarako txistulariak izango dira, besteak beste.

Anjel Larrañagak eta Jon Gamin- dek iritzi ona dute jaialdi berri hauei buruz. "Erromeriak bultzatzeko balio dezakete", dio lehenak, eta bigarrenak gaineratzen dio "garrantzitsua kalean izan eta dantzan egiteko aukera eskaintzea" dela. Errenteriako antola- tzaileak, berriz, pozik dira beraienaren

JALGI HADI DANTZARA

2002 BERGARA MAIATZAK 11

11:00etan
KALEJIRA
13:00etan
DANTZA IKUSKIZUNA
14:30etan
HERRI BAZKARIA
18:00etatik 21:30etara
ERROMERIA
ANJEL LARRAÑAGA
ELORTZA ANAIAK
EPELDE - LARRAÑAGA
ZABALE - ALKORTA anai-ahabak
E. ITURBE - O. IRATORZA
J.M. BELTRAN albokaria
BERGARAKO TXISTULARIAK
PATXI ETA BATBIRU taldea

ondotik antzeko beste jaialdia sortu izanagatik, eta beste hainbat herritan antzeko festa sortzea positiboa dela pentsatzen dute, "jende ugari mugitu arazten delako" ●

◆ JON MAYA

ERRENTERIA

Maiatzaren 16tik 19ra, Alameda kalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

Iruñeko Kaputxinoen zuzendariari bidalitako eskutitza zuen hizpide maiatzeko ale hartan Amatiñok, Z. ARGIA elizaren etsaia zela esaten zen bertan.

Etxe barruko etsaiak

Francoren diktadurak ezarritako zentsura nola saihezi, iraun ahal izateko nahitaezkoak zituen diru premiak nola bete... hamaika arazori egin behar zion aurre ZERUKO ARGIAk 1972an. Eta gaitz erdi, horrelakoak bakarrik balira, esango zuten ziur aski gure aldizkariaren arduradunek, Amatiñok bere sailean aipatzen zuen buruhaustearen berri jakin zutenean.

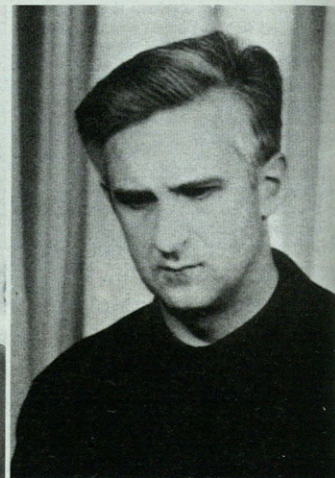
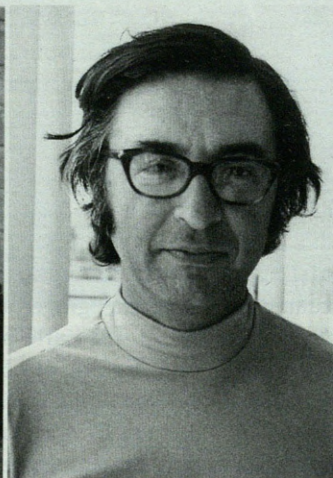
Iruñeko Kaputxinoen zuzendariari bidali zioten gutunaren kopia baizik. Gutun xelebrea, nonbait, ZERUKO ARGIA astero-koa elizaren etsaien eskutan murgildu dela frogatu nahi bait du bost folio luzetan eta... gaztelaniaz idatzia".

Horrela bada, "Erri-Bide" eta "Kardaberaz"en atzean zeudenen ustez, Elizaren kontrako azpikeria zegoen, non eta, argi zerutiarra aldarrikatzeaz gain Kaputxino-

da". Azpimarra, Amatiñorena zen, jakina. Beraz, kaputxinoren batzuk ere Elizaren kontra ari ziren!

LUZIFERREN AKOLITOA

Ohiz, konspirazio guztiek izan ohi dute bururen bat, eta hark ere bazuen nonbait. "Z. ARGIAren joko zikin honen sortzaile eta arduradun bakarra, bertako

■ Gabriel Aresti, Xabier Kintana, "Larresoro" eta Aita Xalbador Garmendia omen ziren elizaren aurka ari zirenetariko batzuk.

SALAKETAN IBILIAK

"Korreoz, inork izendatu gabeko gutun bat jaso dugu", aitortzen zuen Amatiñok. "Ez da, ez, nolanahiko gutun bat, ez horixe, 'Erri-Bide' eta 'Kardaberaz' taldeek

ena zen aldizkarian bertan! Beno, harritzekoa ere ez, zeren haiek ziotenez "Z. ARGIA ezezik, 'Anaitasuna', 'Jakín', Ikastolak, ELA, Baserri Gaztedi eta Euskaltzaindia elizaren etsaien zuzendaritzaren pean omen daude. Elizaren etsaien giroa nagusitu omen da Euskal Herrian barrena, beraz, ez omen da ulergaitz Z. ARGIA asterokoan ere ori berori gertatzea".

Eta itxura guztien arabera, ezagutzen zituzten ere azpikerian zebiltzanak. "Rikardo Arregi (goian bego), Larresoro, Gabriel Aresti, Xabier Kintana, Mikel Ugalde, Xabier Gereño, 'Ez dok amairu' taldea eta beste zenbait, elizaren aurka ari omen dira Z. ARGIAko zuzendaritzaren babespean. Horrez gainera, elizaren kontrako iritziak babestu ezezik, Z. ARGIA elizaren aurka ari da, elizaren etsaiak goratzen ditu eta elizaren aurka saiatzen

zuzentzaile den Aita Xalbador Garmen-

■ Euskal herrietatik

Iragarkiak, 1972-V-14

Neska euskaldun batek 2 urte-tik 3 urtetara bitarteko aurren batzuk zainduko lituzke. Goizetik lau ordu eta arratsaldetik beste lau orduko lana. Deitu, lauetatik bostetara, 410054 telefonora.

Berrogeiren bat urtetako emakume ezkongee batek, telefonista, kaje-
ra, rezeptionista, enkargada edo orrelako lana egin nai luke. Euske-
raz, frantsezez eta gaztelaniaz min-
tzatzen da. Urrutizkina: 425528 ●

dia omen da, hizkuntzarekiko zuzenketa aitzakia harturik, eliztar idazleen artikuluei hitzak eta esaera osoak aldatu eta kendu egin omen dizkie, elizaren aldeko idaz-lanei ahail eta eragozpen gehiago jarritz. Z. ARGIA 'inpernuko sua' bihurtu omen da, eta Xalbador gizajoa Luziferren akolito".

Halako arazo larriak, premiazko irtenbideren bat behar zuen, noski, eta Amatiñok zioenez, hori ere ematen saiatu ziren salatzaileak. "Garbi omen dago, beraz, Z. ARGIA kristautasunaren etsaien eskutan dagoela, eta Iruñea eta Donostiako gotzaiengana jo aurretik, honako irtenbide hau proposatzen dute: Xalbador Garmendia zuzentzailea 'ipso facto' kendu, bera bait da nahaste borras-te guztien sortzaile, baita bere kidekoak ere".

Bigarren urrats gisa, "Zuzendari egi-ten duen Aita kaputxinoa ere kendu, ez bait da gauza, itxura denez, zeregin horren jabe egiteko". Hori egin eta gero, "beste aita kaputxino bat hautatu zuzen-

■ Irakurleak mintzo

J.M.A. (Beasain), 1972-V-14

E. J.-ren idazti erremintsua irakurri dut, 478garren alean. ZERUKO ARGIA-n azaltzen diran lanak ulerkaitzak dirala esaten dutenek zer esan nahi dute: Ezer ez dutela berak ulertzen? Orduan, ikasi beharrak daude. Gauza batzuk ez dituztela ulertzen? Hori, normalak diranen seinalea da. Izan ere, ogei-ta-amarretik gora lan dakartzkian aldizkari batean dan-dana ez ulertzea, ez da beste munduko gauza. Baiña jaunak, ezin egingo dute, ez ZERUKO ARGIAkoek eta ez gauza dan beste aldizkari batekoek, eskolatu gabeko edozeiñek ulertuko duan txepelkeria. Baiña Iparraldeko artzai baten izkuntza jasotzeko gauza izan behar dugula uste dut. Utz ditzagun Azurmendi eta Larresororen lanak gehiago ikasten dugunerako, baiñan ez dezagun esan gaiñontzeko lanak ulertzen ez ditugunik... edo joan gaitezen ikastolara! ●

■ Irakurleak mintzo

E.P. (Formosa), 1972-V-14

Zuen asterokoa etortzen zait. Nik irakurtzen det. Euskerazko ezer bein ere ez det zapuztu izan eta ZERUKO ARGIA-ri ere ez diot zaputzik egiten. Ez bialtzekorik ez dizuet esango. Bai! Biali. Aldizkariaren orrietan nabari dan giroa, noski, oraingo giroa da. Txarra edo ona, oraingo giroa. Olako giro orrek euskaldun asko ito egingo ditu. Mingarri eta negargarri eta auengarri. Esan ere esango nuke: nire erri maitea iñongo ekaitzik beltzenak ikusteko sortua ote dan. Zaildua dagoala! Bearra izango du! Gipuzkoa-ko ibai zikiñak gogoratzen zaizkidan ontan, ona nere burutakeri zoroa. Ale-

gia, ZERUKO ARGIAkoak ain ibai kirastuak ikusten oitu diralarik, berek irarkolara bialtzen dituzten tximenkeriak ikusita ez ote diran bate-txo lotsatzen. Argitara oi dituzuen aldrebeskeri asko ez det uste Euskaltzaindiak aginduta argitaratzen dituztenik. Bitartean, Euskaltzaindia gora eta Euskaltzaindia beera. Aren esanetara ibilli bear degula. Aren asmoak zintzo ikasi bear ditugula. Ez det uste, alabaña, bere burua nortokotzat daukan euskaltzain batek bakarrrik, asterokoaren orrietan ikusten diran naasketa berein ontzat artu ditzakeenik ●

dari bezala, eta berek (gutunaren egileek noski) aukeratutako batzorde bat izendatu, zuzendari berriari lagun diezaion. Honaino, irakurle, gutun honen itzulpena eta laburpena".

AMATIÑOREN GOGOETA

Umerez agertzen zuen Amatiñok salaketa, baina imajina dezakegu Z. ARGIAko langileen artean hark sortuko zuen mina... Nolanahi ere, honako gogo-eta hau luzatzen zien "Zenbat gara 72" sailaren egileak salatarietara zein bestelako irakurleei: "Umekeria da, eta ez besterik, gurekin bat ez datozen guztiak maoista, marxista eta elizaren etsai bezala aipatzea. Honek ez du gure ezjakintasuna salatzen baino, gizon, kristau eta euskaldun bezala. Gauzak berenetik ateratzea

erraz da, errazegi. Eta hitzak kontestotik atereaz gero, nork bere arrazoipiderako frogagarri erabiltzea, merkea bezain onarezina.

Berek beren burua batzorde berriaren aukeratzaile proposatzeak (berek bait dakite nor diren 'moralidad intachable' delakodunak), publikano eta fariseoaren pasarte oroitarazten digu.

Azkenik, ez dugu ulertzen nola 'Kardaberaz' taldeak bere izena eskaini duen horrelako 'panfleto' bat izendatzeko. Beste maila batetako elkarte zelakoan ginen. Dena den, oraindik ere burua jarriko genduke, burua, bai, 'Kardaberaz' taldeko guztiek ez datozela bat gutun horrek dionarekin. Txarrean ere, itxaropen izpi honek kontsolatzen gaitu, gizon, kristau eta euskaldun garen aldetik" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Irakurle baten iritziz, Iparraldeko artzain baten hizkera ulertzeko gai izan beharko genuke.

JACQUES BLOT/ARTZAINAK

EUSKAL HERRIKO 65 LEIENDA IRUDIZTATUAK

**EUSKAL HERRIKO
LEIENDAK**Toti Martínez de
Lezea
EREIN295 orrialde
36 euro

Juan Luis Landak eginiko irudi ederrez horniturik datoz Toti Martínez de Lezea idazleak Erein argitaletxearen bidez plazaratutako "Euskal Herriko leiendak" eta "Leyendas de Euskal Herria" liburuetan agertzen dituen hirurogeita bost euskal leiendak. Irudi horietan, euskal elezaharren protagonista nagusi ditugun Mari jainkosa, sugetzarra, tarttaloak, galtzagorriak, intxisuak, lamiak, herensugeak, dragoiak, Erriberriko adarbakarraren antziedadia, jauntxo kristau batez maitemintzeko zoritxarra izan zuen emakume mairua eta beste asko ikus daitezke. Ordenagafluaren

laguntzaz landu ditu Juan Luis Landak akuarela, akrilikoz, arkatzez edota ikatzez eginiko ilustrazio horiek. Bestalde, Toti Martínez de Lezea orain kontatzen dizkigun hirurogeita bost leiendak, bere garaian On Joxemiel Barandiaran, Resurrección María Azkue, Arturo Kanpion edota Jean Barbier bezalako kultur gizonak jasoak izan ziren, eta "Euskal Herriko leiendak" eta "Leyendas de Euskal Herria" liburuetan agertzen den elezahar bakoitzaren aurretik horrela dago adierazia. Gainera, liburuek Euskal Herriko mapa bat daramate, non kokatuak dauden kontatzen diren leienda guztiak.

▼ Egileari Galdezka

"Den-denak guganaino iritsi bezala azaldu ditugu"

Toti Martínez de Lezea

ALBERTO ELOSEGI

■ Nola azalduko zenuke liburu honetan egin duzun lana?

Garbi utzi behar da hauek ez direla nire leiendak, auskalo noiztik Euskal Herrian zehar belaunaldiz belaunaldi hedatu diren elezaharrak baizik. Juan Luis eta biok "Euskal Herriko leiendak" liburuan egin dugun lana, horietako batzuk kontatzea izan da; beraz, gaur arte behintzat kate horrek duen azkeneko maila baino ez gara. Baina leienda horiek eskertu behar zaizkie helerazi dizkiguten guztiei eta, jakina, baserriz baserri beroiek biltzen ibili ziren Aita Barandiaran, Azkue, Kanpion edota Barbier bezalako gure kulturako gizon handiei. Horregatik zehaztu dugu liburuan kontatu dugun leienda bakoitza non jaso izan zen, nork jaso zuen eta zein liburuan aurki daitekeen.

■ Zein da "Euskal Herriko leiendak"en mamia?

65 leienda eta ipuin. Batzuk besteak baino politagoak dira, luzeagoak edo motzagoak, baina den-denak guganaino iritsi diren bezala azaldu ditugu. Iparraldeko kostaldean dragoiak agertzen dira, Gipuzkoa eta Nafarroa arteko hortan, jentilak; Arabako hegoaldean, sorginak, Nafarroako Bardeen inguruetan, mairu eta kristauen arteko ezinezko amodioez mintzo diren leienda eta ipuinak.... Leienda guztiak daukate erlijio edo sexu zioeren bat, baina horretan ere ez naiz ni batere sartu.

■ Nori zuzendua dago zuen liburua?

Liburu hau egiña izan da, adinean sartutakoek euskal leiendak gogora ditzaten, jende helduak irakur ditzan, eta haurrek entzun ditzaten. Izan ere, sei-zazpi urteko haurrei kontatu egin behar zaizkie leiendak. Eta komeni ez dena, isildu, zeren leienda batzuetan oso gertaera gogor eta krudelak agertzen dira.

**TORTURA
EUSKAL
HERRIAN.**
2001 TXOSTENA
Batzuen artean
MIATZEN SARL
260 orrialde
12 euro

TORTURA ERROTİK DESAGERTZEA HELBURU

Liburu gordin honek, 2001 urtean zehar Torturaren Aurkako Taldeak 68 Leuskal herritarrengatik jasotako tortura testigantzen inguruan eginiko txostena azaltzen du. Tortura horiek jasan behar izan dituztenek azaldutakoaren laburpena, eman ohi diren tortura motak eta polizia talde bakoitzak mai-zen erabiltzen dituen metodoak, 2000 eta 2001 urteetan TAT erakundeak osa- tutako txostenetan jasotzen ziren tortura kasuak epaileen aldetik orain arte jaso duten erantzuna, epaituak izan diren torturatzailleek izandakoa, Iratxe Sorzabal eta Unai Romanoren kasuak... Eta Torturaren Aurkako Taldeak lehenbailehen errotik desagertzeari nahi lukeenez tortura, aurreko guztiari oinaze hori gainditzeko beharrezkoak diren 9 puntuak gaineratu dizkio.

**BETI BERTSOA
BURUAN**
Jose Insausti
AUSPOA/
SEGURAKO UDALA
358 orrialde
18,03 euro

BERTSOLARI GOIERRITAR PETO-PETOA

Segurako Aizkoeta baserrian jaio zen Jose Insausti bertsolaria, eta bertan bizi izan ditu haurtzarora, gazte-denbora, gizon ezkonduaren bizitza eta orain heldu zaion aiton-garaia ere. Bertso asko omen zekizkien bere amak, eta oso ahots onekoa izaki gainera, haren bidez ikasi zituen Jose Insaustik bertso zahar asko, eta horrela sortu zitzaion bertsotarako afizioa. Nolanahi ere, Gipuzkoa osoan bertsolari estimatua izatera iritsiko zen Jose Insaustiri ezta- rriak ez omen zion laguntzen, eta ez da plazaz plaza ibili izan diren horietakoa, nahiz txapelketatan, lagunartean eta irratan ere sarritan kantatu. "Beti bertsoa buruan" liburuan, bertso-jartzaile eta prosa-gizon bezala agertzen zaigu.

**HAU
AMETSGAIZTOA!**
Lili Pissenlit &
Vanessa Gautier
GATUZAIN
28 orrialde
7,5 euro

GAZTAINTXO KORTSIKARRAREN ABENTURAK

Etxeko txikiaren oso gustukoa izan daitekeen ipuin hau, Lili Pissenlit kor- tsikarrak asmatutako Gaztainen lau abenturetatik lehena duzue. Bertan, lau urte eta erdi dituen Gaztain ezagutzeko aukera dugu. Kortsikan, gaztai- nondo baten azpian sortua da Gaztain, familia alai bateko txikiena eta kutune- na izanik. Dena jakin nahi du Gaztainek, eta gurasoak etxean ez dauden batean, anaia zaharrenekin elkartu eta haiek elkarri kontatzen dizkioten isto- rio beldurgarriak entzuten gelditzen da. Lo egiteko garaian, ordea, ikaratuta dago, mamuak eta armiarma bizarduna gogoratzen dituelako. "Hau amets- gaiztoa!", kortsikaraz eta bretoieraz kaleratua izan da. Gatuzainen euskarazko bertsioa, Amaia Hennebuttek eta Mirentxu Lakok egin dute.

K A L I T A T E A

Produkturik
onenak,
MultiOpticasen

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hermon, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

ARGAZKIEI BEGIRA

Karlos Santisteban
IBAIZABAL
147 orrialde
9,07 euro

IRAGANEKO OROITZAPEN MINGOTSAK

Karlos Santistebanek Ibaizabal argitaletxearen bidez plazaratutako nobela honetako protagonista, argazki album bati begira aurkitzen dugu. Irudiak ikusi ahala, oroimenean gordetako oroitzapenak datozkio gogora, txikitan bizitako une zoriontsuak bezala, etxean zein kanpoan ezagutzea egokitu zitzaizkion une latzak gogoratzen ditu, eta batik bat betirako galdu behar izan zituen maiteak. Ameriketara eta Suitzara lanera joan zitzaizkion anaiak, langabe gelditutako aitarekin baserrira bizitzera joan zenekoa, neskato bat, "aitak ama hil du" esanaz laguntza eske etorri zitzaionekoa; Suitzako anaiarekin batera eginiko bidaia, gerora Indian pasa zituen hiru urteak, eta itzultzera-koan aurkitu zituen ezusteak...

GABON, PANPINATXO

Heidi Hassenmüller
ELKAR
182 orrialde
9,45 euro

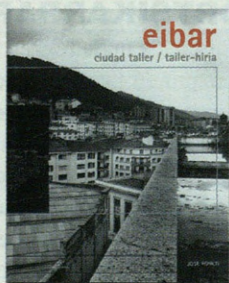

SEXU-ABUSU LUZE BATEN KONTAKETA

Pello Zabaletak euskaratu duen "Gabon, panpinatxo"n agertzen den istorio gordin honekin, gazteentzako urteko libururik onenari Alemanian ematen zaion saria irabazi zuen Heidi Hassenmüllerrek. "Gabon, panpinatxo", neskato bati urte luzeetan eginiko sexu-abusu eta tratatu txarren kontaketa gogorra da. II Mundu Gerra amaitzean, aita hilaren lagun bat agertzen da neskato hori eta bere ama bizi diren etxean, handik gutxira neska txikiaren aitaordea izango dena. Eta hain zuzen gizon honen sexu-abusu eta jipoiak jasan beharko ditu umeak, isilean, ez amaren ez beste inoren laguntzarik gabe. Nobela honek garrasi bat izan nahi du, behartze sexualak salatze eta horrelako egoera mingarria jasan behar dutenei ezkututik ateratzen laguntzeko.

EIBAR CIUDAD TALLER/ TAILER-HIRIA

Batzuen artean
ONGARRI
159 orrialde
24,80 euro

EIBAR, JOSE RONCOREN ARGAZKIETAN

Jose Roncoren ehun eta hogeita sei argazki daude bildurik Ongarrik kalera-tutako "Eibar. Ciudad taller / taller-hiria"n. Bost urte pasa ditu argazkilaria Eibarko hiri-paisaia irudietan jasotzen. Gero, aukeraketa bat egin, eta Eibarren orain arteko errealtatea hobekien adierazten duten argazkiak eskaintzen dizkigu liburuan: Industriako eraikin enblematikoenetakoenak, tailerrak eta etxebizitzak, naturari lapurtu zaizkion eremuak ahaztu gabe. Balio dokumental handiko materiala, Eibarko hirigintzan eraldaketa handiak izatea espero den unean egina. Eta irudietan agertzen dena hobeto uler dadin, euskaraz zein gazteleraz eskaintzen diren Nerea Alustiza eta Luis Ulaciaren idazlanak.

DISKOA

SENTITZEN NAIZ

Maixa
ELKAR
12 kanta
13,90 euro

MAIXAREN SENTIPENEZKO HAMABI KANTU

Une lasaietan entzuteko aproposak izan daitezkeen hamabi kantu eskaintzen dizkigu Maixak Elkar diskoetxearen eskutik bakarka (hau da, hainbeste urtetan taldekide izan duen Ixiarrik gabe) plazaratu duen estraineko disko honetan: "Ene zuhaitza", "Konturatzera", "Beguirada", "Agurra", "Bidaia", "Zu zattut", "Hodei batean", "Oroitzapenek...", "Marmario", "Eman muxu",

diskoari izenburua eman dion "Sentitzen naiz" eta "Irri eginez". Maixak, azken CD hau grabatzeko orduan, aspalditik ezagunak zituen musikari batzuen laguntza izan du: Koldo Uriarteren pianoarena, Iosu Izagirrerren kontrabaxuarena eta Hasier Oleagaren bateriarena, hain zuzen ere. Eta denen artean egina izan da kantu goxoz eta aldiz biziz osatutako disko laño hau.

BARAKALDO azaroaren 4a arte
Lehiaketa

Hermes sarien barruan, Umore Grafikoko Nazioarteko 2. Lehiaketa antolatu du Barakaldoko Udalak. Partehartzaileek teknologia berrien gaineko umore grafikozko marrazkiak aurkeztu beharko dituzte. www.barakaldo.org/hermes web orrialdean informazio gehiago ageri da.

GETXO maiatzak 11
Antzerkia

Getxo antzerki eskolaren "Emakume bideak" izeneko zikloan, Ermuko Izarraitz antzerki taldearen eskutik "La casa de Bernarda Alba" ikuskizuna ikusteko parada izango da. Sarreraren prezioa 3 eurokoa da.
Getxo Antzokia
19:00

DONOSTIA maiatzak 9
Hitzaldia

"Komunikabideak eta errealitatearen eraikuntza" hitzaldi astea antolatu du Deustuko Unibertsitateak. "Zutabeen jardura: zeren zutabea?" izenburupean hitzaldia eskainiko du Manuel Hidalgo kazetari, irakasle eta zine gidoilariak.
Deustuko Unibertsitateko Gradu aretoa
19:00

HERNANI maiatzak 11
Kontzertua

"Utzi pakean Hernani" ekimenaren barruan kontzertu erraldoia izango da ikusgai. Betagarri, Sen, Nuevo Catecismo Catolico, Sociedad Alcoholicos eta Etsaiak izango dira emanaldian parte hartuko duten taldeak.
Sagastialde-berri auzoa
21:00

BILBO maiatzak 10
Kontzertua

Doctor Deseo talde bilbotarrak argitara eman berri duen "Suspira... y conspira" izenburuko azken lanaren aurkezpen kontzertua eskainiko du.
Kafe Antzokia

LASARTE maiatzak 10
Magia

Euskal Herri osoan jada ezaguna egin den Txan magoak magia erakustaldia eskainiko du. Ikuskizuna adin guztietako publikoari dago zuzendua eta sarrera doakoa izango da.
Jalgi kafe antzokia
22:00

BASURI maiatzak 15
Maketa lehiaketa

Gaztetoki 2001 maketa lehiaketa antolatu da. Musika arloan aritzen den edozein taldek izango du lehiaketan parte hartzeko aukera, baina taldeko partaideren batek gutxienez, Bizkaiko udalerriren batean errolatuta egon beharko du. Oinarriak Basozelaiko kultur etxean daude.

CASTEIZ maiatzak 11
Bertsotxapelketa

Arabako Bertsolari Txapelketako finala jokatu da. Finalerako txartela lortu duten bertsolariak hauek dira: Asier Otamendi, Rikardo Gonzalez de Durana, Juan Mari Juaristi, Manex Agirre, Oihane Perea eta Ruben Sanchez.
Antzoki Zaharra
19:00

BERGARA maiatzak 11
Dantza

Lehen dantza erromeri nazionala ospatuko da. Lehena aurtengoa izango bada ere, hemendik aurrera bi urtetik behin egiteko asmoa dago. Egun osoan zehar festa izango da nagusi eta kalejira, dantza, herri bazkaria, erromeria eta dantzaldiaz gozatzeko aukera izango dute bertara hurbiltzen direnek.

IRUÑEA maiatzaren 19a arte
Erakusketa

Lluís Masriera i Roses artista zenaren erakusketa antologikoa ikusteko aukera dago. Erakusketan, artistak Nafarroako hiriburuan jorratu zituen hainbat alorretako obrak ikusi ahal dira.
Castillo de Maya aretoa

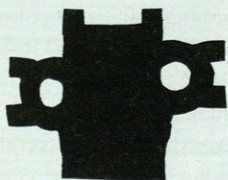

Agendarako deialdiak hogeai egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación.colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Lardizabala landare generoa Himalayan, Asia hego-ekialdean, Taiwanen eta Txilen da ezaguna. Lore ubel iluna da eta ematen duen fruitua aski ezaguna da han gutizi moduan.

LARDIZABALTARRAK

Gipuzkoako Segurako eta Laurkingo Lardizabaltarretako Migel Lardizabal Uribe Mexikon jaio zen 1744an. Gerora honantz etorri, ikasketak burutu eta politikari ezaguna bilakatu zen: Gipuzkoako diputatu nagusiaren aulkia berotu zuen eta Fernando VII.a Espainiako erregeak Indietako ministro unibertsal izendatu zuen. Landarezalea nonbait eta botanikariaren mezenas-lana hartua izango zuen han. Ondorioz han aurkitutako *Akebia*, *Boquila*, *Decaisnea*, *Holboellia*, *Lardizabala*, *Sargentodoxa*, *Sinofranchetia* eta *Stauntonia* landare genero jendea biltzen dituen familiari *Lardizabalazea* izena eman zitzaion. Himalayan, Asia hego-

ekialdean, Taiwanen eta Txilen zabaldua da familia hau.

Lardizabala generoan bada *Lardizabala biternata* deituriko hostorik galtzen ez duen aiena famatua. Lore ubel ilun zintzilikario bereziak dituela eta apaintze lanetarako erabiltzen da lorategietan, aienaren azalak fibra ona ematen du eta inguru hartan "Zabala fruitua" izenez ezagutzen den fruitua sortzen du. Azken hau gutixi preziatua da Txileko eta Peruko zenbait tokitan. Gordinik, gozoa, edo maniatuta ematen duen zukua, ederki aprobetxatzen dute Lardizabaltarren fruitu hau ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Herrialde garatueta oso zabaldua dago lanbide-asma bezala ezagutzen dena. Alergia dutenen % 20k pairatzen du; dagoeneko 300 dira asmaren eragiletzat identifikatutakoak.

ALERGIKOA, LANBIDEZ

Horixe izan zen Espainiako Alergologia eta Immunologia Klinikoko Elkartearen Fundazioak (FSEAIC izenekoak) Alergiaren Lehenengo Mundu-mailako Egunerako aukeratu zuen lema edo ikurra. Lehen jardunaldi hori, beraz, alergia profesionalaren esparrura bideratu zen bereziki, hau da, bere iturria laneko giroan duen alergiara. Eta telefono bat ere jarri zuten martxan, Alergiaren Telefonoa izenekoak (650 777 676), gai honen inguruan zalantzak dituen edonork alergologian aritzen diren profesionalekin bere kezak kontsultatu eta argitu ditzan.

Jardunaldiaren aurkezpenean esan zen bezala, alergia jasaten duten profesionalen % 20k lanbide-asma esaten

ALBERTO ELOSEGI

zaiona dute. Herrialde garatueta nahiko ezaguna den asma okupazional horrek laneko giroan aurkitzen ditu bere arrazoiak, eta herrialde horietan bronkioetako asmaren kasu guztien % 15 lanbidearekin lotuak daude. Orain arte 300 baino gehiago dira asma okupazionalaren sortzaile edo eragile bezala identifikatutako-

ak, eta pertsonak agente horiek arnasten dituenean, aire-fluxuaren butxadura bat sortzen da, horrek arnas krisiak edo asma eraginez. Agente horietako batzuk oso ezagunak dira: zerealen irina, esate baterako, okindegi eta pastelgintzan erabilia; edo tolueno isozianatoa, plastikoak manipulatzeko dituzten langileei erasaten diena; edo persulfatoak, produktu kosmetiko edo ile-apaindegietako produktuetan nahiko usuak direnak.

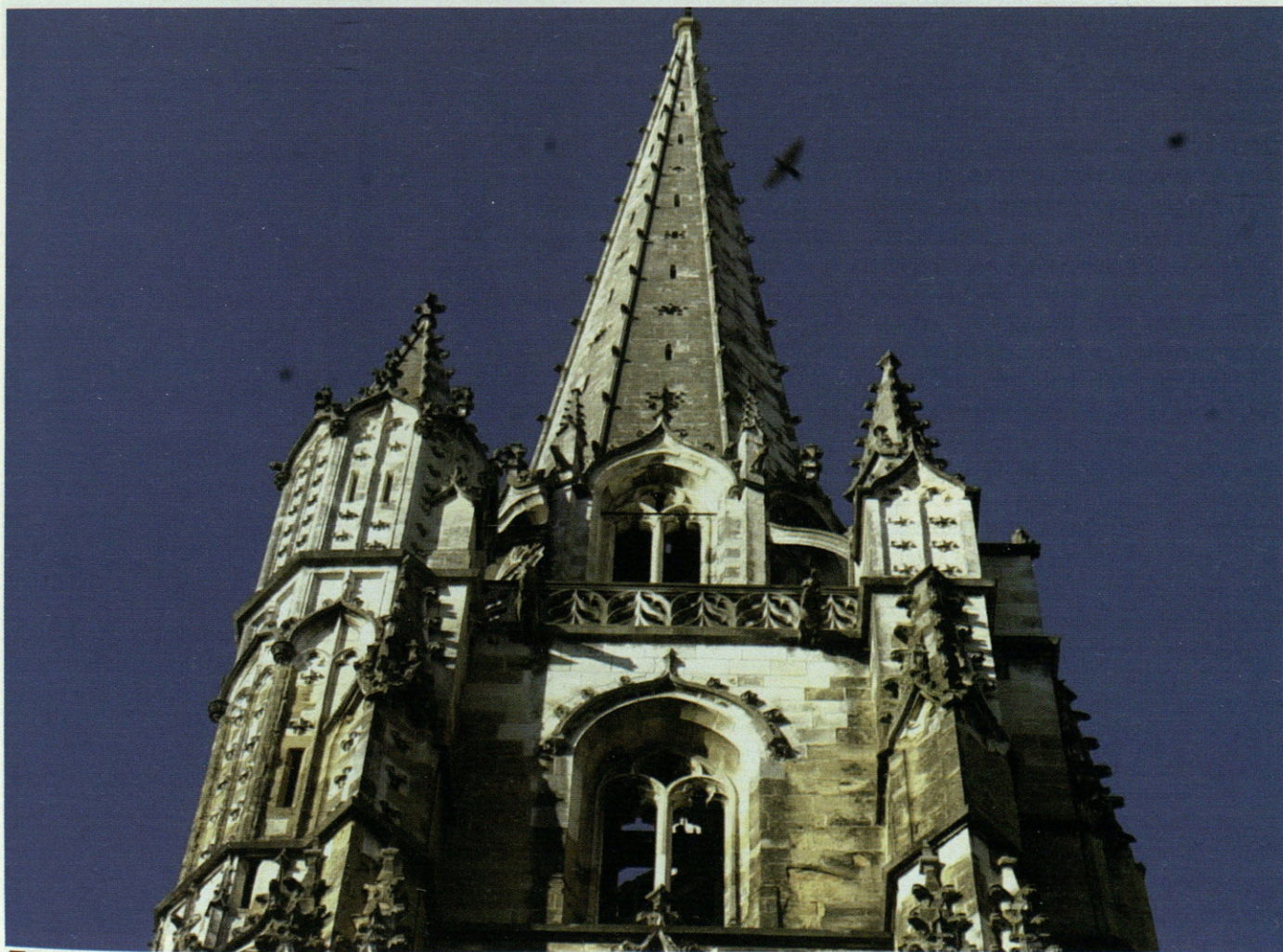
Adituen ustez, asma mota hori eraikin edo etxe itxietan lan egiten duten pertsonetan nabarmentzen da, eraikuntza horien bentilazio-bide bakarra artifiziuala denean, edota aire girotuko aparatu bidez egiten denean ●

◆ JABIER AGIRRE

Pilar Iparragirre

Saritzat, Baionaren xarma

Euskal Herriak badu maite dudan txoko ugari, bereziki nire txikitako Urbia, baina Baiona da zeharo maitemindu ninduen hiria. Ezin esan berak aintzakotzat hartzen nauenik, horretarako miresle gehiegi baititu erromatarren garaiko eta Erdi Aroko arrasto biziak bere baitan gordetzen dituen, bestalde, hiri guztiz moderno horrek. Baina beti dago prest bere erakargarritasun berezienak nire aurrean agertzeko, eta ni pozik horrekin. Zerk maitemindu ninduen hartaz? Arrazoi franko ditut, baina bat baino ez dut azalduko: sari gisa lortu nuen hura ezagutzea. Eta Aturri eta Errobi ibaien babesean hazi den Lapurdiko hiriburuan sartzera gindoazela iragartzen zuten Erdi Aroko katedral lerdnaren dorre lirainak urrutitik ikusi bezain laster, ernatu zitzaidan maitemina.

■ Lapurdiko hiriburuan barneratzerako agerian geratzen dira Baionako Erdi Aroko katedralaren dorreak.

Hamalauren bat urte izango nituen. Moja ikastetxe batera nindoan, eta hartan, urtero eta derrigor, Domund delakoaren-tzat diru bilketa egin beharra zegoen, ume fedegabeak kristauen zerura joan ahal izateko-edo. Mundu honetan ere, miseriarik ez omen zitzaien falta gainera... Makina bat bazterretan egongo zen horrelakorik, baina txinatar txikien salbazioa uzten zuten bereziki gure esku, apika Eliza katolikoa oso Maozalea ez zelako. Etxean egin behar zen lehenengo diru eskea, eta handik zetorren "borondatea" nahikoa izaten ez zenez, itsulapiko batez armaturik kalean diru eske ibiltzea zegokigun gero, urrutiko haur haien egoera larriak nahikoa hunkitu gintuelako ez bazen, diru gehien bil-tzen zuen ikasgela ibilaldi bat egitera eramaten zutelako.

Ohiz, ikasle zaharrenek irabazten zuten lehia; etxe aberatseko bat ikasgelan izateak ere laguntzen zien, jakina. Baina urte hartan, Baionara joatea zegoen aurreikusia. Hura zen hura! Muga zeharkatu ahal izana, ikurriña nonahi ikusi ahal izana, eta hainbeste miresten genituen errefuxiatu misteriotu haiek bizi ziren tokira iritsi ahal izana...! Gehiegi-txo, gu ibilaldirik gabe gelditu behar izateko. Taldetxo bat hitz hartu ginen: goi-zeko ordu txikietatik gau iluneraino Donostia osoa goitik behera kurritu behar bagenuen ere, itsulapikoak bete eta irabazle suertatuko ginen. Eta hala egin ere...!

KOLORE MIRAGARRIZ JANTZITAKO BIDEA

Jada Homeroren "Ulises"ek oharta-razen zigun helburura iristea bezain

garrantzitsua dela hartaraino egiten duzun bidaia. Bederen niretzat horrelaxe izan zen: Irungo zubirainokoa, lagunekin hizketan eta "Vamos a contar mentiras" kantatzen emango nuen, baina zibilek, poliziek eta jendarmeez osatutako muga-ristearekin, dena aldatu zen. Gu auto-bus barruan utzi eta paperena egitera eta denon dirua aldatzera jaitsi ziren mojak. Eta orduan, metrailetadun haietako bat autobusera igo zen eta mutur okerre-z guri begira gelditu. Beldurraren ukitua nabarmendu genuen: ene, iheslaritzat hartu al gintuzten?

Berehala itzuli ziren mojak, ordea, eta metrailetaduna etorritako lekutik joan zen, baina guretzat une ahaztezina izan zen hura. Handik gutxira, askatasunaren lurraldean ginen. Han, mugaz bestalde-koei debekaturik zitzaizkigun gauza andana bat egitea zegoen: egia zioten liburu eta aldizkariak erosi, filma arris-kutsuak ikusi, denetarik!

Leku askotatik joan ahal daiteke Baionara, eta guztiak gomendatzen diz-

■ Baionako etxeen edertasunarekin begiek gozatu ederra hartzen dute.

XABIER LETONA

■ *Kale estu eta meharretan alde batera eta bestera ibili ondoren hiria zeharkatzen duen Errobi ibaia aurkituko dugu.*

kizuet, bat ez ezik: autopista. Garestia izateaz gainera, azkarregi iritsiko zarete. Asti pixka bat izanez gero, beste edozein errepide aukeratu, eta urtearen edozein garaitan urdin, zuri, berde, urre, gris ilun edota zer dakit nik zenbat kolore ederrez blaitzeko aukera paregabea izango duzue, herri zoragarri, gaztelu dotore eta etxe politekin begiak gozatzeaz gainera.

JUNOREN TENPLUA EGONDAKO LEKUAN

Iritsi ginen, bada, Baionara. Autobusa han nonbait utzi, eta egin genuen lehen gauza katedrala bisitatzera joatea izan zen: mojekin gindoazen! Bidean, gotorlekua eta Gaztelu Zaharraren inguruko berdegune eta zuhaitz ederrak erakutsi zizkiguten, han bazkalduko genuela esanez. Behin katedralaren aurrean, erromatarrek Junoren ohorez eraiki zuten tenplu bat egondako lekuan geundela aipatu zuen mojetako batek. Hala ere, XIII. mendean katedral gotiko eder hori altxatzen hasi zirenerako, ba omen zen han beste kristau

eliza bat... Gure taldea aspertzen hasi zen. Erromatarrek latina ekartzen ziguten gogora, eta katedralak beste edozein eliza: ospa egin beharra zegoen handik. Gu ez ginen etorri Baionara elizak ikustera, errefuxiatuak aurkitzera baizik. Beraz, mojak eta haien gonapean bizitzen baino ez zekitenak katedralaren

mirariak ikusten utziz, arineketan egin genuen alde, klaustro zoragarriaren isiltasuna gure deidiarrekin apurtuz. Lasterketa bizian, Erdi Aroko kale estuetan barrena sartu eta jo eskuinera aurretik, jo ezkerrera gero, bat-batean Errobi ibaia zeharkatzen duen zubi polit horietako baten parera iritsiak ginen. Pasa, ez pasa,

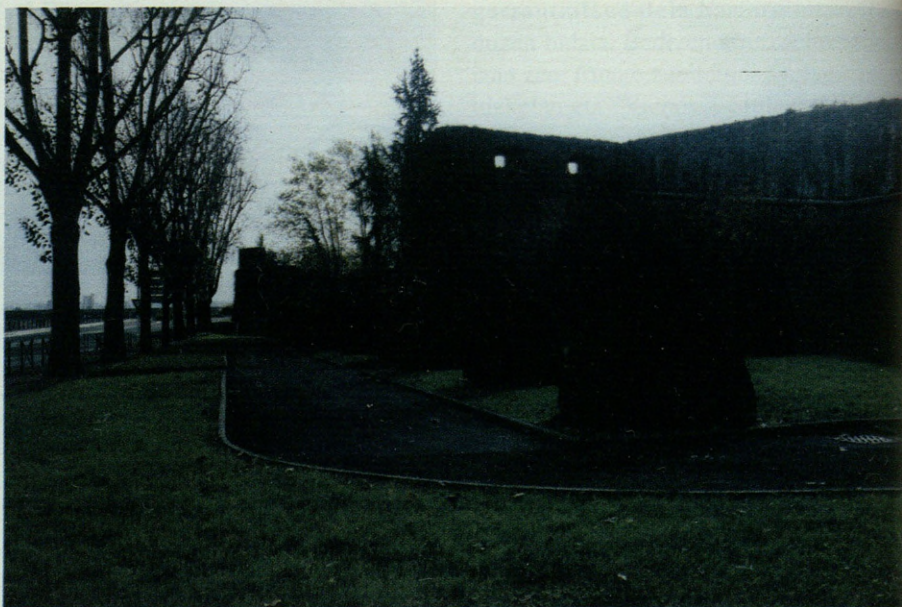

ALBERTO ELOSEGI

■ *Nabariak dira Baionako kaleek Erdi Arotik hona mantentzen dituzten ezaugarriak.*

nolabaiteko zalantza sortu zen taldean. Gal gintezkeela otu zitzaion norbaiti. Ezetz, besteok, kalekka polit haietan behar zutela errefuxiatuek. Eta han joan ginen denak Baiona Ttipira.

Konturatzeke, Pannecau kale legendarioan geunden. Pausoa gelditu, eta inguruan genuen jende guztia aztertzeari ekin genion. Izango ote zen? Ez zen izango? Pare bat segurutzat eman genituen, baina jaramonik ere ez ziguten egiten, eta gu galdetzeraz ausartu ez. Saint André eliza, Gaztelu Berria, Toneliers kalea... berriro Errobiren urak. Oso erraza zen handik ibiltzea. Agustin Xahoren kaimuturretik joz, Euskal Museoarekin egin genuen topo. Eta beste kalekka erakargarri batzuekin, gero. Haietako batean, piraten gordeleku zirudien ostatu batetik irten zen gizona. Gure gurasoen adina izango zuen, begiak oso urdin eta irribarrea adeitsu. Guk erabiltzen genuen hizkuntzan zuzendu zitzaigun. Ea zer egiten genuen handik. Konfiantza ematen zuen, eta azaldu genion. Errefuxiatuak ikusi? Ezkutuko jendea zela hura. Hobe genuela Baionak zeuzkan altxorrek bilatu. Ea portua bisitatu genuen. Ezetz. Segitzeko handik aurrera, eta aurkituko genuela. Ea euskaraz ba al genekien. Baietz, gutako bik, konbentzimendu handirik gabe baina. Ikasteko, hura zela gure benetako

■ Baionako parkeetan ugariak dira berdegune eta zuhaitz ederrak.

hizkuntza. Bat-batean, ea txokolatea gus-tuko genuen galdetu zigun. Baietz, orain-goan denok. Port-Neuf kalera joateko, han zegoela txokolatearen erresuma. Nola iritsi? Bilatuz. "Bilatzen den guztia aurkitu ahal da" esan, eta begiarekin keinu egiten zigula agurtu zen.

Emozioz gainezka, porturantz abiatu ginen. Aturriren ur zabalak zeharkatzen dituen Santespirituko zubitik barrena,

tren geltokiaren inguruetara eta handik portura. Behin han, ordea, duda: iheslari segurutzat genuen haren hitzei zintzo jarraitu, ala gure tripazorriei kasu egin. Sabelak irabazi zuen. Arrapaladan zubi handia eta beste txikiago bat pasa, eta Herriko Etxera. Ezkerrera egin, eta arropa dendaz jositako kale batean sartu ginen. Gustura erosiko genuen zer edo zer, gorputzari irentsita gelditzen ziren bakero haietakoren bat, kasu, baina horretarako sosik ez eta tentazioari eustea erraza izan zen.

Bira hara, bira hona, Gaztelu Zaharraren inguruetara iristekotan geundenean... autobuseko "koadrila"! Hitz txikiena ere esateko aukerarik ez ziguten eman. Mojek ekarritako kutixiekin bapo bazkaldu, eta Dames de Francera erosketak egitera omen zihoazen haiek. Desagertu ginenez, bada... guretzat ez zegoen ezer! Eta sei-tan itzuliko ginela gogoratuz, agur, Ben Hur!

Hura amorrazioa, gurea! Kaleetatik ibiltzeari ekin genion berriro. Sabel hutsarekin, ordea, xarmaren erdia galdurik zuten haiek ere... Baina hauetan, arkuz beteriko kale polit bat agertu zen gure aurrean: Port-Neuf, txokolate-riren erresuma! Eta a zer txokolate jatea gurea! Nola ez dut, bada, nik Baiona maitatuko? Bilatuz gero, dena aurki daiteke bertan!

■ Pilar Iparragirrek Baiona goitik behera ezagutu zuen sariari esker.

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

GAITZA HARRAPATU NAHI

Jontxu, Bilboko kaleetatik barrena, soka bati loturiko igel zanpatu bat arrastaka daramala. Halako batean, putetxe baten aurretik pasa eta denbora luzez zalantzan egonda gero, barrura sartzen da. Jabeak, horren umea ikusita, ez zion sartzen utzi nahi, baina Jontxu setati jarri zen:

- Nahikoa diru badut, eta ez naiz hemendik joango neska batekin oheratu gabe. Gainera beste gauza bat esango dizut: zuk ulertu ezin dituzun arrazoiengatik, gaixotasun larriren bat duen neskaren batekin oheratu nahi dut.

Jabeak mutikoa hain konbentzituta eta horren setoso ikusita, Kristalengana bidali zuen. Jontxu agudo igo zen gelara, sokatik arrastaka igel zanpatua zeramala. Oheko lanak amaitu, ordaindu eta kalera ateratzerantz zihoanean, jabeak:

- Jakin al daiteke zer egin duen zu bezalako mukitsu batek hemen, eta gainera zer dela eta aukeratu duzun gaixotasun larria duen neska bakarra, bera baino ederragoak aukeran izanda?

- Hara! Gaur gauean, ni etxera iritsita-koan gurasoek kalera alde egingo dute eta ni zaintzailearekin utziko naute.

MANIXUT MANIXUT

2AZPIAK
BATMAN

Beraiek alde egin orduko, zaintzaileak eta biok txortan egingo dugu, berari mutiko gazteak atsegin baitzaizkio, eta orduan nik harrapatu berri dudun gaixotasuna erantsiko diot. Baina gurasoak itzultzean, aitak etxera eramango du zaintzailea eta autoan larrua joko dute eta aita kutsatu egingo da. Gero, etxera itzuli eta amarekin oheratuko du eta amak harrapatuko du gai-

Asteko Lokuzioa

SAREAK HEDATU

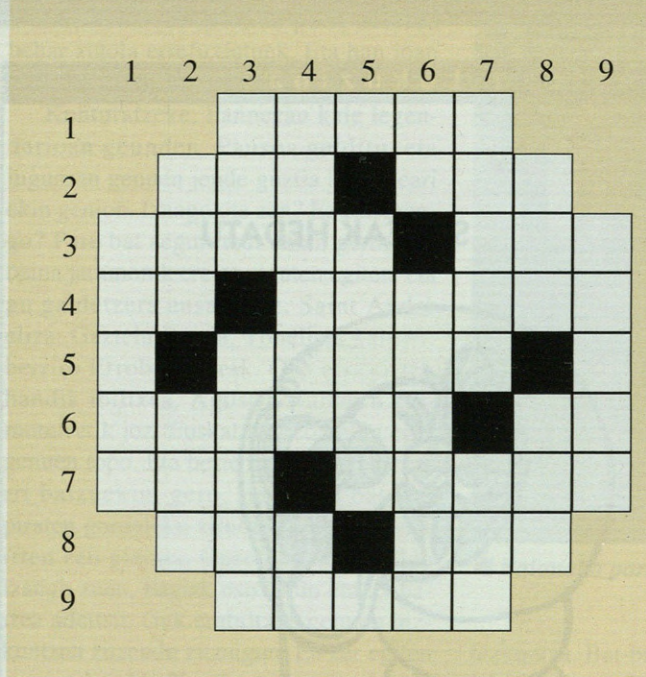
Inor harrapatzeko ahaleginak egin, batez ere afektuzko harremanetan

ENTZUN DIAT JADA EZ HABILELA GASTEIZEN, ORAIN BILBON HEDATZEN DITUALA SAREAK

ECHAR LOS TEJOS / TENDRE SES FILETS, TRAVAUX
D'APPROCHE / TO GIVE THE EYE

tza. Eta bihar goizean aita lanera joandakoan amak, postaria etxera sartu eta gainkatu egingo du eta berari ere gaixotasuna kutsatuko dio... ETA BERA DA NIRE IGELA HARRAPATU ETA ZANPATU ZUEN URDEKUMEA!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Emakume izena. 2.- Zilbor. Zezen zikiratu.
- 3.- Etxeko abere. Zoro. 4.- Interjekzioa. Izanak.
- 5.- Uranioa. Urteen kopurua. Bokala.
- 6.- Eme ugaztun gehienek duten organoa. Interjekzioa.
- 7.- Irin egosiz egiten den ore jangari. Keinu.
- 8.- Errusiako ibaia. Jardun. 9.- Epetan.

GOITIK BEHERA

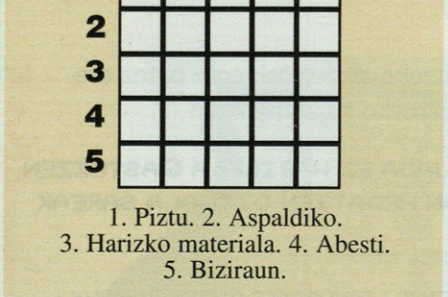
- 1.- Besoa. 2.- Gipuzkoan, zain. Aurpegiko irekidura.
3.- Oinaze. Nafarroako udalerria, Aezkoan.
4.- Nafarroa Behereko udalerria. Ald., 3,1416.
5.- Bokala. Ogi egilea. Bokala. 6.- Titanioa.
Nebak. 7.- Pozoina. Modua. 8.- Garoa, iratzea.
Gaixo. 9.- Erabat ase.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1					
---	--	--	--	--	--

- _____

Letra Zopa

A	L	D	B	E	J	N	E	D	A	F	O	N	S	P	L
Z	A	B	A	R	S	A	T	I	B	E	T	A	R	A	U
H	N	F	L	A	N	G	A	B	E	Z	I	A	N	Z	X
G	A	E	P	K	O	U	U	I	J	H	M	T	A	B	A
O	L	I	M	A	I	S	G	H	E	K	O	L	D	E	T
K	D	L	R	A	P	I	K	L	M	K	I	H	F	G	A
J	I	X	B	S	B	A	O	N	I	J	O	T	U	R	D
E	A	E	U	D	A	T	L	A	N	U	G	E	N	A	L
H	R	F	G	I	J	K	M	E	B	X	Z	S	B	P	O
G	R	N	O	M	P	L	K	F	D	A	G	H	J	I	S

Aurki itzazu enpresa eta lanari loturi-ko zortzi hitz. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

U	A	G	H	J	K	L	P	A	U	J	O	L	R	E	M
B	Z	F	I	P	U	X	T	A	R	R	I	A	L	N	R
D	E	T	M	O	N	O	A	R	A	B	A	D	E	B	E
F	E	D	A	I	L	U	L	S	U	G	E	F	X	A	F
H	G	J	Z	I	Z	I	T	L	I	H	J	K	S	B	S
O	I	K	P	A	A	B	P	U	U	X	I	H	O	A	U
P	L	M	S	R	T	U	R	S	K	T	K	J	L	T	G
E	S	K	U	M	U	T	U	R	R	E	K	O	A	R	X
X	A	B	Z	G	H	I	G	M	I	P	I	Z	P	A	S
E	D	Z	F	L	J	K	O	N	Z	A	R	X	U	T	Z

8ko txikian
1. Lekaduna. 2. Zakarrak. 3. Zamarrak. 4. Belarria.
5. Argizari. 6. Irabazia. 7. Liztorra. 8. Inarrosi.
9. Adiskide. 10. Atsegina. 11. Etiketak. 12. Inurritu.

DETMONOARABADEBE
FEDAILULSUGEFXAF
HGJZIZXITLIHJKSB

O I K P A A B P U U X I H O A U
E L M S R T U R S K T K J L T G
P S K U M U T U R R E K O A R X

X	A	B	Z	G	H	I	G	M	I	P	I	Z	P	A	S
E	D	Z	F	L	J	K	O	N	Z	A	R	X	U	T	Z

8ko txikian

1. Lekaduna. 2. Zakarrak. 3. Zamarrak. 4. Belarria.
 5. Argizari. 6. Irabazia. 7. Liztorra. 8. Inarrosi.
 9. Adiskide. 10. Atsegina. 11. Etiketak. 12. Inurritu.

B	A	B	O	A	★	Z	U	★	S	O	R
★	R	I	★	S	E	I	★	E	K	A	R
E	R	E	M	U	T	A	R	R	A	★	I
★	I	R	I	N	A	★	D	E	R	I	O

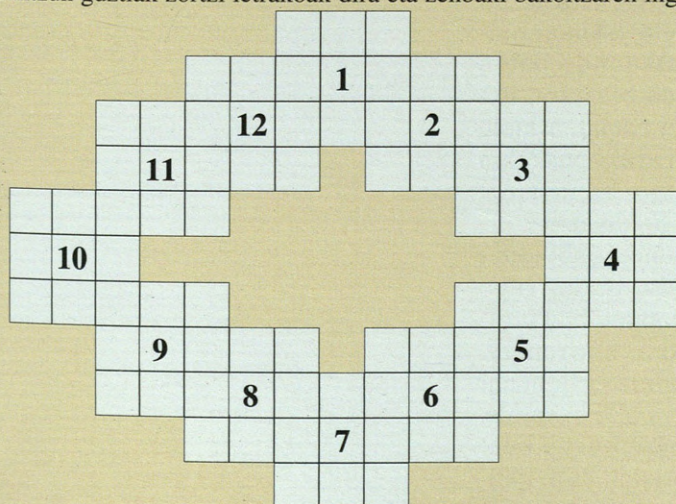
Hitz Gezidunak

	Euskal mendialde	Deitura	Emakume izena	Tente	Iberiar penintsula-ko hiri zaharra
	Erantzule	Niri, du	Musika nota	Oharrak	
	Airera egin				
	Hala bedi				
Txiro bihurtu	Garai		Kanpo	1000	
Izena	Izanak		Zuhaitz mota	Röntgen	
		Ur gazia			
		Asiako estatua			
Ikertzen duena				Nitrogenoa	
Fruitu mota				Gaueko argi	
		Argi, hitz elkarketan		Multzo	
		Egiteko		Bokala	
Zintzo	Lilia			Z bikoitza	
Ate ondoa	Musika nota			Selenioa	
				Putre	
				Boroa	
Eduki		Kontso-nantea	Nafarroako udalerria		

Pertsonaia: Abeslari ezaguna

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Erabili
- 2.- Eraistearen ondorio
- 3.- Mahatsondoen multzoa
- 4.- Eskuduntza
- 5.- Pl., fruitu mota
- 6.- Jagole
- 7.- Behatzetako apaingarria
- 8.- Esanahia
- 9.- Euskadiko artekari
- 10.- Landare mota
- 11.- Errima duten poesiak
- 12.- Landare mota

ALBERTO ELOSEGI

TERE IRASTORTZA

BIZI PUSKAK ETA PUSKAK BIZIZ

Obaba ezagutzen ez zuen Sakanako gazte batek, gaupasa luzeak egin zituen "Spoon Rivereko antologia" irakurtzen, agian. Edo demagun Edgar Lee Mastersen poemak ez dituela sekula irakurri, eta hegazti errariek xuxurlatu dizkiotela -hegotik iparrerantz doazela- pasadizo guztiok, bizitzak paperetan lerratzeraz joan denean. Kontua da Juanjo Olasagarrek puskak biziz atondu dituela bizi puskak.

Paris, Lisboa, Bilbo, Manhattan, edota Obaba, Macondo, Zeru-bide eta Spoon River berak baino prosaikoagoa da Sakana herrietako bizimodua, edozein euskal herritakoa bezalaxe, poeta batzuk balkoira irteteko joera mantendu arren. Hemen ere, menditik baino autobidetik gertuago, zerura begira jarri orduko, hegazti errarien lorratza asmatu beharrean, arrano eta zapelatzenginguru-dantzek ziztu bizian doazen kamioien abiaduraren amildegira pikatzen gaituzte.

moa gordez egiten dena ez dela gizar-tean bizitzeko modu bat baizik: bestekin barik, besteen artean bizi ahal izateko egiten den hautua; ez besteak gabe bizitzeko, ez beste gabe bizitzeko, baizik eta, ahal den guztian, besteen gainetik bizi ahal izateko egitasmoa, hain krudela, non egoistenek ere bere burua galdu egiten duten, inori eman gabe, gordean edukitzeko antsietate horrekin.

LITEKEENA DA, hala ere, Sakana aldeko eta beste horrelako herrietako asko eta askok sakonera handiegiren premiarik ez izatea; aski izatea bizi puskekin ikastea bizi gabeko hainbat eta hainbat une, urte eta pasarte estaltzen. Baina begira-begira jarrita, antzematen da abiadurak eta egoskoriak ikustezin bihurtzen duen harizbakarrik josi ditzakeela norberak bere puskak, denboraz, artez, eskuz ●

"Paris, Lisboa, Bilbo, Manhattan, edota Obaba, Macondo, Zeru-bide eta Spoon River berak baino prosaikoagoa da Sakana herrietako bizimodua, edozein euskal herritakoa bezalaxe, poeta batzuk balkoira irteteko joera mantendu arren"

SAKANAKO BIZITANLE haiek ez dira, haatik, "Uda batez Madrilén" bezala, bakarka bizi diren *hiru gizon* edo emakume. Zigarreta eskuan, balkoitik begira edo platanondo baten azpian eserita, jendea bizitzen eta pasatzen begira daukan poetak asmatu du bete-betean -nire aburuz- puskekin bizitzearen eta puskatuta bizitzearen artean zerrendatxo bat hilbanatzea.

Horretarako, ziurrenera, abiadura moteldu egin behar da, bizkorrago biziz ez baitakit ez ote garen bizkorrago hiltzen. Horretarako, ziurrenera, norbere buruari konpainia egin behar zaio eta besteekin batera bizi behar da. Alegia, ezin da norbere burua bere gisara utzi, zeren eta, irizten diot, indibidualismoaren farfaila azpian egois-

DEIA

25 URTEURRENA 1977/2002

JALGI HADI DANTZARA

2002 BERGARA

MAIATZAK

11

Itxeria, 02

11:00etan

KALEJIRA

13:00etan

DANTZA
IKUSKIZUN

14:30etan

HERRI
BAZKARIA

18:00etatik 21:30etara

ERROMERIA

ANSORREGI - LARRAÑAGA

ELORTZA ANAIAK

EPELDE - LARRAÑAGA

ZABALE - ALKORTA *anai-arrebak*

E. ITURBE - O. IRASTORZA

J.M. BELTRAN Albokar

BERGARAKO TXISTULAR

PATXI ETA BATBIRU *taldea*

DANTZALDIA

EZTANDA
TRIKIZIO

23:00etatik
03:00etara

Laguntzailea: